

Riksdagens protokoll

2011/12:29

Torsdagen den 10 november

Kl. 12.00 – 17.53

Protokoll
2011/12:29

1 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2011/12:FPM23 Meddelande om ökad genomslag av EU:s utvecklingspolitik – en agenda för förändring *KOM(2011)637* till utrikesutskottet

2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2011/12:87

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:87 Stresstesterna av de svenska kärnkraftverken

av Jens Holm (V)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 1 december 2011. Miljöministern har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 9 november 2011

Miljödepartementet

Lena Ek (C)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2011/12:29 och 33 till utrikesutskottet

4 § Svar på interpellationerna 2011/12:37 och 58 om högskolan

Anf. 1 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra för att stärka de små och medelstora högskolorna. Vidare har Monica Green frågat mig vad jag avser att göra för att höja utbildningsnivån i hela landet samt vad jag avser att göra för att höja kvaliteten och få fler högskoleplatser förlagda till Högskolan i Skövde och andra mindre högskolor.

Peter Hultqvist har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att stärka de regionala högskolornas roll inom utbildningssystemet.

Regeringens övergripande politik för högskoleområdet är att åstadkomma högsta möjliga kvalitet för utbildning och forskning, i motsats till tidigare fokus, som har legat på antalet platser.

För att stärka kvaliteten vid universitet och högskolor har regeringen höjt anslagen och föreslagit fortsatta kvalitetssatsningar. Till och med 2013 beräknas ersättningen för utbildningar inom humaniora och samhällsvetenskap, vilket är den största sektorn inom svensk högskola, höjas med 800 miljoner kronor, vilket delvis finansieras genom att resurser för inaktiva studenter dras in. Från och med 2013 införs dessutom en kvalitetsbaserad del i resursfördelningen som fullt utbyggd kommer att omfatta ca 300 miljoner kronor att fördela till de utbildningar som bedöms hålla bäst kvalitet.

Dessutom har resurserna för forskning och forskarutbildning ökat som en följd av den senaste forsknings- och innovationspropositionen. För Högskolan i Skövde innebär det en ökning med 8 miljoner kronor 2012 jämfört med 2008. Resurserna för Högskolan Dalarna ökar under samma period med drygt 9 miljoner kronor. Regeringen ser också positivt på att lärosätena stärker kopplingen mellan utbildning, forskning och innovation, bland annat genom samverkan med näringslivet och samhället i övrigt.

Regeringen vill understryka att förstklassig utbildning och forskning kan bedrivas vid såväl större som mindre lärosäten. Utbildning bör enligt regeringens mening finnas på många platser i landet, för att på så sätt underlätta för fler att studera. Såväl kvaliteten som studenternas val av utbildning och lärosäte ska dock väga tungt i fördelningen av resurser.

För Högskolan i Skövde och för Högskolan Dalarna gäller, precis som för andra universitet och högskolor, att den tillfälliga satsningen på totalt 10 000 platser upphör 2012, enligt vad som aviserades när satsningen presenterades. Dessutom sker en viss indragning med anledning av att båda dessa högskolor hade examenstillstånd för lärarutbildning som inte förnyades vid Högskoleverkets senaste prövning.

Min och regeringens avsikt är att fokus även fortsättningsvis ska ligga på kvaliteten i utbildning och forskning. Det är på så sätt vi långsiktigt stärker Sveriges internationella konkurrenskraft.

Anf. 2 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Tack, utbildningsministern, för svaret!

Jag ska börja med att avliva en myt. Jag har noterat att både utbildningsministern och många andra borgerliga politiker brukar påstå att vi socialdemokrater inte satsar på kvalitet när det gäller utbildningen. Det sägs i debatten och jag noterade också att Björklund försökte betona att

den borgerliga regeringen satsar på kvalitet till skillnad mot Socialdemokraterna. Det hörde jag utbildningsministern säga.

Då vill jag berätta – om det är så att utbildningsministern inte läser de förslag vi lägger fram i riksdagen – att vi för nästa år lägger 300 miljoner mer på kvalitetssatsningar på den högre utbildningen, både högskole- och universitetsutbildningar. Och det är inget tillfälligt som vi gör bara i år, utan det är fjärde året i rad som vi har högre ambitioner när det gäller kvalitetssatsningar på högskolor och universitet än vad regeringen har. Vi har tidigare år lagt 500 miljoner mer, 400 miljoner mer och 290 miljoner mer än regeringen när det gäller kvalitetssatsningar.

Det Björklund säger är nonsens. Det är myt och återigen myt. Det är retorik. Men det är inte sant, och jag föredrar om ministern håller sig till sanningen.

Högskolan i Skövde är en alldeles utmärkt och fantastiskt bra högskola som ger möjlighet för dem som inte kommer från hem med studievana att ta steget in i högre utbildning. Det är en fantastiskt bra högskola. Högskolorna runt omkring i landet gör en fantastisk insats när det gäller att få ungdomar som inte kommer från hem med studievana att ta steget in i en högre utbildning men också när det gäller samarbetet med det omgivande samhället.

Högskolan i Skövde gör fantastiska insatser för att samarbeta med närliggande näringsliv men också med kommunerna. Därför är det viktigt att Högskolan i Skövde får möjlighet att utvecklas, får högre kvalitet och fler platser.

Vi har ju nu, Jan Björklund, möjlighet att höja vår ambition för Sverige. Sverige ska möta framtiden med kunskap och kompetens – inte med låga löner och sämre utbildade ungdomar. Jag tycker att vi borde ta den chansen: att höja nivån och inte sänka den, att satsa på fler utbildningsplatser, inte färre, och satsa på bättre kvalitet, inte sämre.

Det är viktigt för oss socialdemokrater att vi kan göra både och, och det är viktigt att hela Sverige ska ha möjlighet.

Jag har nu i mitt första inlägg en följdfråga till Jan Björklund. Jag återkommer senare om fler saker beträffande Högskolan i Skövde. Frågan gäller forskningsanslagen.

Jag noterar att ni hellre satsar på universiteten och försöker leka svälta räv med högskolorna runt omkring i landet. Om man lägger ihop forskningsanslagen för samtliga regionala högskolor – Blekinge, Dalarna, Kristianstad, Väst, Skövde, Gävle, Halmstad, Jönköping, Gotland, Malmö, Mälardalen, Södertörn och Borås – får de tillsammans endast 5 procent av det totala forskningsanslaget.

Tycker Jan Björklund att det är rimligt?

Anf. 3 PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Trots att arbetslösheten är rekordstor på ungdomssidan drar man in 10 000 platser på högskolan. Det tycker jag är fel väg att gå i det här läget. Vi behöver fler platser.

Vi föreslår i vår alternativbudget 8 700 nya platser på högskolan plus 6 500 på yrkeshögskolan mer än regeringen.

Prot. 2011/12:29

10 november

Svar på

interpellationer

I Dagens Nyheter den 24 oktober hänvisar ministern till att högskolor behöver slås ihop med de starka universiteten. Han hänvisar till att antalet 20-åringar minskar med en fjärdedel på bara sex år.

I min värld och enligt min synpunkt är det livslångt lärande som gäller. Näringslivets behov har inte upphört bara därför att demografin ser ut som den gör. Vi behöver ha ett flexibelt utbildningsväsen där det är rätt att utbilda sig i olika skeden av livet. Man kan gå på högskola även om man är 45 år, anser jag.

Det har byggts upp högskolor över hela landet. Det är totalt 37 universitet och högskolor. Det har lett till att 440 000 personer i dag finns i den typen av studier. Det tycker jag är bra. Det är något man ska slå vakt om.

Högskolan Dalarna förlorar 50 miljoner kronor på två år. Samtidigt drabbas man negativt av det nya systemet med fördelning av examensrätter, och det finns ett tydligt tryck på Högskolan Dalarna att man ska bli en filial till Uppsala universitet eller Örebro.

Så ser det ut i den informella verkligheten. Här agerar bland annat statssekreteraren Peter Honeth aktivt i olika sammanhang, har jag förstått.

Högskolan Dalarna har i dag 18 000 studenter. Det är en oerhört viktig kraft i den regionala utvecklingen. Man kan kalla det för ett nav i utbildningens infrastruktur.

Det här skapades, precis som många andra regionala högskolor, när de traditionella universitetsorterna inte klarade kraven på personal till skola, socialtjänst, hälsovård och offentlig förvaltning och inte heller kraven i fråga om näringslivets kvalificerade behov inom drift, ledning och ekonomi.

Nu lägger man examensrätterna så att de ska gynna de traditionella universiteten. Trots att Högskolan Dalarna fick mycket goda resultat när det gällde lärarutbildning fick man inte fler platser. Fler platser fick däremot Stockholms universitet och Umeå universitet trots att de inledningsvis inte fick examensrätt när det gällde lärarutbildningen.

Högskolan Dalarna hade problem när det gällde förskollärare. Man fick inte igenom sin första ansökan. Nu har man vidtagit åtgärder för att stärka kompetensen. Men då har det dragits in platser i stället. Nystart får ske om man tar resurser på annat håll i högskolan i anspråk. Jag noterar däremot att Stockholms universitet och Umeå fick nya platser när det gällde lärarutbildningen.

Det är en tanke bakom det här. Jag menar att det är ett gynnande av de traditionella orterna. Så här ser det ut i verkligheten. Så här ser det ut i praktiken.

Samtidigt ser vi en utveckling där Högskolan Dalarna får bidra med pengar varje år för att finansiera utbyggnad av läkarutbildning, tandläkarutbildning och sjuksköterskeutbildning på sju andra lärosäten. Men när får sjuksköterskeutbildningen på Högskolan Dalarna extra resurser och extra tilldelning? Varför fanns inte den med, om man nu hade ambitionen att klara av även de regionala högskolorna?

Det som jag tycker blir en tydlig bild är att man sakta men säkert försöker strypa de regionala högskolorna till de traditionella universitetsorternas förmån. Det är en tydlig bild. Jag tycker att den också redovisas i

den här artikeln. Varför stryper man de regionala högskolorna till de traditionella universitetens förmån?

Prot. 2011/12:29
10 november

Anf. 4 THOMAS STRAND (S):

Herr talman! Jag får också tacka för det svar som utbildningsministern har givit på de här två interpellationerna. Det är två viktiga interpellationer som handlar om viktiga framtidsfrågor för Sverige.

Jag har också tagit del av den debattartikel som utbildningsministern skrev och som publicerades i Dagens Nyheter den 24 oktober. Rubriken löd, såsom Peter Hultqvist nyligen citerade: "Högskolor behöver slås ihop med de starka universiteten".

Budskapet i artikeln från utbildningsministern var övertydligt. Det handlade om att under de kommande åren tvinga högskolor att gå samman med starka forskningsuniversitet, utifrån utbildningsministerns perspektiv.

Jag tycker att det är en märklig hållning. Det är två argument som utbildningsministern använder, kvalitetsfrågan och även demografifrågan.

Att antalet 20-åringar eller ungdomskullarna minskar framöver vet vi. Men vi vet också av historien att det går upp och ned, och så ökar det igen. Det kan inte vara speciellt förnuftigt att slå sönder ett högskolesystem bara för att det är några års minskning. Det är inget skäl för att angripa de små högskolorna.

Även kvalitetsfrågan tycker jag blir ganska märklig. Här finns en underton av att storskalighet och elitänkande är bättre än regionalt ansvarstagande. Där tycker jag att utbildningsministern befinner sig på irrvägar.

Vi behöver fler högskoleplatser i Sverige. Det är min bestämda uppfattning, och det är socialdemokraternas bestämda uppfattning. Därför vill vi satsa mer.

Jag kan berätta för utbildningsministern att utbildningsutskottet var i Bryssel i våras. Vi träffade flera kommissionärer i EU, och vi träffade den som då hade ansvar för utbildningsfrågor. Hon var väldigt frank. Hon spände ögonen i oss från Sverige och sade: Varför är ni så passiva i skolfrågor och utbildningsfrågor? Ni är kända för att satsa och för att ni vill ha en hög utbildning och många i högskolan, men nu är ni passiva.

Hon hade rätt. Vi socialdemokrater har ett mål. Man kan titta på det utifrån EU-målsättningar, som utbildningsministern känner till. När det gäller 30–34-åringar vill vi att minst 50 procent ska ha genomgått minst en tvåårig högre utbildning. Vi talar om högskola. Vi talar om yrkeshögskola. Vi kan tala om andra skolor där det finns en eftergymnasial utbildning. Det är en målsättning som är tuff.

Vad säger utbildningsministern och den borgerliga regeringen? Man säger 40–45 procent. Det är ungefär vad vi har i dag. Ni spänner inte bågen. Ni tar inte ut steglängden. Ni vill inte mycket. Hon hade rätt, kommissionären i Bryssel.

Jag tycker att det är en alldeles för passiv hållning som utbildningsministern ger uttryck för i den här artikeln och som tas upp i interpellationerna. Det handlar inte bara om vissa högskolor. Det handlar om alla högskolor och universitet som känner sig tryckta. De får signaler om att de kanske har en undermålig undervisning eller forskning. Därför kvarstår frågan: Varför vill inte utbildningsministern satsa offensivt, att 50 procent ska gå en eftergymnasial utbildning?

Svar på
interpellationer

Anf. 5 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Jag ger mig också in i den här diskussionen även om jag varken är interpellant eller minister.

Jag ska börja med att säga att jag också var med i Bryssel med utbildningsutskottet. Vid de kommissionärsbesök jag var med på uttryckte sig kommissionärerna betydligt mer nyanserat än Thomas Strand.

För Centerpartiet har det varit viktigt under en lång tid att vara drivande i fråga om att bygga ut en högre utbildning i hela landet. Vi ser att det har varit en positiv drivkraft för utveckling, och vi ser att det har varit en positiv drivkraft för människor att utbilda sig i alla landets delar.

När vi nu sitter med i en alliansregering kan vi se att Alliansens politik syftar till att resurser i den högre utbildningen och forskningen ska fördelas utifrån nycklar, utifrån kvalitetsindikatorer. Tidigare har systemet sett ut så att man har suttit på departement och portionerat ut pengar. Det är väl det som går igen när man från Socialdemokraternas sida verkar tro att det är Jan Björklund personligen som sitter och skruvar åt, täpper till eller öppnar penningpåsen. Det är väl inte riktigt så det ser ut.

Men det här är ändå en viktig diskussion att föra, om framtiden för utbildningen i hela landet. Jag tycker att det är lite olyckligt när man gör den här uppdelningen mellan regionala högskolor och de gamla fina universiteten. En kvalitativt bra utbildning måste rimligen vara lika bra var den än finns, om det är på ett mindre lärosäte eller på ett större universitet. Den här uppdelningen håller jag alltså inte med om.

Här är det också viktigt att säga vad regeringen faktiskt säger. I den kommande budgeten, som vi kommer att debattera och fatta beslut om under hösten, skriver regeringen att regeringen vill understryka att förstklassig utbildning och forskning kan bedrivas vid såväl större som mindre lärosäten. Och förändringar av organisationen ska bygga på lärosätenas egna bedömningar och på frivillighet. Det här är regeringens politik.

Jag hör runt om i landet och även i debatten i dag att det finns personer i regeringen eller i departement som leker svälta räv eller agerar aktivt och utövar ett tryck för samgående eller ibland, som det hävdas, nedläggning. Man vet aldrig vem det är, och man vet aldrig var det här sägs. Jag utgår från att det inte kan stämma. För det här är inte regeringens politik. Det är i sådana fall något som är tvärtemot regeringens egen budget. Det kan inte stämma.

Något som Monica Green nämnde i sitt inlägg var att Högskolan i Skövde bör få fler platser och mer resurser för att man är väldigt duktig på samverkan med det omgivande näringslivet. Det här är någonting som hörs från många andra ställen, och Jan Björklund nämnde också i sitt anförande att regeringen anser att det är viktigt att stärka samarbetet mellan akademi och omgivande samhälle.

Personligen tror jag att det vore en klok idé att se över om man kan hitta nycklar och kvalitetsindikatorer också på detta område som blir en del av bedömningen när vi portionerar ut medel. Jag delar bedömningen att det nog bland de lärosäten som finns med i rubrikerna i dagens interpellationer finns de som skulle tjäna på ett sådant system, men då gör man det på grund av konstaterad kvalitet och inte bara för att vi tror att det är så.

Jag avslutar där jag inledde: Det är viktigt med högre utbildning och forskning i hela landet. Det är viktigt för utvecklingen, och detta är också regeringens politik.

Prot. 2011/12:29
10 november

Anf. 6 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Jag stod och funderade på hur jag skulle bemöta de här fyra inläggen, och så ritade jag en doktorshatt. Jag gjorde det eftersom jag kom att tänka på den doktorshatt som Göran Persson fick när han fattade beslutet att utnämna Örebro högskola till universitet mot Högskoleverkets rekommendation.

Sedan funderade jag på vad det egentligen är vi har lagt om. Vad är det som gör er socialdemokrater så upprörda? Jo, det är så att det inte längre är regeringen som sitter och fördelar examensrätter. Peter Hultqvist uttryckte sig så här: Högskolan Dalarna har missgynnats i fördelningen av examensrätter. Men han har missat en viktig sak. Det fördelas inte längre några examensrätter. Man ansöker om dem, och de kvalitetsprövas. Högskolan Dalarna har förlorat examensrätter, liksom Högskolan i Skövde som har förlorat ännu fler.

Detta är bakgrunden till att platser har omfördelats till dem som fått examensrätter. Det är ju inte så, Monica Green, att platserna från Högskolan i Skövde går till universitet i Göteborg, utan de går till Högskolan Väst i Trollhättan och till Högskolan i Borås. Det gör även de examensrätter som Högskolan i Jönköping förlorat, detta för att man i Västsverige ska kunna utbilda förskollärare med god kvalitet. Jag tänker inte sitta och fördela examensrätter för att man ska kunna utbilda förskollärare med för låg kvalitet som inte Högskoleverket godkänner.

Detta är bakgrunden. Det är inte längre så att jag kan ta emot en doktorshatt av någon rektor för att jag har gynnat dem i strid med akademins rekommendationer. Det funkade inte så längre. Det är kvalitetskrav som avgör detta nu.

Detta är den ena utgångspunkten. Nu kommer det att ske kvalitetsprovningar av varenda utbildning i Sverige, och det är precis just det jag har skrivit i denna debattartikel. Lärarutbildningen är bara den första. Till våren kommer ekonomutbildningar, psykologutbildningar och journalistutbildningar. Hösten därefter kommer sjuksköterskeutbildningar och arbetsterapeututbildningar. Det kommer att ske kvalitetsprovningar av varenda utbildning. Högskoleverket har regeringens och riksdagens uppdrag att vara tuffa i dessa provningar. Vi ska inte acceptera att det är låg kvalitet.

Vad är det då för speciellt med de regionala högskolorna? Det går inte att på förhand säga att just de skulle ha låg kvalitet, och det säger jag inte heller. Även stora lärosäten tror jag kommer att bli av med vissa utbildningar. Det är bara det att om ett stort lärosäte blir av med en viss utbildning har de så många andra utbildningar. Men när Högskolan i Skövde blir av med några av utbildningarna försvinner delvis grunden för hela högskolan, och det är därför det just nu förs en stor diskussion i Skövde kring högskolans framtid. Jag följer den.

Att diskussionen förs i Skövde men inte på alla andra platser beror naturligtvis på att man känner att man blir av med examensrätter. Detta beror dock på kvaliteten och inte på att jag är elak och sitter och omfördelar detta efter godtycke. Vi har infört kvalitetskrav nu. Peter Hultqvist

Svar på
interpellationer

kan inte längre springa till sina socialdemokratiska partikompisar och önska fler platser till sin högskola. Inte heller de borgerliga kan göra detta. Det fungerar inte så längre. Den typen av fördelning kommer vi inte att ha i framtiden.

Det andra som händer under kommande år är precis det som Thomas Strand sade, det vill säga att vi får ett kraftigt sjunkande studentantal. Gärna för mig, Thomas Strand, att vi ska ta in äldre, men de måste ju söka. De som föddes 1990 är den största ungdomskullen i Sverige sedan de som föddes under krigsåren. Dessa ungdomar är just nu 20–21 år och går in i högskolan. Vi kommer aldrig att ha så många ungdomar som går in i högskolan, och trots detta har vi tomma platser i dag.

Att bygga ut är alltså teoretiskt. Vi har tomma platser trots stora ungdomskullar, och nu sjunker antalet ungdomar väldigt kraftigt. Vi ser gärna att man tar in äldre, men vi kan ju inte ta in dem som inte söker. Alla som söker till svensk högre utbildning kommer in, även om inte alla kommer in på just de utbildningar de söker eller på de eftersökta universiteterna. Där är det fullt, men det finns tomma platser på andra ställen.

Just nu är det alltså inte fler platser som är lösningen på problemet, utan det är att bygga upp kvaliteten på de utbildningar vi redan har så att de klarar examensrättsprövningen.

Anf. 7 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Det är tragiskt att höra Jan Björklund gömma sig bakom kvalitetsmålet, för på vilket sätt höjer vi kvaliteten på högskolorna? Är det genom att dra in medel för dem så att man nästa år kan säga att nu har ni sämre kvalitet, så nu ska ni få ännu mindre medel så att man nästa år kan säga att nu har ni ännu sämre kvalitet, så nu får ni ännu mindre medel? Hur höjer man kvaliteten, Jan Björklund? Inte gör man det genom att dra bort och dra ned och säga att det ska läggas ned, utan det gör man genom att satsa. Om man har en hög ambitionsnivå för hög kvalitet och utbildningsplatser i hela landet kan man faktiskt satsa på hög kvalitet och fler platser i stället för att till exempel sänka krogmomsen. Det finns pengar om man vill!

När det gäller påståendet om att inga högskolor ska slås ihop kan det ju bli fel i medierna. Det håller jag med om; jag om någon vet att det kan bli fel i medierna. Om nu rubriksättningen har blivit fel och påståendet vi fick höra här inte är sant kan ju Jan Björklund ta avstånd från sin egen debattartikel och tala om att nej, vi har ingen sådan ambition, vi ska inte slå ihop några högskolor. Då får vi det tillrättalagt här i så fall.

Jag ser möjligheter för högskolorna. Jag vill verkligen inte göra skillnad mellan högskolorna och universiteten. Tvärtom – jag vill höja kvaliteten på högskolorna i det här landet så att alla som studerar där får en gedigen kunskap och en hög utbildning. Jag vill höja ambitionsnivån för att fler ska få utbildningschanser, inte sänka den.

Dessutom är det så att vi går in i en framtid som kräver att fler och fler har en högre utbildning. För de nya jobb som kommer krävs högre utbildning. Man kan ha en låg ambitionsnivå som den borgerliga regeringen har och tänka att ja, det är så synd om ungdomarna och därför ska de inte behöva ha högskolebehörighet. Det är så synd om dem, och därför ska vi sänka kraven på dem som inte vill läsa alla ämnen och så vidare.

Man kan ha den ingången och sänka nivån för varje år så att det blir större skillnader i samhället. Det är vad det blir i förlängningen. Om man sänker kraven i gymnasieskolan så att fler inte får högskolebehörighet blir det färre som söker, och så blir det större skillnader i samhället. Vi vet att det är det ni vill ha. Ni säger ju att incitament och större skillnader är bra för ett samhälle.

Men vi har en annan människosyn. Vi tror nämligen att alla har möjligheter. Om man ställer krav och ger rätt förutsättningar kan människor faktiskt höja sig själva och få en bra start i livet.

Det finns smörjmedel på 75 miljoner i årets budgetproposition om sammanslagning. Om man inte vet om det kanske man ska kolla lite närmare och se vad det är regeringen har som ambition. Jag märker att det är lite olika uppfattningar mellan partierna, men jag antar att det är Jan Björklunds del i budgetpropositionen som styr det här och att Folkpartiet därför får styra det hela, även om Centern påstår sig ha en annan ambition och vill bevara högskolorna.

Vi socialdemokrater vill ha en kunskapsbaserad ekonomi och ge fler chansen att höja kvaliteten i hela landet. Jag vet att Högskolan i Skövde har en fantastisk potential att göra detta om de bara får chansen och regeringen inte leker svälta räv med dem.

Anf. 8 PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Jag har aldrig närt någon uppfattning om att man ska begära platser till vilket pris som helst. Självklart ska det vara kvalitet, men det tar tid att bygga upp kvalitet. Det sker inte över en natt. Det tror jag nog att Björklund känner till. Den här typen av nidsbilsargumentation om doktorshattar och annat ger liksom inte den här debatten någon kvalitet. Det är bara ett sätt att brutalisera ordutbytet i syfte att komma ifrån kärnan i sakfrågan.

Kvalitetsgranskningar som har gjorts visar att de regionala högskolornas utbildningar hävdar sig ungefär lika bra som universitetens. Dessutom är deras nära samarbete med framtida arbetsgivare och deras viktiga roll i regionerna en fördel.

Trots detta upplever vi sådana saker som nu sker. Högskolan Dalarna får alltså mycket goda resultat på lärarutbildningen men blir inte tilldelad fler platser. Däremot får Stockholms universitet och Umeå universitet, som inledningsvis inte fick examensrätt på lärarutbildning, fler platser. Det tycker jag är att gynna traditionella universitetsorter på regionala högskolors bekostnad. Jag tycker att det är en mycket intressant händelse.

Sedan hänvisar Björklund till att det skulle ha varit något sätt att driva förskollärarutbildning på Högskolan Dalarna som gjorde att man fick examensrätten indragen. Indragen, säger du. Man fick inte tillstånd i första ansökningsskedet. Däremot har man nu vidtagit åtgärder för att stärka kompetensen. Men då har, precis som Monica Green säger, platserna dragits in så att man får ta resurser från annat håll om man ska göra en nystart av den här verksamheten.

Så här ser verkligheten ut. När man lägger alla de här pusselbitarna och försöker se en helhet kan man notera att utbildningar dras till de stora universitetsorterna. Det är ingen hemlighet. Du har ju skrivit det själv.

Jag kan bara konstatera att vår högskola har haft propåer från både Örebro och Uppsala om att gå samman.

När det gäller bilden av vad som är reell verklighet och vad som är ytans verklighet kan jag bara konstatera att det står många fina ord i propositioner och i alla möjliga uttalanden, men verkligheten är ju den att man aktivt försöker påverka för att dra utbildningar till de stora universitetsorterna och underordna de regionala högskolorna. Så ser det ut och så går ju snacket i organisationen. Det är stabilt högt uppsatta tjänstemän som verkar i det. Sedan får man väl vara naiv som riksdagsledamot och tro på allting som står i de fina papperen, men verkligheten är betydligt mer komplicerad än så.

Är det någonting ett långt politiskt liv har lärt mig när det gäller hur man hanterar offentlig förvaltning är det att man nog bör kunna vara både örn och mullvad, se vad som händer i verkligheten och också betrakta den med ett lite bredare perspektiv. Då hamnar man nog rätt i analysen så småningom. Men att bara läsa handlingar och lyssna på uttalanden brukar kunna ge en ytlig och felaktig bild som slutar med att man är lurad.

Jag skulle också vilja ha svar på frågan när det är dags för Högskolan Dalarna att få extra platser i sjuksköterskeutbildningen. Nu kommer naturligtvis ministern att säga: Det kan inte jag svara på, för det är någon annan myndighet som ansvarar för det. Varför tar jag upp detta? Det är därför att vi nu ser en uppbyggnad där Högskolan Dalarna ska vara med och med 5 miljoner per år finansiera utbildning för läkare, tandläkare och sjuksköterskor på andra ställen. Men vi har en bra sjuksköterskeutbildning. Kanske är det dags för den att få fler platser. Jag tycker att Jan Björklund skulle ta sig en allvarlig funderare på det.

Slutligen: Ser du inte själv de strukturella rörelser som sker inom hela högskoleväsendet, där de gamla universitetsorterna gynnas?

Anf. 9 THOMAS STRAND (S):

Herr talman! Det är verkligen uppochnedvända världen när en centerpartist med ett leende tar på sig Jan Björklunds utbildningsglasögon. Så var det inte tidigare. Då slogs man för de regionala högskolorna.

Många protesterar. Det är inte bara vi som gör det. Om man åker runt och lyssnar får man höra att många olika företrädare för högskolor och yngre universitet är oerhört bekymrade över den politik som bedrivs just nu. Det verkar som om regeringen har stoppat bomullstussar i öronen i den här frågan också.

Utbildningsministern glider undan huvudfrågan. Du talar om kvalitet. Det är vi inte oense om. Vi behöver god kvalitet. Vi ska fördela pengar utifrån ett kvalitetssystem. Frågan är hur vi kreerar det systemet. Det ska vi ha en debatt om senare i dag. Det återkommer jag till.

Det du sprider ut är att några högskolor behöver slå samman med universitet. Du har en tro på storskalighet. Du har en tro på att elittänkande är bättre än ett regionalt ansvarstagande. Det är det som din artikel andas. Det har ju folk känt in och känner sig oroade av. Det är därför det kommer många repliker på din debattartikel, och det är därför vi har den här debatten i dag i kammaren.

Det är faktiskt så att Sverige har halkat efter vad gäller välutbildad befolkning. Det vet du också. Vi är ett medelmåttigt land i dag därför att

andra länder har fler som går på högskola. Det är därför jag säger att det är passivt att bara tala om 40–45 procent. Vi behöver öka den ambitionen och ha en satsning på 50 procent, oavsett om ungdomskullarna minskar eller inte, därför att vi ska bygga Sverige starkt. Vi ska bygga Sverige med kunskap och kompetens. Då behöver vi fler unga människor, även äldre för den delen, som vill studera vidare för att kunna ta de nya jobben. Det är offensiv politik.

Prot. 2011/12:29
10 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 10 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Det blir fel om man ena stunden säger sig vilja värna kvalitet och i nästa sågar allt vad kvalitetsmått heter och hävdar att det skulle vara helt fel att fördela resurser utifrån kvalitetsmått. Eftersträvar vi kvalitet vid alla lärosäten runt om i Sverige är det också just kvalitet vi måste premiera.

Jag måste bemöta en rad påståenden. Jag har inte sagt att regeringen säger att det inte kommer att slå ihop några lärosäten. Däremot har jag sagt att vi inte kommer att slå ihop några lärosäten.

Linnéuniversitetet är ett väldigt bra exempel på ett samarbete som har vuxit fram underifrån. Det är få, om ens någon, som längtar tillbaka till Växjö universitet eller Högskolan i Kalmar. Det samarbetet har kommit till underifrån, och det har givetvis kommit till tack vare en viss stimulans från statligt håll. I budgeten finns sådana pengar avsatta, men det bygger på att trycket kommer underifrån.

Jag är decentralist, jag är ju centerpartist. Vi befinner oss på en resa mot ökad autonomi för våra lärosäten. Detta innebär givetvis att det är upp till varje lärosäte att bestämma om man ska gå samman med någon annan eller inte. Men det innebär också i konsekvensens namn att kommer det en förfrågan från högskolestyrelsen eller universitetsstyrelsen, som det gjorde i fråga om Linnéuniversitetet, ska den bemötas.

Att vara både örn och mullvad är klokt. Det försöker även jag vara. Det jag kan konstatera än en gång är att i den mån det kommer andra signaler än dem jag har gett uttryck för här i dag från departement står detta i strid med regeringens linje. Det bör också vara svaret till dessa, om det nu är så att det här händer.

I detta anförande instämde Inger Fredriksson (C).

Anf. 11 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jag var inte med utbildningsutskottet i Bryssel, så jag kan inte värdera vad kommissionären sade. Men jag har varit i Jönköping, och jag ska nu förvåna herr Björklund med ännu mer från Jönköpingspostens politiska redaktör, av samma snitt och blomsterfång som Björklund härrör från, och citera följande ur en ledare.

”Sverige behöver mer högutbildad arbetskraft. Den utbyggnad som inleddes innan alliansen bildade regering var därför logisk. Fokus låg på ökad kvantitet, fler platser och fler lärosäten.

Tillgängligheten skulle bli bättre, den sociala snedrekryteringen minska. Här har de regionala högskolorna haft stor betydelse. De fyller även en funktion genom att förse sitt närområde med kompetent arbetskraft.

Så har sedan länge Högskolan i Jönköping utbildat människor som sugs upp av den lokala och regionala arbetsmarknaden.”

Det är kloka ord från en ledare i Jönköpings-Posten. Sedan fortsätter den med stark kritik mot regeringens omfördelningspolitik mellan högskolorna. Björklund försöker skapa en konfliktyta mellan de anrika och historiska universiteten och de nyare högskolorna. En sådan konflikt finns inte.

Vi behöver de traditionella studieorterna och universiteten och insikten att de mindre och medelstora högskolorna aldrig hade levt, utvecklats eller ens etablerats om det inte hade funnits en medveten politik. Jag konstaterar att med den kunskapssyn som Björklund företräder, det sociala perspektivet och bristande grunder i tillväxtperspektivet, hade vi inte haft några mindre och medelstora högskolor.

Ute i landet finns en bred politisk samstämmighet, från vänster till höger, mellan fackföreningar, näringsliv och dem som verkar på studieorterna, om att det som pågår i dag är en urgröpningsprocess för de mindre och medelstora högskolorna. Om du bara premierar sökantal och vetenskapliga artiklar har den som redan är attraktiv och har mycket resurser ett kraftigt försprång. Vad hade Umeå universitet varit i dag om det inte hade skett en mycket medveten prioritering av studieplatser, forskning och utveckling?

Nu försöker Björklund omvänt ta tillbaka den reform som har inneburit så mycket för regional utvecklingskraft i vårt land och så mycket för att överbrygga sociala omöjligheter som tidigare fanns för arbetarbarn och andra från icke studiemotiverade miljöer att ta sig igenom högskolan. Så många ute i landet har vuxit, och näringslivet har vuxit. Det hade inte skett om Björklund styrt på den tiden.

På vilket sätt bidrar du till tillväxtkraften om du slår samman högskolor?

Anf. 12 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Alla ställer samma fråga, trots att jag besvarade frågan redan i mitt första inlägg. Låt mig besvara den igen. Regeringen kommer inte att mot lärosätens vilja slå ihop högskolor. Om två eller flera lärosäten däremot vill gå samman kommer regeringen att underlätta den saken. Det är precis det jag skriver i artikeln, och det är vad regeringen säger hela tiden och vad andra företrädare för Alliansen säger i debatten.

Jag säger offentligt och till rektorerna att de måste vara medvetna om de förändringar som kommer att ske. En sådan sak är den demografiska förändringen.

Låt mig säga till Peter Persson, Monica Green, Peter Hultqvist och Thomas Strand att några av de mindre regionala högskolorna har ett svagt söktryck av studenter. Det som kommer att hända när de totala ungdomsvolymerna sjunker – och de sjunker kraftigt – är att de attraktiva lärosätena kommer att fortsätta att vara fyllda. De har ju långa köer i dag. Ett antal av de regionala högskolorna – jag behöver inte nämna dem men några har länsrepresentanter med i debatten – fylls i dag med många andrahandsökande som inte kom in på sina förstahandsval på de attraktiva lärosätena. När studentvolymerna sjunker kommer dessa studenter att komma in på sina förstahandsval. Om antalet studenter minskar med 15–20 procent kommer det antalet inte att minska lika mycket rakt över.

Alla lärosäten blir först av med 15–20 procent förstahandssökande, men sedan kommer några lärosäten att bli av med alla andrahandssökande som i dag fyller ut högskolorna. Ledningarna för några högskolor och lärosäten vet detta. De står inför mycket omfattande nedgångar i studentantal.

Jag har inga invändningar mot att ta in äldre studenter. De tas in på löpande band. Men det går inte att ta in några som inte söker. Det är den utmaningen man står inför.

Om studentantalet halveras på ett lärosäte följer resurserna efter. Det finns inga förslag på förändringar i den frågan från något parti. Resurserna följer studentantalet. Det betyder att man blir av med hälften av personalen – professorer, doktorer, lärare – och möjligheten att upprätthålla en diversifierad kompetens i mängder av ämnen. Ju högre upp vi kommer i utbildningsväsendet, desto mer diversifierad behöver lärarkåren vara. På lågstadiet undervisar en klasslärare i allt. På universiteten krävs många diversifierade kompetenser – doktorer och professorer. Det är därför en viss stordrift underlättar för kvaliteten. Det var det som Högskolan i Kalmar och Växjö universitet insåg när de gick ihop.

Detta är bedömningar som lärosätenas ledningar tillsammans med lärosätenas styrelser får göra själva. Jag vill varna för inställningen att status quo överallt är det som bäst gagnar den lokala utbildningsnivån. Om en regional högskola, eller ett universitet, ett lärosäte, blir av med ett antal examinationsprovningar samtidigt som studentvolymerna sjunker kraftigt är risken till sist att det inte över huvud taget bär sig för att få ihop kvalitet. Då blir lärosätet vid nästa granskning av med ytterligare examensrätter – precis som någon beskrev här – därför att kvaliteten brister i de ämnen som återstår. I det läget kan det vara ett bättre alternativ att samarbeta eller gå samman med ett annat lärosäte. Men det får de välja själva. Jag tänker inte tvinga någon, och jag vet att jag väcker debatt när jag säger detta.

Jag vill att vi i Skövde, Falun och Jönköping också i framtiden har utbildning av högskoleingenjörer, lärare och sjuksköterskor och andra. För att det ska ske måste det finnas tillräckliga studentvolymerna och tillräcklig akademisk kvalitet på utbildningarna. Det nya systemet med tuffare kvalitetsgranskningar ska fullföljas. Studentvolymerna är som de är. Det går inte att göra mycket åt. De kommer att sjunka. Det är den utmaningen lärosätena står inför. Det kan inte trollas bort med några högtidsord i talarstolen. Det är den verklighet vi möter.

Anf. 13 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Det är oerhört dystert att höra Jan Björklund tala om dessa saker och oerhört dystert att få höra att högskolorna inte duger, att det inte går att höja kvaliteten på dem utan att de ska slås ihop, att de ska bli filialer, att de inte har någon framtid. Det är vad vi ska tolka ut av vad Jan Björklund säger.

I stället borde vi tänka tvärtom, att om söktrycket går ned finns chansen att höja kvaliteten till nästa år på de högskolor som på vissa områden inte har tillräckligt hög kvalitet. På så sätt skapas fler platser. I stället verifierar Jan Björklund denna negativa spiral.

Sedan var det frågan om de demografiska förändringarna. Låt oss titta på hur det har varit i samband med hög arbetslöshet. Det är oroligt i

Prot. 2011/12:29
10 november

Svar på
interpellationer

världen. Trots att vi har en massarbetslöshet på 8 procent finns signaler på att arbetslösheten ska bli ännu högre. I sådana tider ska man satsa på utbildning. Det ska vara kunskapslyft, utbildning, komvux och även högre utbildning. Man ska inte försämra möjligheterna för ungdomar att söka till högskolan. Det är ju något ni har gjort i och med att ni har försämrat möjligheterna för ungdomar att få högskolebehörighet. På sikt vill ni att färre ska få högre utbildning. Sedan gömmer ni er bakom demografiska förändringar när ni i själva verket har chansen att höja kvaliteten.

Björklund har inte svarat på min fråga. Om forskningsanslagen slås ihop för samtliga högskolor i landet blir det endast 5 procent av det totala forskningsanslaget. Tycker Björklund att det är rimligt?

Anf. 14 PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Jag vill påminna om att i Högskoleverkets kvalitetsgranskningar har de regionala högskolorna i stort sett likartade resultat som de traditionella universitetsorterna. Det varierar lite grann för olika program. Men vi ska komma ihåg detta så att bilden inte blir att de regionala högskolorna är generellt sämre i allt. Det är en nidbild som är felaktig, och det måste dementeras.

Ända sedan man startade de regionala högskolorna har debatten om kvalitet pågått, och det har funnits ett tryck från vissa politiska krafter och från vissa företrädare för akademier och verksamheter som har ifrågasatt kvaliteten på de regionala högskolorna. Det har visat sig vara fel. Det har gått att bygga upp en verksamhet som håller kvalitetsmässigt.

Vi har 18 000 studenter i många olika varianter knutna till Högskolan Dalarna. Man har utvecklat verksamheten bland annat med distansstudier. Utvecklingsklimatet är intensivt, och det är hela tiden ett förändringstryck. Man har utvecklat en yrkesrelevant akademisk utbildning. Det kanske ska jämföras med den trögrörlighet som lite grann präglar de traditionella universitetsorterna. Det är också värt att säga i sammanhanget.

När vi diskuterar de demografiska förändringarna ska vi komma ihåg att genom de förändringar som sker i gymnasieskolan, där elever på de yrkesinriktade programmen inte längre med automatik uppnår examensnivåer så att de kan söka vidare till högskolan, minskar sökandeunderlaget till högskolan i framtiden. Det ser jag också som någonting negativt.

Det handlar inte om kvantitet i stället för kvalitet. Det handlar om kvalitet över hela landet. Men det tar tid att bygga kvalitet.

Jag tackar för debatten och hoppas att den har påverkat ministern i någon mening.

Anf. 15 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Eftersom jag känner både Jan Björklund och Peter Hultqvist får jag säga att jag tyvärr tror att Peters förhoppningar om förändring är något ogrundade. Men förhoppningar kan vi alltid ha.

Jag tror att Jan Björklund är fast i en väldigt tydlig dogm. Det finns någonting instrumentellt i regeringen. Man säger en sak, men man har motorer som driver i en annan riktning. Det finns krafter i regeringen, framför allt företrädare av moderater och folkpartister, som aldrig har

accepterat de mindre och medelstora högskolorna, framför allt på grund av den sociala skiktningen.

Ni har inte den uppfattning som vi socialdemokrater har att allt fler ska ges möjlighet att tillägna sig en högskoleutbildning. Vi vill det både för att människor ska växa och för att Sverige ska växa eftersom det är en viktig regional utbildningspolitik.

Ni har en annan uppfattning än vi. Det är därför ni har förändrat gymnasieskolan så att gymnasieprogrammen inte är högskoleförberedande. Det är oerhört medvetet. Och sedan inför ni en anslags- och fördelningspolitik som premierar de traditionella lärosätena. Thomas Strand säger att man svälter ut bakvägen. Man behöver inte fatta några beslut, utan många mindre och medelstora högskolor kommer att falla av sig själva. Och det är i önskad riktning. Det är Folkpartiets skolpolitik: mer elitism och mindre omfördelningspolitik i landet.

Det är inte vår politik. Därför tänker vi fortsätta att ta debatten, kanske inte för att du kommer att ändra dig men för att tydliggöra den felaktiga politiken.

Anf. 16 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Jag har roat mig med att granska de förslag som oppositionspartiet Socialdemokraterna lägger fram i sin budget. Jag kan konstatera att det inte återfinns mycket där av det ni säger här i er retorik.

Ni säger att ni ökar antalet högskoleplatser. För 2013 och framåt drar regeringen ned 16 000 platser. Det gör vi, och ni kritiserar oss för det. Men ni drar ned 7 300. Ni drar också ned platser. Ni ökar inte antalet platser. Ni har något mer än vad vi har, men jämfört med i dag är det en neddragning. Låt oss slå fast det. Detta att ni ökar är en ren bluff. Det går att läsa i era motioner att ni i själva verket drar ned antalet platser.

Det andra är att ni säger att ni vill att 50 procent av 30–35-åringarna ska ha gått igenom två års högskole- eller yrkeshögskoleutbildning 2020. Om det ska ske måste man från och med nästa år bygga ut med 50 000 platser i högskolan. Det kostar 6 miljarder med studiemedel. Ni anslår 850 miljoner. Det kommer att bli precis som ni gjorde förra gången: Ni bygger ut mängder av platser utan finansiering. Det ska finansieras inom ram, säger man. Det blir den största kvalitetssänkningen per plats sedan ni gjorde det på 90-talet.

Monica Green skakar på huvudet. Läs din egen motion! Läs partiets motion! Det ska vara 50 procent som har gått på högskolan. Ska det ske krävs det en utbyggnad med 50 000 platser från och med nästa år. Det kostar 5–6 miljarder. Ni anslår en bråkdel av det. Samtidigt undrar man vilka som ska gå på de platserna, för det finns inte sökande till dem.

Thomas Strand sade något som är oerhört avslöjande: Björklund diskuterar en sidofråga – han diskuterar kvalitet. Det sade Thomas Strand här i talarstolen. Då kan jag säga att det är precis det som är huvudfrågan för regeringen: kvaliteten i utbildningen. Det är därför vi har skärpt kvalitetsgränserna, och det är därför som de lärosäten ni nämner i era interpellationer har blivit av med utbildning. Det är inte så att vi fördelar examensrätter. Det är en kvalitetsgranskning som sker.

Jag kommer att stå för det. Kvaliteten ska vara hög i det svenska högskoleväsendet för ungdomarnas skull.

Prot. 2011/12:29
10 november

Svar på
interpellationer

5 § Svar på interpellation 2011/12:60 om utbildning och arbetsmarknad

Anf. 17 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Peter Persson har frågat mig genom vilka initiativ och förändringar av utbildningspolitiken jag avser att åstadkomma en bättre samklang med framtidens arbetsmarknad och näringslivets behov.

Regeringens politik syftar till att höja kvaliteten på utbildningen, på samtliga nivåer. Regeringen har initierat ett flertal insatser för att stärka kvaliteten och åstadkomma en utbildning som svarar mot arbetsmarknadens behov för såväl unga som vuxna.

För det första har reformer genomförts i grundskolan för att stärka kunskapsuppdraget och öka måluppfyllelsen. Det är långsiktigt viktiga förändringar för att eleverna ska vara väl förberedda för gymnasieskolan och kunna uppnå en gymnasieexamen inom avsedd tid.

För det andra har en ny gymnasieskola införts från höstterminen 2011. Reformens huvudsyfte är att eleverna ska bli bättre förberedda för vidare studier och för yrkeslivet. Kraven höjs, utbildningarna renodlas och ämnen som ger respektive program dess karaktär får ett ökat utrymme. För yrkesprogrammen har arbetsmarknadsanknytningen förstärkts, och nationella råd har införts för att höja kvaliteten och säkerställa att utbildningsinnehållet motsvarar behoven på arbetsmarknaden.

Behovet av personer med kortare ingenjörsutbildning förväntas bli stort, och därför har det påbörjats en försöksverksamhet med ett fjärde tekniskt år i gymnasieskolan. Utbildningen, som syftar till en gymnasieingenjörsexamen, ska delvis vara förlagd till en eller flera arbetsplatser, och försöksverksamheten ska stegvis utökas.

Jag vill även nämna de olika möjligheter till lärlingsutbildning som regeringen har inrättat. I gymnasieskolan är nu den gymnasiala lärlingsutbildningen en reguljär utbildningsväg, och för vuxna inleddes vid halvårsskiftet 2011 en satsning på lärlingsutbildning där statsbidrag lämnas till kommunerna. Frågan om en ny anställningsform för den som går en gymnasial lärlingsutbildning bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Regeringen har också nyligen tillkallat en särskild utredare med uppdrag att utreda och föreslå lösningar avseende en ny anställningsform för unga, så kallad lärlingsprovanställning.

För det tredje når regeringens satsning på yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning (yrkesvux) under 2011 sin hittills största omfattning, motsvarande 24 800 helårsplatser. Satsningen var planerad att fortgå till utgången av 2011 men bör mot bakgrund av det rådande läget på arbetsmarknaden förlängas under ytterligare två år till och med 2013.

För det fjärde har yrkeshögskolan inrättats. Närmare 80 procent av deltagarna får arbete eller startar företag efter avslutad utbildning, och arbetslivets medverkan i utbildningarna har stor betydelse för dessa resultat. Regeringen bedömer att yrkeshögskolan spelar en strategisk roll när det gäller att förse arbetslivet med kvalificerad arbetskraft.

För det femte stärks kvaliteten i utbildningen på universitet och högskolor. Under ett par årtionden har grundutbildningen byggts ut snabbt

samtidigt som ersättningsbeloppen urholkats. När nu ungdomskullarna minskar kraftigt bedömer regeringen att tillkommande resurser ska användas till att höja kvaliteten på befintlig utbildning. För 2012 föreslår regeringen att resurser omfördelas till utbildningar med en stark efterfrågan både från arbetsmarknaden och från många studenter. Det gäller till exempel läkarutbildningen och civilingenjörsutbildningen. Regeringen avser också att följa den framtida efterfrågan för att vid behov återkomma med förslag på fler omfördelningar.

Jag anser att insatserna inom utbildningsområdet står väl i samklang med de behov som finns på arbetsmarknaden. Regeringen följer naturligtvis noga utvecklingen när det gäller överensstämmelsen mellan utbildningsutbudet och arbetsmarknadens behov.

Anf. 18 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Under den vår vi sedan länge lämnat bakom oss interPELLERADE jag tre statsråd om de viktigaste tillväxthämmande faktorer som finns i vårt land i dag – flaskhalsar i arbetet att få ekonomin att växa. Det handlade om bostadspolitik, där vi inte bygger på de viktiga, expansiva orterna. Det handlade om infrastruktur, där tågen är för få och inte kommer i tid, och likaså vägar och annat.

Det handlade också om det kanske viktigaste av allt, nämligen utbildning. Den debatten hade jag med finansministern. Jag konstaterar att i den debatten och i de andra debatterna hade regeringen ungefär samma inriktning: Vi har inte råd att satsa. Vi har inte råd att satsa på att bygga bostäder. Vi har inte råd att satsa på en god infrastruktur. Vi har inte råd att satsa på utbildning. Det är därför jag återkommer om utbildningsfrågorna en gång till.

I vårt land har vi en ungdomsarbetslöshet på 20 procent. I dag fick vi veta att utpensioneringen av ungdomar, de som inte alltid har det så enkelt, på ett dramatiskt sätt ökar. Allt fler blir bidragsberoende i Björklunds och Reinfeldts Sverige – när samtidigt så många stängs ute och inte släpps in eller ges tillfällen, och när vi har en brist på arbetskraft i många regioner.

Jag läste i en lokaltidning om en grannkommun till min hemstad Jönköping. I Vaggeryd expanderar företaget Steelnova. De behöver en operatör till rörlaser, rörbockare och annat som kräver utbildning och kunskap. Samtidigt håller vi tvångsvis ungdomar som är arbetslösa utanför utbildning, och söktalet till de program på gymnasieskolan som är förutbestämda att svara upp mot dessa behov faller på ett dramatiskt sätt.

Bland det allvarligaste av allt är regeringens gymnasiepolitik och den reform som satts i sjön. Den har lett till resultatet att ungdomar som kanske vore väl lämpade att utvecklas i en yrkesorienterad gymnasieutbildning och arbeta på Steelnova i Vaggeryd, eller andra företag, nu över huvud taget inte söker sig dit. Björklund har nämligen genom inskränkningar i gymnasieskolan sagt: Du snickare, du smed – bliv vid din plats livet ut! Gymnasieskolan ska icke ge dig förberedelse eller lockelse att med nya och andra vingar flyga in på högskolan.

Han drar då undan arbetskraft från industrin och intresset för utbildningen.

Vad tar du för intryck av de förändrade sökrelationerna till gymnasieskolan, Jan Björklund?

Prot. 2011/12:29
10 november

Svar på
interpellationer

Anf. 19 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! En tredjedel – jag tycker att Peter Persson ska lägga siffran på minnet – av de ungdomar som har gått i gymnasiet under de senaste 20 åren har slagits ut. Dem pratar Peter Persson aldrig om. De många ungdomar som tvingades bli högskolebehöriga och därför inte orkade med att gå färdigt skolan hoppade av eller blev underkända. Varför bryr ni er aldrig om de ungdomarna?

Precis som Peter Persson sade har Sverige en hög ungdomsarbetslöshet. Man kan räkna på olika sätt; det går att komma upp i siffror som är betydligt högre än de 20 procent som Peter Persson talade om. Det går att säga 25, 26 eller 27 procent också, lite beroende på vilka man räknar in, som halvtidsstuderande. Vi har dock en mycket hög ungdomsarbetslöshet i vårt land. Det har vi haft under skiftande konjunkturer och olika regeringar. Peter Persson vill säkert skylla allt på den här regeringen, men sanningen är att siffran var precis lika hög under den förra regeringen.

Det beror på att vi i Sverige har den märkliga synen att alla som inte blir akademiker inte är något värda. Peter Persson ger uttryck för den uppfattningen. Om en smed inte blir akademiskt behörig är han ingenting värd; det är det Peter Persson signalerar.

Jag tycker att smeden och snickaren gärna ska få läsa in högskolebehörighet, men vill man inte det ska man kunna ta en yrkesexamen på gymnasieskolan och få ett jobb efteråt. Forskarna pekar entydigt på att den svenska gymnasieskolans utformning har varit ett oerhört starkt skäl till den höga svenska ungdomsarbetslösheten – till den sociala utslagen.

Det är korrekt att söktrycket till gymnasieingenjörsprogrammet i det nya gymnasiet nu ökar. Det är korrekt att det ökar något till naturvetenskapligt program. Det är helt fantastiskt att det sker. Det nya ekonomiska programmet har också fått ett ökat söktryck. Det har varit ett stort problem för svensk industri att så få har velat gå det tekniska programmet. Nu inför vi en fyraårig teknisk gymnasieingenjörsexamen. Det ersätter det gamla treåriga tekniska, som hade för låg kvalitet. Söktrycket ökar dramatiskt.

Eftersom det bara finns 100 procent betyder det att om några program på gymnasiet ökar så minskar några andra. Det betyder att några av de mer yrkestekniskt inriktade programmen i stället sjunker något. En grupp av dessa studenter väljer nu den fyraåriga linjen till teknisk gymnasieingenjör. Det är väl jättebra? Varför ska vi vara ledsna över det? Det är ju det industrin har längtat efter.

Samtidigt finns det tiotusentals studenter som behöver yrkesprogram där man inte blir högskolebehörig, och det är precis det de har sökt. Det har blivit en något minskad ansökningsomgång till de renodlade yrkesutbildningarna därför att den fyraåriga tekniska har ökat. Vad är problemet med det, Peter Persson? Det är ju det vi har längtat efter.

Elever som tidigare gick yrkesprogram kanske tänkte: Jag går ett yrkesprogram, och sedan går jag till högskolan. Det är nämligen lite lättare att gå igenom ett yrkesprogram än ett teoretiskt program, för det är lite mindre teoretiska krav.

Nu har de i stället valt att gå högskoleförberedande program. De blir nämligen bättre förberedda för högskolan. Det är väl bra? De gick till högskolan förut också, men nu går de ett högskoleförberedande program.

De blir bättre förberedda. Det är väl fantastiskt? Sedan ska alla som går ett yrkesprogram alltid kunna komplettera, både på gymnasiet och efteråt på komvux.

Du glömmen den stora grupp som slogs ut i er gymnasieskola, Peter Persson. Det är den gymnasiepolitik ni förde som har gjort att Sverige har den högsta ungdomsarbetslösheten bland jämförbara länder. Ni borde skämmas inför Sveriges ungdomar.

Anf. 20 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Det är uppenbart att Jan Björklund inte är förmögen att ta intryck av att söktalen faller på ett dramatiskt sätt till program som är direkt förutbestämda att kunna matcha ett arbetskraftsbehov i industrin i Jönköpings län och i många industriellt dominerade län. Det rycker Björklund på axlarna åt.

Jag vet varför ungdomarna har reagerat så här. Det är för att ungdomarna är framtidsstroende, rationella och tänker: Det finns faktiskt ett liv som är långt. Mina möjligheter att studera vidare senare, när jag får den lockelsen, kan vara stora.

Det är så man har valt.

Det är en människosyn Jan Björklund företräder: Smeden och snickaren behöver inte kunna engelska, matte eller samhällskunskap. Det är inte så viktigt. Det är ett sådant synsätt som driver en att spara miljarder i gymnasieskolan – även borgerliga kommunalråd ute i landet protesterar – och i stället använda resurserna till att sänka krogmomsen med 5 miljarder. Ska jobben skapas på krogarna? Det är inga jobb som jag föraktar, men det gör inte att Sverige växer sig starkt. Då tänker väl Björklund: Man behöver inte så mycket utbildning när man går runt med handduken och bär Björklunds porslin.

Det är detta cyniska synsätt på utbildning och utveckling som gör att ni gång på gång, i stället för att satsa på utbildning och tillväxt, satsar på skattesänkningar. Det får Sverige att stagnera. Det får enskilda människor att krympa och ger inte alla möjligheter att faktiskt växa.

Det finns i den här debatten precis samma ingångsvärden som i den förra debatten, nämligen den sociala aspekten, rättviseaspekten. Det första är att låta alla erövra de kunskaper som gymnasieskolan en gång gav. Det andra är tillväxtfaktorn, att industrin får en väl utbildad arbetskraft, den som man i dag saknar.

Det här har i Björklunds gymnasieskola lett till två mycket tydliga effekter. För det första: Du får ingen utbildad arbetskraft som bemannar de viktiga industriella jobben som ger oss alla värden som vi ska kunna ha att fördela. För det andra: Ungdomarna gör det rationella valet.

Om du, Jan Björklund, inte är förmögen att ta intryck av en socialdemokratisk diskussion om fördelning och resursstyrning borde du väl ändå ta intryck av vad näringslivet säger när det gäller den nya gymnasieskolan. Den kritiken är kraftig.

Till sist: Om du säger att Socialdemokraterna inte har brytt sig när det gäller gymnasieskolan, vilket är struntprat med förlov sagt, undrar jag om du anser att gymnasieskolan blir bättre när du nu plundrar den på miljarder i statsbidrag.

Prot. 2011/12:29
10 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 21 THOMAS STRAND (S):

Herr talman! Peter Persson har ställt viktiga frågor om vilka initiativ och förändringar av utbildningspolitiken som utbildningsministern vill göra för att få bättre samklang mellan framtidens arbetsmarknad och näringslivets behov.

Det här är en prioriterad fråga för oss socialdemokrater. Vi har tre stora mål i vår utbildningspolitik. Det handlar om att stärka lärarrollen, det handlar om att motverka ökad segregation i skolan och det handlar om att fundera på hur man bygger en skola stark som möter framtidens arbetsliv och utmaningar.

En sak som utbildningsministern inte nämner i sitt svar är att kunskapsresultaten i svensk skola sjunker. Internationella mätningar visar att fram till 2000 var vi väldigt bra vad gällde kunskapsresultat. Vi hade en likvärdig skola. Den senaste mätningen säger att vi är medelmåttiga. Och även det som vi var kända för, att ha en likvärdig skola, är vi inte heller lika bra på längre. Det har betydelse vilket hem du kommer ifrån. Arbetsarbarnen har det svårare än de barn som kommer från välutbildade familjer.

Nu har du suttit vid makten i fem år, utbildningsministern, och fortfarande sjunker resultaten. Den senaste intagningen till gymnasieskolan hade den högsta andelen från grundskolan som inte klarade det. Fem år har gått. Det duger inte att skylla på oss socialdemokrater, för nu har du suttit i fem år vid makten och fortfarande är trenden negativ. Det här är förödande för att få en bra koppling mellan arbetsliv, näringsliv och skola.

Tudelningen av gymnasieskolan är också väldigt kontraproduktiv. När man möter skolföreträdare och företagare ute i landet säger de likadant, att det är tokigt att ta bort den allmänna högskolebehörigheten på yrkesprogrammen. Därför är det flera lokala gymnasieskolor i dag som erbjuder dem som går ett yrkesprogram en högskolebehörighet, och man får välja bort den om man vill. Det är precis tvärtemot vad du ville. Du lade inte fram det här förslaget. Du har lagt fram ett förslag om att man ska välja till för att få högskolebehörighet. Det är en kontraproduktiv utbildningspolitik som inte gynnar företagande och vårt näringsliv. Fråga vilken företagare du vill och du får samma svar. De vill ha välutbildad arbetskraft. Ska man jobba som CNC-operatör eller stå vid en robot i en maskinhall vill de att man ska kunna svenska, engelska och matematik.

Hur mycket pengar går till skolan 2012? 240 miljoner går till skola och utbildning. Hur mycket pengar går till att sänka krogmomsen? 5,4 miljarder.

Politik är att vilja och politik är att välja. Det är bara så att du tycker att det är viktigare att sänka krogmomsen så att vi kanske får äta en rätt 20 kronor billigare, om nu krögaren väljer att sänka priset. Det är inte säkert.

Tänk om ni hade tagit hälften av miljarderna till att satsa mer på skola, forskning och högskolor! I stället har Sverige den högsta ungdomsarbetslöshet som vi har haft på länge och den högsta i Europa. Det har också pågått under fem års tid. Vad gör du för att förändra detta när det gäller utbildningspolitik? Där är du svaret skyldig.

Herr talman! Jag kan inte låta bli att också slänga mig in i den här debatten.

Björklund pratar alltid om dessa 30 procent som lämnar skolan utan godkänt, som om det bara vore Socialdemokraternas fel. Men det är precis som Thomas har sagt, att du har styrt i fem år och fortfarande är det en så stor andel som lämnar skolan utan godkänt. Dessutom föreslår regeringen inför 2012 att bidraget till gymnasieskolan ska sänkas med 675 miljoner kronor, något som just nu debatteras häftigt på SKL:s stämma. Hur kan man tro att man ska få fler elever som ska klara av gymnasieskolan om man samtidigt sänker stödet till den kommunala skolan?

Du säger i ditt svar att det ska bli en högre kvalitet på skolan. Hur kan det bli en högre kvalitet när man sänker kraven på engelska och svenska? Det är helt obegripligt. Man skapar i stället återvändsgränder för vissa av eleverna i skolan som kommer att få betydligt svårare att ta sig in.

Alla ska kunna gå på komvux, säger Björklund. Vi vet att det inte kommer att bli så. Alla som vill gå på komvux i dag kan inte gå på komvux, eftersom pengarna hela tiden försvinner. Nästa år försvinner 1,1 miljarder kronor från vuxenutbildningen i Sverige. Det är klart att det kommer att ge återverkan på antalet platser.

Sedan måste jag säga att jag blir ganska upprörd över att ni lägger ord i munnen på oss och säger att vi har den ena och den andra synen på snickare, elektriker, smeder och vad det än kan tänkas vara. Det är ju ni som har den synen, inte vi. För oss är alla människor lika mycket värda, och framför allt är alla yrken lika mycket värda. Det är ju därför vi vill att alla ska kunna gå vidare i livet, inte ha återvändsgränder beroende på vad man väljer när man är elva tolv år och går i skolan.

Hur man kan tro att man ska kunna få en bättre gymnasieskola och en bättre matchning på arbetsmarknaden genom att dra ned på pengar är för mig obegripligt. Det skulle jag vilja att Björklund utvecklar lite.

Herr talman! Det är otroligt vad den sänkta restaurangmomsen skulle kunna lösa alla problem om den bara inte gjordes. Då är det synd att vi hade dessa problem innan och att Socialdemokraterna i sitt valmanifest skrev att restaurangmomsen bör sänkas med 5 miljarder för att det skapar mer jobb åt ungdomar och invandrare. Vi tycker att ni hade rätt. Att ni har bytt åsikt efter valet har vi inte hängt på, utan vi genomför det ni föreslog i valrörelsen av skälet att det ger fler jobb.

Thomas Strand sade något om att vi satsar 40 miljoner på skolan. Vi satsar 200 miljarder på skolan i år. Det är mer än vad de flesta jämförbara länder satsar på skolan. Vi ökar dessutom satsningar på karriärvägar för lärare, och det behövs ytterligare satsningar.

Jag hör inte till dem som tror att det bara är pengar som är skolans problem. Det har varit en felaktig ideologisk styrning av svensk skola, och det vill vi rätta till. Det är stora reformer som har tagit några år att förbereda. De genomförs i år, vilket ni vet. År 2011 genomförs de största skolreformerna i svensk utbildningshistoria.

Varför ger det inte resultat, frågar ni. Du har ju suttit några år, Jan Björklund. Ja, men reformerna genomförs i år, och så snabbt går det inte.

Hade mina företrädare – jag ser att några sitter i salen – haft färdig-
arbetade reformer när jag tillträdde hade de kunnat genomföra dem, men
ingenting var förberett. Det var tomma lådor på Utbildningsdepartemen-
tet när vi flyttade in. Det fanns ju inte en tanke om vad man skulle göra åt
problemen. Vi fick börja från noll. Vi har arbetat fram reformer, och nu
genomför vi dem. De kommer att ge resultat, men det kommer att ta tid.

Ungdomsarbetslösheten har varit lika hög i fem år, säger Thomas
Strand. Jag kan avslöja att den har varit lika hög i 15 år. Det beror på
strukturfel i Sverige, bland annat på gymnasieskolan. Det viktigaste
strukturfelet är just det ni är på fast ni drar motsatt slutsats.

Kräver man att alla svenska ungdomar ska bli universitetsbehöriga
kommer man att slå ut ganska många som inte orkar. De hoppar av gym-
nasiet och slås ut. Få vill anställa den som har hoppat av gymnasiet. Man
är tveksam till personens ambitionsnivåer och förmåga att klara av upp-
gifter. Det är en viktig orsak till den höga ungdomsarbetslösheten. Ingen
som pysslar med sådan forskning säger motsatsen.

Därför inför vi lärlingsutbildningar. Då säger ni: Låt oss ha lärlings-
utbildningar, men även här ska man bli högskolebehörig. Men orsaken
till att ungdomar söker lärlingsutbildning är att de flesta inte vill bli hög-
skolebehöriga. De som vill kommer dock att få möjlighet. De flesta är
trötta på teoretiska studier, men ni kräver mer och mer teori. Ni slår ut
dem, och så säger ni att det är jämlikt. Ni skapar social utslagning med er
utbildningspolitik, och ni vägrar se det.

Varför skapar man status åt yrkesutbildningar bara genom att akade-
misera dem? Varför kan det inte vara status att ha en god yrkesutbildning
och yrkesexamen? Varför nedvärderar ni ständigt yrkesutbildningen?
Den är inget värd.

Jag har motsatt syn. Yrkesutbildningar ska i sig ge hög status. Yrkes-
examen införs. Det handlar om det goda yrkeskunnandet.

Vi drar inte ned på matten. Ni påstod att de inte ska kunna tala
svenska eller läsa. Vad är det för snack? För det första har alla gått ige-
nom en nioårig grundskola. För det andra är svenska, matte och engelska
obligatoriska kurser också för den som tar yrkesexamen.

Det är inte längre obligatoriskt att bli högskolebehörig, men man får
läsa in det. Har man tagit en yrkesexamen och vill ha högskolebehörighet
har man förtur till komvux och kommer in.

En tredjedel av varje ungdomskull i Sverige de senaste 15–20 åren
har slagits ut i er gymnasieskola. Er politik ger social utslagning. Ni
snackar om jämlikhet, men det har lett till ett socialt utanförskap och att
Sverige har ett av de högsta ungdomsarbetslöshetstalen bland jämförbara
länder i Europa. Det har varit en social katastrof, och ni borde be om
ursäkt.

Anf. 24 PETER PERSSON (S):

Herr talman! I ett avseende delar jag Björklunds uppfattning. Han
började från noll. Då är det en bra utgångspunkt att gå framåt, men han
har gått bakåt.

Vad som har hänt på utbildningspolitikens område är att den styrs av
två tydliga ideologiska dogmer.

För det första återinförs den gamla sorteringsskolan. Vi ser omvandlingen av utbildningen till ren marknad på grundskola och gymnasieskola. Begränsningar gör att inte alla gymnasieelever kan erövra behörighet till högskolan. Det är gammal högerpolitik som Folkpartiet inte stod för tidigare. Det har ni återerövrat, och det leder Sverige bakåt. I en tid när vi behöver mer utbildning och utveckling leder det Sverige bakåt.

För det andra är det övergripande målet för all regeringspolitik att sänka skatten. Det går ut över volymer och kvalitet. Halveringen av vuxengymnasiet, komvux, omedelbart efter regeringsskiftet har fått direkta effekter och slagit rätt in i ungdomsarbetslösheten och möjligheten att kunna ta sig vidare.

Björklund har i denna debatt tydligt sagt att han står för gammalt klassmässigt perspektiv i utbildningen. Han vill inte ha en jämlik utbildning; han vill inte ha en breddning. Han har också sagt att regeringens ståndpunkt är att tillväxt inte skapas genom utbildning och satsning på utbildning.

För mig är detta inget nytt besked, men det är viktigt att hela landet får veta det.

Anf. 25 THOMAS STRAND (S):

Herr talman! Vi har tidigare tagit del av Moderaternas försök till historieförfälskning, och nu verkar Jan Björklund också ge sig in på det spåret. Det är klart att det fanns reformer och förslag på vår tid.

Vad har Jan Björklund för visioner, tänkte jag när jag lyssnade på honom. Han verkar tro att det är en naturlag att vissa gymnasieelever slås ut. De vill och kan inte, så då anpassar vi skolan efter det.

Politik är att vilja förändra. Jag tror på människan. Jag tror att alla elever kan bara de får rätt förutsättningar, hjälp och stöd. Man måste utveckla lärarrollen och undervisningen. Det är ett annat sätt att se på problemen, att inte resignera och kapitulera utan tänka offensivt. Jag saknar det i det utspel som utbildningsministern gör.

Vi behöver fler som går på högskolan. Vi har aldrig sagt att alla måste bli akademiker, men de som vill bli det ska få möjligheten.

I det reformutrymme på 15 miljarder som regeringen har för 2012 går 240 miljoner kronor till skolan och 5,4 miljarder kronor till att sänka krogmomsen. Det säger mycket; man behöver inte säga mycket mer. Det visar vad Jan Björklund tycker är viktigast.

Det är viktigt att öka samverkan mellan akademi, näringsliv och fackliga organisationer för att stärka samverkan mellan utbildning och näringsliv. Här måste vi göra mycket mer. I vår budget lägger vi 2 miljarder de kommande fyra åren på detta. Där står du helt tomhänt, Jan.

Anf. 26 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Vi skapar inte social utslagningspolitik. Vi skapar många nya vägar i livet med vår politik. Vi nedvärderar absolut inte yrkesutbildningar. Vi lägger mer pengar på yrkesutbildningar, till exempel på Yrkeshögskolan. Där var det tre sökande till varje plats i år. De som ville börja yrkeshögskoleutbildning var många fler än de som fick. Vi lägger mer pengar på det. Vi nedvärderar alltså inte yrkesutbildningar.

Vi borde skämmas över vår utbildningspolitik, säger Björklund. Det gör vi absolut inte. Men de som tillåter unga att slås ut och hamna i förtidspensionering, fas 3 och andra åtgärder som är verkliga återvändsgränder borde nog överväga att göra just det.

Näringslivet skriker om bristande matchning. Det kan man läsa om i tidningen varje dag. Man behöver arbetskraft med rätt kompetens. Hur kan Jan Björklund vara nöjd, som det står i slutet av svaret? Jan Björklund är nöjd med insatserna och anser att de står i samklang med de behov som finns. Hur kan du vara nöjd?

Anf. 27 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Jag konstaterar att ni inte vill tala om alla de ungdomar som har slagits ut i den svenska gymnasieskolan – en tredjedel av varje årskull. Tänk er hur många det är. En tredjedel i Jönköping, Peter Persson, har antingen hoppat av gymnasieskolan helt och hållet eller fullföljt och blivit underkända för att de inte nått målen. Det är en ofantlig grupp ungdomar. Sverige toppar ligan av drop outs, som det heter på internationellt språk – som hoppar av.

Det är därför vi har så hög ungdomsarbetslöshet. Det är därför vi gör om gymnasieskolan. Ni pratar aldrig om dem; ni tänker inte på dem. Alla ska bli högskolebehöriga; det är jämlikt. En tredjedel slås ut. Är det jämlikhet? Är den värd det pris vi får betala i form av ungdomsarbetslöshet? Jag tycker inte det, men det gör ni.

Ni håller förstamajtal om klasskamp, som om det skulle hjälpa. Det är skrattretande. Det är konkreta åtgärder i skolväsendet som ska rätta till detta så att fler ska kunna fullfölja. Dit hör en bättre grundskola, tidigare betyg – som ni har varit emot – tidigare nationella prov, insatser för att tidigare upptäcka och identifiera elever som behöver hjälp. På gymnasieskolan ska elever få komma till sin rätt också om de inte är teoretiskt inriktade och är intresserade av en yrkesutbildning.

Ni säger: Vi nedvärderar inte yrkesutbildningar. När jag säger att regeringen satsar på yrkesutbildningar anklagar ni oss för att nedvärdera utbildningen. När vi satsar på yrkesutbildning räknas det inte. Det är bara om man blir akademiskt behörig som det räknas. Om man får en mer gedigen yrkesutbildning med mer tid för karaktärsämnen satsar man inte på utbildning i er värld, för ni tycker inte att det är något värt.

Tänk om för de här ungdomarnas skull. Alla ungdomar är inte likadana. Samhället blir inte bättre om man stöper alla i exakt samma form. Människor är olika.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2011/12:65 om forskningsresurser till högskolor och yngre universitet

Anf. 28 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Thomas Strand har frågat mig vad jag avser att göra för att rätta till obalansen av hur statliga forskningsmedel fördelas mellan

lärosätena i syfte att säkerställa att även landets högskolor och yngre universitet får rimliga resurser för att bedriva forskning och innovation.

Thomas Strand hävdar att den nu förda forskningspolitiken leder till att de äldre och större universiteten får merparten av de statliga forskningsmedlen. Jag vill understryka att detta inte är effekten av någon ny politik från alliansregeringen. Den proportionella fördelningen mellan de nyare lärosätena och de äldre i detta avseende har väsentligen varit likadan under en längre tid och under olika regeringar.

Regeringens mål är att stärka Sveriges ställning som forskningsnation och därmed stärka konkurrenskraften i en globaliserad värld och bidra till ökad ekonomisk tillväxt och välfärd i Sverige. Högsta vetenskapliga kvalitet är en avgörande faktor för att uppnå denna målsättning. Regeringen vill understryka att förstklassig forskning och utbildning kan bedrivas vid såväl större som mindre lärosäten. Det är också nödvändigt att slå vakt om forskningsresurserna vid våra internationellt mest framstående lärosäten för att inte hota den svenska högklassiga forskningen.

Regeringen presenterade i propositionen *Ett lyft för forskning och innovation* (prop. 2008/09:50) en ny modell för resurstilldelning för forskning. Resurser fördelas efter kvalitetsindikatorerna externa medel samt publiceringar och citeringar, vilket gör att både universitet och högskolor kan påverka sina möjligheter till finansiering av forskningen. För att garantera en koppling mellan utbildningens volym och forskningsfinansieringen har varje lärosäte dessutom getts en basresurs om 8 000 kronor per år och helårstudent enbart för forskning. Detta har framför allt gynnat de nyare lärosätena.

I syfte att utveckla resurstilldelningen för forskning har en utredare haft i uppdrag att lämna förslag på hur systemet med omfördelning av forskningsresurser utifrån kvalitet kan utvecklas. Regeringen avser att återkomma om detta i nästa års forsknings- och innovationsproposition. Utöver detta ser jag inga övergripande skäl att ändra principen om fördelning utifrån kvalitet.

Lärosäten som uppnår hög kvalitet har möjlighet att efter prövning få tillstånd att utfärda examina på forskarnivå. Bristande kvalitet ger på motsvarande sätt utslag i form av indraget examenstillstånd. Kvalitetssäkringen av forskarutbildningen har skärpts både i samband med att tillstånd ges och i löpande utvärderingar där möjligheten att utfärda forskarexamina kan dras in för alla lärosäten.

Detta lägger grunden för ett högskolesystem som är diversifierat, dynamiskt och satsar på kvalitet. Mindre lärosäten utan egen forskarutbildning kan genom att profilera sig och koncentrera sina resurser uppnå en kvalitet som kan leda till mer resurser och egen forskarutbildning.

Min ambition är att det ska bedrivas högre utbildning med högsta möjliga kvalitet över i princip hela Sverige, särskilt inom områden av stor betydelse för den regionala arbetsmarknaden. Samtidigt måste svensk forskning bedrivas med inriktning mot högsta möjliga kvalitet och med strävan att konkurrera i internationell toppklass.

Anf. 29 THOMAS STRAND (S):

Herr talman! Jag vill först tacka utbildningsministern för svaret på min interpellation.

Prot. 2011/12:29
10 november

Svar på
interpellationer

Frågan är om dagens borgerliga forskningspolitik ger alla lärosäten samma möjligheter att utveckla sin forsknings- och innovationsverksamhet. Jag påstår att den inte gör det. Med den nu förda forskningspolitiken går de stora strömmarna av forskningsmedel till de äldre och stora universiteten. Endast en rännil av forskningsmedlen går till högskolorna och de yngre universiteten. Det allvarliga är att detta leder till att vi får ett tudelat system. Vi får ett A- och ett B-lag bland lärosätena, vilket jag tycker är beklagligt.

Det är intressant att ta del av utbildningsministerns debattartikel i Dagens Nyheter för några veckor sedan och lägga den jämte det svar på interpellationen som utbildningsministern nu ger oss. Då framträder en intressant bild. Med ord målas en bild, men i verkligheten sker något annat. Å ena sidan säger utbildningsministern att det är viktigt med forskning och utbildning i hela landet och att de små högskolorna också är viktiga. De vackra orden betyder inte så mycket om man samtidigt skapar ett resursfördelningssystem som hela tiden styr de stora forskningsströmmarna till de äldre universiteten. Som ordspråket säger: Djävulen döljer sig i detaljerna.

Det är inte bara jag som för fram denna kritik; det vet utbildningsministern. Det kom flera repliker på artikeln. Jan Nygren, ordförande i styrelsen för Högskolan Väst skriver: Svårt att förstå Jan Björklund. Anna Götling, ordförande för Sveriges universitetslärarförbund skriver: Att slå ut små lärosäten löser inte högskolans kvalitetsproblem. Sigbritt Karlsson, rektor för högskolan i Skövde skriver: Mindre högskolor betydelsefulla för forskning och företagande. Jag skulle kunna fortsätta. Det visar att det är fler än jag som är oroad.

Det kan inte vara bara jag som har fattat fel. Det är i så fall fler som har fattat fel, och det är inte vilka personer som helst. Det är faktiskt flera som känner oro inför det budskap som utbildningsministern ger.

Före debatten har det angetts pengaströmmar till lärosäten. Om man tittar i Högskoleverkets rapport ser man att nästan 90 procent av de statliga forskningsanslagen går till de äldre universiteten. De 4 unga universiteten har fått dela på knappt 6 procent, och de återstående 13 högskolorna får ca 5 procent. Det är siffror som talar för sig själva.

Det är sant att omfördelningen med kvalitetsindikatorer har gynnat högskolor och yngre universitet. Det är sant. Men, utbildningsministern, vi talar då om i sammanhanget små belopp. De stora pengarna till direkta anslag och till strategiska forskningsområden går till de äldre universiteten och stärker deras roll. Dessa universitet kan, på samma sätt som ett hockeylag, i sin tur köpa upp forskarkompetens och dränera kunskap. Djävulen döljer sig i detaljerna, utbildningsministern.

Anf. 30 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Jag repeterar det som jag sade i mitt inledande svar. De procentsatser som Thomas Strand återger är i huvudsak korrekta. Det är den helt dominerande delen – lejonparten – av forskningsanslagen i den svenska statens budget som går till de stora universiteten. Det är helt korrekt.

Thomas Strand har dock fel på en punkt, och det är när han säger att detta är någonting som har skett under alliansregeringens tid eller som en effekt av vår politik. Det var exakt samma fördelning när Leif Pagrotsky

och Thomas Östros var utbildningsministrar. Inte heller Thomas Strands parti föreslår i budgetmotionen någon radikalt annorlunda fördelning. Thomas Strand får väl motionera själv och rösta mot sitt parti när vi ska rösta om budgeten i december om han vill ha någon annan fördelning. Men det socialdemokratiska partiet föreslår ingen annan fördelning. Jag tror att det socialdemokratiska partiets ledning har förstått detta. Om vi slår sönder forskningen på Karolinska Institutet, på Chalmers tekniska högskola i Göteborg och på Lunds universitet och avsvär oss den stora internationella ESS-satsningen där Sverige ska bli världsledande i naturvetenskap genom den nya anläggningen i Lund och slår sönder forskningen på Umeå universitet och sprider ut dessa resurser blir det möjligt en mer jämnt mellan lärosäten, om det var det som var målet. Men vi avsvär oss varje möjlighet att vara världsledande. Det är precis därför som Leif Pagrotsky och Thomas Östros har gjort precis samma fördelning som vi har gjort.

Att en före detta socialdemokratisk minister i skepnad av ordförande i en styrelse skriver en artikel och kritiserar den borgerliga regeringen blir jag inte så nervös av.

Men det nya som vi nu har infört är att forskningen utvärderas utifrån kvalitet och fördelas ännu mer utifrån kvalitet. Jag tror att både små och stora lärosäten kan tjäna på detta i olika delar. Det finns forskningsnischer och forskningsmiljöer som är mycket högtstående också på mindre högskolor. På stora universitet finns det också forskningsmiljöer som inte är så bra. Det är alltså inte så entydigt i fråga om skillnaden mellan stora universitet och små högskolor. Men det är nog rätt entydigt att det som verkligen är i internationell toppklass i huvudsak är samlat på färre platser. Det är denna målkonflikt som vi har byggt upp i Sverige. Vi har byggt upp högre utbildning på otroligt många platser, och vi måste ha högre utbildning på många platser. Men det går inte att bedriva forskning i världsklass på så många platser för ett så litet land som Sverige. Det är alltså den målkonflikt som vi har byggt upp, eller som ni byggde upp under er regeringstid, som vi måste hantera.

Även om Thomas Strand nu låter som om han förespråkar en helt annan linje kan jag säga att vi fördelar forskningsresurser med precis samma andelar till stora universitet och mindre högskolor som socialdemokratiska regeringar gjorde före oss. Det var klokt då, och det är klokt nu.

Anf. 31 THOMAS STRAND (S):

Herr talman! Det är inte som utbildningsministern säger. Det har faktiskt hänt någonting. Vi har sagt i flera av våra motioner att vi vill se över resursfördelningssystemet. Vi har krävt en kontrollstation för att vi ska undvika att hamna i ett A- och ett B-lag. Det har vi sagt, och det vet Jan Björklund.

Det är också någonting nytt som har hänt, och det är de strategiska forskningsområdena. Det har också kommit mer pengar till forskningen – 5 miljarder. Det allra mesta av dessa pengar går till de äldre universiteten. Det systemet hade vi inte under vår tid. Jan Björklund kan därför inte åberopa historiebereskrivning som inte är sann. Dessa strömmar går till de äldre universiteten.

Prot. 2011/12:29
10 november

Svar på
interpellationer

Vi behöver stora anrika universitet. Vi behöver excellent forskning. Det är inte tu tal om det. Det har vi aldrig sagt att vi är emot. Men vi har sagt att vi också behöver system som gynnar och hjälper små högskolor och yngre universitet att utveckla sin forskning. De får inte det med det resursfördelningssystem som Jan Björklund har kreerat. Om man åker runt och talar med personer där säger de samma sak, nämligen att det är för lite pengar som kommer dem till del och att någonting måste göras åt det.

Jag ska citera Jan Nygren. Det är ett tag sedan han var minister. Han är i dag ordförande för Högskolan Väst. Lyssna nu noga, utbildningsministern, på vad Jan Nygren i egenskap av ordförande för Högskolan Väst har skrivit.

”Vilken genomarbetad och kvalitetssäkrad rapport slår fast att den nödvändiga samverkan mellan regionala högskolor och omgivande industri och servicenäringar, avseende forskning, innovations- och utvecklingsarbete skulle bli bättre av att högskolor blir ’filialer’ till universiteten och på sikt minskar i antal?”

Vilken forskning och vilken vetenskaplig rapport stöder sig utbildningsministern på? Det är få som stöder detta. Det kanske rent av är så att Jan Björklund stöder sig själv.

Det är mycket viktigt att vi får en samverkan med det omgivande samhället, såväl för universiteten som för de regionala högskolorna och de yngre universiteten. Vi vet av erfarenhet att högskolorna ute i landet och de yngre universiteten ute i landet lyckas mycket bra när det gäller samverkan.

KK-stiftelsen har nyligen släppt en rapport som vetenskapligt bestyrker att denna samverkan är viktig. Madelene Sandström skriver på KK-stiftelsens hemsida följande tankvärda ord:

”Detta nära och starka samarbete i forskningen mellan högskolor och näringsliv ger förmodligen inga Nobelpris, och kommer heller inte vara den forskning som publiceras mest, på det sätt som akademisk kvalitet mäts i dag. Däremot utgör den en enorm tillväxtmöjlighet och stärker både konkurrenskraften, den akademiska utvecklingen och välfärden i Sverige. Forskningen kan därför inte hänvisas till ett fåtal elitinstitutioner som befinner sig alltför långt från företagets verklighet.”

Detta är ytterligare ett belägg för att någon reagerar på den politik som förs och som lyfter fram viktiga perspektiv.

Jan Björklund, vi har faktiskt 2 miljarder för att stärka forskningen mellan näringsliv och akademi. Det glömde du att säga. Det är viktigt att säga att vi har mer pengar till detta än vad du vill påskina.

Anf. 32 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! I varje debatt som förs i denna riksdag har Socialdemokraterna alltid mer pengar. Det är konstigt att ni har det bara när ni är i opposition. När ni satt i regeringen var forskningen svältfödd. Det är nu som forskningen har fått nya och stora anslag – i 2008 års forskningsproposition. Men i opposition har ni alltid mycket mer pengar än alla andra.

Det var ett intressant besked som Thomas Strand gav. Jag har också sett dessa ord i Socialdemokraternas motion om att ni vill se över resursfördelningssystemet. Jag har funderat på vad som döljer sig bakom en sådan formulering. Vi säger också att vi vill se över resursfördelningssy-

stemet, och vi talar om vad vi vill. Men vi vill se över det, och det sker nu. Vi har tillsatt en utredning, som jag har sagt i svaret, inför forskningspropositionen. Vi behöver till exempel se om samverkan med industrin på orten kan bli en faktor och hur man i så fall mäter och utvärderar den. Det ingår i denna utredning.

Jag sade att fördelningen mellan stora universitet och nya regionala högskolor är densamma som den var under den socialdemokratiska regeringens tid. Då replikerar Thomas Strand att jag har fel därför att ni nu vill ändra er och se över resursfördelningssystemet. Det finns inget annat sätt att tolka det än att ni vill ta pengar från de större universiteten och ge till de mindre.

Då säger jag att det är en nyhet som Thomas Strand här kommer med; det är vad detta betyder. Att se över resursfördelningssystemet betyder att ni ska slå sönder forskningsmiljöerna på Karolinska Institutet, på Chalmers, på Kungl. Tekniska högskolan samt på universiteten i Lund, Stockholm, Göteborg, Umeå och Linköping. Det är vad det betyder. Det är hos SLU som forskningsresurserna i dag ligger. Dessa ska ni fördela. Det är ett väldigt intressant besked, för ingen har tidigare varit så rak och tydlig som Thomas Strand nu är om vad detta betyder. Det är bra att vi får det här klart för oss.

Men det går inte ihop med vad Håkan Juholt i Almedalen sagt om att satsa på medicinsk forskning i Sverige eftersom den äger rum just vid de universitet jag nyss räknat upp. Det är där vi ska göra stora nysatsningar, sade Håkan Juholt i Almedalen. Det här går inte ihop, Thomas Strand! Jag tackar i alla fall för klarspråket. Vi ska berätta detta för de stora universiteten.

Anf. 33 THOMAS STRAND (S):

Herr talman! Nu blir utbildningsministern demagogisk och retorisk. Jag har aldrig sagt att vi ska slå sönder de stora universiteten. Det är inte sant! Nyss sade jag att vi vill bevara forskningsmiljöer som är excellenta – självklart!

Jag vet inte varifrån utbildningsministern fått det hela, men det var väl bra att i en retorisk debatt klippa till med någonting som inte är sant. Det som här sagts är inte sant. Vi vill bevara de stora universitetens forskningsmiljöer. Däremot säger vi att vi också måste stödja de små universiteten.

Man kan tänka så här: Det fanns 15 miljarder i reformutrymme för år 2012 – pengar som den borgerliga regeringen lagt ut. Vad satsar man då på? Man kunde tänka sig att det skulle satsas kanske 1 miljard kronor på de små högskolorna. Nej, i stället heter det: Vi satsar på att sänka krogmomsen så att vi förhoppningsvis kan äta lite billigare, och kanske blir det fler jobb. Men många undrar om det blir så många fler jobb. Det är en *väldigt* dyr investering för att få fram några nya jobb.

Vi säger att vi har en fullt ut finansierad budget. Vi kan tänka oss att lägga lite mer på att stödja forskning ute i landet. Därför har vi några miljoner kronor under fyra år framåt – det här är fullt ut finansierat; det är inga bluffsiffror och inget konstigt med detta.

Jag kom inte med några nyheter. Om Jan Björklund nu vill piska fram en sådan stämning kan jag säga att det inte stämmer.

Prot. 2011/12:29
10 november

Svar på
interpellationer

Vi behöver stora miljöer, men vi behöver också satsa på de yngre och små universiteten. Jan, du bygger system som svälter ut vissa högskolor. Det är många med mig som känner en djup oro. Jag hoppas att du vill byta färdriktning och att du inte stoppar fingrarna i öronen och går åt fel håll.

Anf. 34 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Herr talman! Jag tror inte att det finns någon debatt där inte nya löften, nya satsningar och nya pengarullningar ska betalas med krogmomsen. Det är otroligt hur långt den räcker!

Jag läste i Socialdemokraternas valmanifest för ett år sedan att sänkt krogmoms bör genomföras därför att det ger mer jobb till ungdomar och invandrare. Jag fladdrar inte på så sätt att jag byter åsikt varje år eller har olika åsikt före respektive efter ett val.

Vi läste Socialdemokraternas valmanifest och kom till samma slutsats. Nu genomförs förslaget. Fortfarande är det så att det här ger ungdomar och invandrare jobb. På samma sätt argumenterade Thomas Strand *före* valdagen förra året för detta.

Dessutom säger Thomas Strand att forskningsmedel fördelas vart fjärde år i en forskningsproposition. Ja, det har alla regeringar genom tiderna varit överens om. Nästa år när vi lägger fram vår forskningsproposition kan ni reagera på den – allt för att skapa stabilitet och stadga när det gäller förutsättningarna. Jag hoppas att ni inte vill riva upp detta genom att varje år fladdra med anslag fram och tillbaka. Det kommer lärosätena inte att gilla.

När det gäller att detta med att se över resursfördelningssystemet betyder att de små högskolorna ska få mer pengar förstår jag inte hur det ska gå till utan att de stora ska få mindre. Är det bara nya pengar som ska föras in behöver man inte se över resursfördelningssystemet. Resursfördelning betyder att det ska fördelas på ett annat sätt.

Det är ett väldigt viktigt besked ni här ger. Ni skriver om att se över systemet men skriver inte i klartext vad det innebär. Det hela är ett väldigt viktigt besked. Det här kommer att föra Sverige bort från internationell toppklass till att bli en mer medelmåttig nation. Naturligtvis blir det mer jämnt fördelat mellan Sveriges olika lärosäten om man gör på nämnda sätt, men det kommer inte att gagna Sverige som forskningsnation.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.54 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Anf. 35 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa följande statsråd och ministrar välkomna: statsrådet Maria Larsson, statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd, miljöminister Lena Ek, statsrådet Erik Ullenhag och statsrådet Anna-Karin Hatt. Statsrådet Maria Larsson besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt ansvarsområde.

Frågestund

Äldreomsorgen

Anf. 36 LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! De senaste dagarna har vi sett upprörande exempel på vanvård i äldreomsorgen. Den dåliga kvaliteten har kombinerats med höga chefsbonusar till dem som sänker kostnaderna i verksamheten, avancerade upplägg för att flytta vinster till skatteparadis i stället för att betala svensk bolagsskatt.

Anders Borg hänvisar till att Regeringskansliet bereder den begränsade skattefrågan som hindrar vinstflytt till skatteparadis. Maria Larsson har uttalat att de anställda måste bli bättre på att anmäla och visa civilkurage vid missförhållanden inom äldreomsorgen.

Jag vill därför fråga äldreminister Maria Larsson: Vilka initiativ har hon tagit för att försäkra sig om att de skattemedel som vi har avsatt till äldreomsorg faktiskt går till äldreomsorg?

Anf. 37 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Tack, Lena Hallengren, för frågan! Låt mig först säga att missförhållanden i äldreomsorgen aldrig kan accepteras. Det sker ibland, och vi har fått alltför många sådana berättelser. Nu senast skedde det i Caremas regi. Tidigare i år har vi haft det i kommunal omsorg såväl i Norrköping som i Piteå. Det är oacceptabelt var det än sker.

Vi har därför gjort mycket för att rigga system för att säkerställa att kvaliteten kan upprätthållas. Det har skett med en förstärkt tillsyn och öppna jämförelser där vi börjar mäta kvaliteten.

Det system med upplägg för kapitalflykt som finns genom riskkapitalbolagens skatteupplägg är oacceptabelt. Det har Anders Borg och jag uttalat. Vi kommer att vidta åtgärder. Det finns en utredning som tittar på den delen. Det är fullt möjligt att det kommer till åtgärder innan den utredningen kommer med sitt betänkande.

Anf. 38 LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag är långt ifrån nöjd. De senaste dagarna är det många som upprörts över hur våra äldre drabbas av missförhållanden i vården i den meningen att privata riskkapitalister prioriterat bonusar och vinstmaximering framför god vård.

Detta handlar inte om huruvida vården drivs av privata eller offentliga aktörer. Faktum är att skattemedel inte används till det våra skattebetalare har beställt av oss politiker på olika nivåer.

Jag vill fråga vilket ansvar Maria Larsson och den borgerliga regeringen har och vilka åtgärder ni tänker vidta för att försäkra er om att de skattemedel som skattebetalarna har avsatt i det här fallet till äldreomsorg faktiskt går till äldreomsorg.

Anf. 39 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Jag skulle vilja påstå att denna regering har gjort mer än någon tidigare regering för att säkra att vi kan kontrollera kvaliteten på ett bra sätt i äldreomsorgen. Det räcker fortfarande inte. Men de öppna jämförelserna och en kraftigt förstärkt tillsynsorganisation är till gagn för detta.

Dessutom tittar vi över möjligheterna att stoppa den kapitalflykt av skattemedel som är oacceptabel. Pengar som satsas på välfärden ska naturligtvis primärt användas till välfärden. Men vi vill också se mångfald på äldreområdet och att möjligheten finns för äldre att välja en utförare. Det tror jag också Lena Hallengren vill. Jag tror inte att det är någonting som skiljer oss där.

Vården och äldreomsorgen ska vara trygg för medborgarna. Därför är de kvalitetssystem som vi har satt på plats av central betydelse. För varje missförhållande som nu kommer upp i ljuset finns det muskler för tillsynsorganisationerna att åtgärda.

Vi har nu en lex Sarah på plats som säger att risk för missförhållande ska identifieras. Kommunerna har huvudansvaret, och landstingen har huvudansvaret på vården. Vi har satt en bra lagstiftning på plats och dessutom en bra tillsynsorganisation.

Äldreomsorgen

Anf. 40 AGNETA LUTTROPP (MP):

Fru talman! Min fråga är också till barn- och äldreminister Maria Larsson. Ministern får ha överseende med att det kommer att vara många frågor i detta ärende i dag. Det visar på hur viktig vi tycker att frågan är.

Vi vet att det råder missförhållanden på många äldreboenden oberoende av hur det är organiserat. Min fråga är: Hur tänker ministern agera för att förhindra att vinsten från äldreboendet drabbar kvaliteten för de boende, med tillägget *nu*?

Det görs en hel del. Men det handlar om *nu*. Varje dag som går försvinner pengar. Varje dag som går är det äldreboende som inte har det så bra som de borde. Vad händer *just nu*?

Anf. 41 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Återigen: En icke kvalitativt bra äldreomsorg är aldrig acceptabel.

När man blir äldre i vårt land ska man kunna känna sig trygg med att man har en god vård och omsorg när man behöver den. Därför har vi jobbat på att öka tillgänglighet genom att ge bidrag till fler platser som byggs. Det är en viktig del. Man ska kunna känna sig säker på att det finns en plats när man behöver den. Men det ska också vara en vård av god kvalitet.

Inrättandet av öppna jämförelser, att börja undersöka kvaliteten, vilket inte har gjorts tidigare, är en viktig del och också att vi frågar de äldre själva. De äldre själva indikerar mellan de två mätillfällen vi har haft 2008 och 2010 att de tycker att äldreomsorgen har blivit bättre.

Det betyder att de kvalitetspengar som vi har tillfört kommunerna för att utveckla äldreomsorgen förmodligen har gjort en del nytta. Det sker ett stort utvecklingsarbete, och vi har väldigt mycket bra äldreomsorg, en god äldreomsorg där de äldre är nöjda. Där det brister måste det finnas en kraftfull tillsyn och en bra lagstiftning i botten.

Anf. 42 AGNETA LUTTROP (MP):

Fru talman! Jag har en följdfråga. Jag håller med om att det aldrig ska kunna accepteras att man inte sätter kvaliteten i främsta rummet. Men det är uppenbart att man inte gör det. Trots allting som görs verkar det som att det inte riktigt hjälper. Annars skulle vi inte behöva stå här i dag med de frågor som säkert flera av oss har. Återigen: Vad kan man göra *nu*, direkt, för att förhindra detta?

Anf. 43 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Vi har en alldeles färsk lagstiftning på plats som vill uppmäna till öppenhet. Vi har förändrat och förstärkt lex Sarah från den 1 juli 2011. Det betyder att alla missförhållanden som uppdagas på ett boende ska rapporteras.

Ledningarna ska se detta som en möjlighet. Jag tror att det tidigare har sopats alldeles för mycket under mattan. Jag tror att vi nu får upp mer i ljuset, och det är bra. Om man till och med får in ett strukturerat arbete där man identifierar brister innan missförhållanden och vanvård har inträffat har man gjort något riktigt bra.

Det har vi lärt av andra arbetsplatser. Vi har inte varit så bra på det i äldreomsorgen. Den nya lagstiftningen är till för att tjäna just det syftet. Personalen tillsammans med ledningen ska hela tiden vara uppmärksam på: Håller vi god kvalitet? Kan vi upprätthålla säkerhet och trygghet i vård och omsorg? Jag hoppas också väldigt mycket av den nya lex Sarah.

Invandrades etablering på arbetsmarknaden

Anf. 44 ULF NILSSON (FP):

Fru talman! Jag tänkte ställa en fråga till integrationsminister Erik Ullén.

Nyanlända invandrare i Sverige innebär en väldigt positiv resurs som kan bidra till utvecklingen i Sverige. Den här veckan presenterade tankesmedjan Fores en studie där man bland annat visar att människor med utländska namn har svårare att komma till jobbintervjuer än människor med svenska namn.

Samtidigt lyfter man också fram i studien att hårda anställningsregler och anställningslagar skapar svårigheter för invandrare att komma in på arbetsmarknaden. Frågan man ställer blir: Reglering eller diskriminering, vad hindrar etablering? Det är märkligt att Sverige har lyckats så dåligt under många år med att släppa in invandrare på arbetsmarknaden.

Jag ställer därför frågan: Hur ser statsrådet på möjligheten att förbättra situationen i framtiden?

Anf. 45 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Jag tackar Ulf Nilsson för frågan. Det finns flera förklaringar till att vi ligger betydligt sämre till än andra länder med att få in utrikes födda på svensk arbetsmarknad.

Den tankesmedja som Ulf Nilsson hänvisar till, Fores, har pekat på två förklaringar: en diskriminering på svensk arbetsmarknad och för dålig rörlighet. Om man ställer frågan vilken av dem som är viktigast är svaret: både och.

Vi är i en situation då vi vet att människor med utländska namn har svårare att komma in på arbetsmarknaden enbart på grund av det utländska namnet. Här behöver vi en skarp diskrimineringslagstiftning, som vi också har skärpt. Vi behöver också en välfungerande diskrimineringsombudsman.

Vi behöver även fundera på hur vi ökar rörligheten på svensk arbetsmarknad. Hur sänker vi trösklarna in? Där har vi gjort en del med nystartsjobb och instegsjobb för att göra det billigare att anställa utrikes födda människor som är långt från arbetsmarknaden. Men mer behöver göras.

Utöver det som nämns i studien vill jag peka på det som jag tror har varit grundfelet i svensk integrationspolitik: Vi har behandlat människor som har flytt eller invandrat till vårt land som alldeles för svaga människor. Vi har inte haft ett tydligt jobbfokus. Där gör vi en hel del med etableringsreformer, men vi behöver göra mer från regeringens sida.

Anf. 46 ULF NILSSON (FP):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Detta är en viktig fråga. Lyckad integration är verkligen en avgörande framtidsfråga för Sverige.

Jag håller med statsrådet om att den nya etableringsreformen är nödvändig. Det nya sättet att möta våra nyanlända är mycket bättre än det gamla, överdrivet omhändertagande sättet.

Min följdfråga blir: Vilka möjligheter har ministern att följa upp de förändringar och den reform som sker, att skaffa ordentlig uppföljning och information och att även vidta åtgärder om någonting behöver justeras?

Anf. 47 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Vad gäller just etableringsreformen, det vill säga den första tiden i Sverige då man ska möta Arbetsförmedlingen i stället för som tidigare de sociala myndigheterna och ha ett tydligt jobbfokus, följer vi upp den hela tiden för närvarande. Vi har lagt ut uppdrag på myndigheter och på Statskontoret för att kunna trimma reformen om mer behöver göras.

Men det räcker inte att vi blir bättre på att ta emot människor som nu flyr eller invandrar. Det finns människor runt om i vårt land som har fastnat i ett utanförskap. Då är diskrimineringsfrågan viktig. Det är viktigt att fundera på hur vi allmänt ökar rörligheten på svensk arbetsmarknad.

Men jag skulle också vilja påpeka vårt ansvar som offentliga arbetsgivare. Vi har inte varit så gräsligt bra vare sig som statliga myndigheter, som regeringskansli eller som kommuner runt om i landet. Där har vi nu från regeringens sida bland annat inom ramen för Regeringskansliet satt upp tydliga mål för hur vi ska öka andelen människor med utländsk bakgrund även i Regeringskansliet. Det skulle eka ihåligt om vi på våra egna arbetsplatser inte skulle klara av att öka mångfalden. Dessutom är ökad mångfald ett sätt att höja kvaliteten.

Norrbotniabanan

Anf. 48 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Min fråga går till infrastrukturminister Catharina Elmsäter-Svärd.

Botniska korridoren och Norrbotniabanan finns nu med som Core Network i TEN-T. Det möjliggör nu medfinansiering från EU för byggande av just Norrbotniabanan.

Basnäringen i norra Sverige blomstrar. Gruvorna, skogen och industrin i norr behöver bra infrastruktur för att fortsätta utvecklas. Det är viktigt för jobben i norr och även för tillväxten i hela Sverige.

Med detta sagt är jag mycket glad att ministern har jobbat så hårt för att EU-kommissionen skulle ta med Norrbotniabanan just i Core Network.

Fru talman! Min fråga till ministern är följande: Hur stor del av medfinansieringen från EU kan det bli tal om i det här fallet?

Anf. 49 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag tackar Edward Riedl för frågan. Just diskussionen om hur stor del som kan vara möjlig att få medfinansierad har vi inte haft uppe så mycket i den här kammaren, även om just Botniska korridoren har varit uppe en hel del.

Det är just detta som vi just för stunden inte vet. Den samlade fonden i det som kallas Connecting Europe Facility, som rör infrastruktur, energi och it, är satt till ungefär 50 miljarder euro, varav ungefär 30 miljarder avser infrastruktur. Men detta förhandlas just nu. Europaparlamentet är nog inte färdiga förrän framåt 2013.

Hittills, i det tidigare TEN-T-programmet har man kunnat få pengar för medfinansiering för studier och projektering. Nu finns det olika nivåer – 20, 30 eller 50. Allt beror på vilka skall-krav som kommer att komma med. Det är inte klart.

Anf. 50 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret och för det hårda arbete som hon har lagt ned i frågan.

Anf. 51 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag skulle vilja passa på att här i riksdagen tala om att det inte bara är jag, utan rätt många från både regionen och de olika delarna, som är inblandade. Det gäller inte minst Norrbotniabanan. Den är en del av hela Botniska korridoren.

När man tänker sig stråket Botniska korridoren i ett svenskt perspektiv går det egentligen från Helsingfors i Finland via Haparandabanan, som snart är färdig, för att komma ned på Norrbotniabanan, som inte finns. Sedan följer stråket Botniabanan, som i stort sett är i gång, och Ådalsbanan. Sedan finns en missande länk i form av Ostkustbanan, där det finns en hel del behov av kapacitet. Då pratar vi alltså om sträckan Gävle–Sundsvall. Detta finns inte heller med i nuvarande plan. Men med hänsyn till de diskussioner som nu ändå pågår på EU-nivå kan vi ta med det i våra planer när vi pratar transportslagsövergripande kapacitet för svensk del.

Samordning av stöd till föräldrar med barn med funktionshinder

Anf. 52 MARGARETA SANDSTEDT (SD):

Fru talman! Jag har en fråga som jag skulle vilja ställa till statsrådet Maria Larsson.

Det har ganska länge pratats mycket om samordning i det här landet. Men faktum är att samordningen fungerar dåligt, om ens alls. Föräldrar med funktionshinderade barn har fått smaka på det här i och med att de själva har fått vara samordnare i samhället. De får stånga sina pannor blodiga många gånger.

Den samlade erfarenhet de har är att det är en heltidstjänst att ha kontakt med myndigheter. Den ena handläggaren vet inte vad den andra gör. Det finns otydliga ansvarsområden. Tilläggas kan att kortsiktiga ekonomiska fördelar alltför ofta får styra behoven.

Detta är en ohållbar situation, vilket jag är alldeles säker på att statsrådet håller med om. Min fråga blir därför: Finns det någon strategi för att komma till rätta med samordningsproblemet för att underlätta för föräldrar i denna situation?

Anf. 53 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Det är en angelägen fråga. Jag tror att många föräldrar som har barn med funktionsnedsättning verkligen kan instämma i den beskrivning som frågeställaren ger.

Detta är en fråga som också är angelägen i regeringens perspektiv. Vi har en kartläggning där vi håller på att titta på hur stödet samlat fungerar i dag. Vi vill också underlätta för föräldrarna genom att upprätta en web-baserad sida där alla stöd och olika saker som finns till hjälp samordnas informationsmässigt. Det tror vi är viktigt.

Men vi har också sedan 2010 en lagstiftning på plats som ska åtgärda mycket av det som frågeställaren beskriver, nämligen att samordning ska ske. Den är lagstadgad. Om insatser behövs både från kommunen och från landstinget måste man samordna sig.

Riksrevisionen, som har tittat på hur stödet fungerar, säger att man inte riktigt har hunnit beakta hur långt lagstiftningen har kommit och implementerats. Jag förutsätter att landsting och kommuner nu tar sitt ansvar utifrån den nya lagstiftningen och ser till att det är de som samordnar sig kring barnet och barnets behov.

Anf. 54 MARGARETA SANDSTEDT (SD):

Fru talman! Det hade varit bra om det hade kunnat fungera. Men enligt Riksrevisionens rapport har det framkommit att det finns en sorts motstånd hos kommuner och landsting till just samordning. Därför är det viktigt att hjälpen får komma på plats till de föräldrar som verkligen behöver den i första hand.

Det är viktigt att man tillför kommunerna eventuella resurser så att de handgripligen och konkret kan hjälpa familjerna med kontakt med myndigheter. På så sätt kan familjerna slippa gå sönder.

Anf. 55 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Det motstånd som beskrivs kanske finns. Men det finns en lagstiftning på plats nu som inte kan förhandlas bort. Den är en nödvändighet; lagstiftning ska följas.

Riksrevisionens rapport, som frågeställaren tar upp, pekar på att man inte har hunnit följa upp den nya lagstiftningen. Det kommer vi att göra fortsättningsvis. Det är därför vi nu vill kartlägga hur långt kommunerna och landstingen har kommit i arbetet. Sker samordningen? Fungerar det för föräldrarna? Vi vet att de många gånger har en orimlig börda med att både vara föräldrar och räcka till i sin föräldraroll och att vara logistiker, upphandlare och allt möjligt. Det är många funktioner som läggs på föräldrarna i dag. Vi vill göra vad vi kan för att underlätta deras fantastiska insats.

Förmånsvärdet för etanolbilar

Anf. 56 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Fru talman! I budgetpropositionen föreslår regeringen att man från och med 2012 ska ta bort nedsättningen av förmånsvärdet för etanolbilar, det vill säga den skatt som man i dag betalar för förmånen då arbetsgivaren står för bilen. Jag och många med mig anser att den förändringen kommer att få stora negativa konsekvenser för etanolbilsförsäljningen. Tjänstebilsmarknaden är ofta oerhört viktig för hur den framtida personbilsparken kommer att se ut. Dagens tjänstebilar blir morgondagens begagnade bruksbilar.

Tjänstebilsinköparna kommer i stället att köpa andra bilar. Miljöalternativen är tyvärr inte så många. I stället för etanolbilar kan man använda laddhybrider. Man kommer också att kunna använda biogasbilar, men här finns det stora problem. Det finns inte så många bilar som fungerar på marknaden.

Min fråga till miljöministern är: Är det regeringens intention att helt eller så gott som helt radera ut etanolbilen som en tjänstebilsprodukt?

Anf. 57 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Tack, Johan Löfstrand, för frågan! De olika transportmedlen är oerhört viktiga i klimatpolitiken. Transporter står för en tredjedel av utsläppen. Det är alltså oerhört viktigt att få ned utsläppen från trafiken. Vi har i Sverige ett mål om en fossilfri fordonspark 2030. Det måste vi jobba mot. För att komma dit och få ned alla utsläpp på vägen behövs alla tekniker.

Prot. 2011/12:29

10 november

Frågestund

Givet det kan man också säga att det blir en fråga om hur länge man ska hålla på med statliga stöd. Det är min åsikt att de ska hjälpa till när det finns en tröskeffekt för att en miljövänlig produkt ska komma in på marknaden och att de ska kombineras med grön upphandling. Förutom de subventioner som vi har för elbilar har vi också en utredning om grön upphandling som ska göra det möjligt för kommuner, landsting och offentliga upphandlare att handla olika miljövänliga transportmedel.

Anf. 58 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Fru talman! Jag har under de senaste veckorna varit i kontakt med ett antal aktörer som jobbar med etanol och etanolbilar och med inköpare som ska köpa de tjänstebilar som vi talar om. Många är mycket oroliga över att många kommer att välja bort etanolen och i stället välja bensin- eller dieselbilar. I dag är inte gasbilen ett alternativ eftersom vi har mycket stora problem att få fram gas. Laddhybriden är alldeles för dyr, och framför allt finns den inte på marknaden i dag.

Jag tycker att det är oerhört problematiskt att vi nu kommer att vrida klockan tillbaka. Den park av etanolbilar som vi har är ändå ett förhållandevis gott miljöalternativ. Många tror att den i stort sett kommer att försvinna med regeringens nya förslag.

Min fråga är: Tror miljöministern verkligen att vi om två månader kommer att ha några alternativ till diesel- och bensinbilar för de tjänstebilsköpare som ska göra de här valen om ungefär två månader?

Anf. 59 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Utifrån klimatmålen är det viktigt att de mål vi sätter för utsläppen är tillräckligt låga. Under den gräns som är satt finns det utrymme för väldigt många olika tekniker och bränslen. Jag välkomnar en diskussion om etanol. Den har varit alldeles för okunnig och onyanserad. Det har vi diskuterat förut. Det är en enorm skillnad på finetanol och fuletanol. Finetanolen, som produceras i Norrköping, har oerhört bra livscykelanalysvärden, medan den amerikanska majsetanolen inte alls är bra ur klimatsynpunkt. Det går åt mer energi att tillverka den än vad man får ut.

Det är viktigt att de klimatstyrmedel vi har inte går på teknik utan på gränsvärden. Jag tycker att det är en viktig princip att upprätthålla. Själv är jag glad över att köra en etanolbil på Norrköpingsetanol.

Finansiering av bredbandsutbyggnad

Anf. 60 GÖRAN LINDELL (C):

Fru talman! Min fråga till statsrådet Anna-Karin Hatt rör finansiering av fiberutbyggnad i de delar av landet där marknaden inte sköter det själv.

De digitala klyftorna i geografiskt hänseende är fortfarande stora. I de trakter i inre Småland där jag befinner mig ibland finns inte ens tillgång till ADSL-abonnemang i stora delar av kommunerna.

I dag växer så kallade byalagslösningar i föreningsregi upp som svampar ur jorden för att lösa de här problemen. Här har de 500 miljoner som anvisas i budgetförslaget en väldigt värdefull roll att spela. Min

farhåga rör att dessa pengar inte kommer att räcka speciellt länge med den utveckling som sker.

Jag undrar hur statsrådet ser på möjligheten att kunna lova fortsatt satsning på liknande sätt. Jag tror att det är ytterst värdefullt för att det ska bli möjligt att bedriva detta långsiktigt.

Prot. 2011/12:29
10 november

Frågestund

Anf. 61 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Tack för frågan, Göran Lindell! Att ha tillgång till bra elektroniska kommunikationer och bredband i världsklass är en fråga som i dagsläget är lika angelägen som tillgången till elnät eller för den delen en enskild väg var för hundra år sedan. Just därför har regeringen under en lång rad år vidtagit kraftfulla åtgärder för att komplettera marknaden och vara med och offentligt medfinansiera en bredbandsutbyggnad i de delar av landet där marknaden inte riktigt räcker till. Under 2010 och 2011 satsade vi 355 miljoner i stöd till bredbandsutbyggnaden i den här typen av områden via landsbygdsprogrammet och kanalisationsstödet. I budgetpropositionen för 2012 föreslår vi nu ett ytterligare tillskott på en halv miljard kronor de kommande tre åren för att stödja den byalagsutveckling och det engagemang som finns runt om i landet inte bara där Göran Lindell bor utan där många av de människor som i dag är engagerade i fiberutbyggnad gör stora frivilliga insatser.

Anf. 62 GÖRAN LINDELL (C):

Fru talman! Det är mycket positivt att detta pågår. När en sådan här utveckling väl har tagit fart är det viktigt att den får förutsättningar att fortsätta att utvecklas på liknande sätt. Något annat skulle vara mycket allvarligt. I det sammanhanget vill jag också påpeka att det mobila nät som utvecklas efter hand också är mycket värdefullt, inte minst just för sin mobilitet, men som en lösning för fast boende och fast sysselsättning ute i stora delar av vårt land är fortfarande god hjälp från det offentliga nödvändig för fiberutbyggnaden.

Anf. 63 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Tack för den kompletterande kommentaren! Det är uppenbart att vi kommer att behöva vara med och offentligt medfinansiera i delar av landet även framöver. Men vi gör också andra saker. Vi har precis gett kommunerna i uppdrag att ta ett större och bredare grepp när det gäller planeringsansvaret för bredbandsutbyggnaden. Det bidrar också till detta. PTS, den ansvariga myndigheten, arbetar metodiskt sedan ett antal år tillbaka med att ställa relevanta täckningskrav när man delar ut tillstånden för till exempel mobil trådlös kommunikation för att se till att vi med en kombination av fiber med fast teknik och mobil teknik kan täcka in så många människor som möjligt och se till att hela Sverige verkligen får bredband i världsklass. Vill man ta vara på hela Sveriges möjlighet att växa och utvecklas är det en helt naturlig förutsättning att ha tillgång till riktigt bra elektroniska kommunikationer oavsett var man råkar bo eller oavsett var man råkar bedriva sitt företag.

Frågestund

Anf. 64 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Maria Larsson i ett ämne som har diskuterats tidigare här, nämligen äldreomsorgen, men jag har en lite annan ingång.

I dag, liksom ofta annars när det här diskuteras, pratar vi om valfriheten. Det är bra med valfrihet där man ska kunna välja vad man vill göra, om man vill gå ut och så vidare. Jag tror att behovet av att välja utförare är begränsat.

Men det finns också en annan aspekt på det här med valfrihet. Det finns många kommuner som har en annan majoritet än den sittande regeringen och där väljarna har valt en annan politik. Tidigare har regeringen sagt att om inte kommunerna inför valfrihet när det gäller utförare inom äldreomsorgen kommer en tvångslagstiftning 2014.

Jag undrar om regeringen, efter de skandaler som har dykt upp med Carema och Attendo, står kvar vid att man tänker begränsa valfriheten för kommuninvånarna.

Anf. 65 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Valfriheten är viktig eftersom den ger möjlighet att välja bort det som man inte är nöjd med. Den har funnits länge. Man kan exempelvis välja mellan folktandvård och privat tandläkare. Vi har funnit det naturligt att kunna välja olika verksamhetsinriktningar för barnomsorgen. Jag tycker att också i fråga om våra äldre, och andra typer av sociala tjänster, ska brukarna ha möjlighet välja, och välja bort, när de inte är nöjda.

Frågeställaren påstår att det inte finns något intresse från dem som det berör. Jag vill hävda motsatsen. Den första rapporten jag fick med en utvärdering av lag om valfrihetssystem visar att 40 procent hade gjort ett aktivt val. Det tenderar att öka ju längre systemet finns i en kommun. Det tycker jag visar att det finns ett efterfrågetryck.

Vänstern vill begränsa möjligheterna för den enskilde att välja. Det tycker jag är oacceptabelt.

Sedan ska vi ha en kvalitetsgranskning, men låt oss komma ihåg att vanvård uppstår även i den kommunala omsorgen. Det har vi ganska många exempel på. Att säkra kvaliteten överallt är den stora uppgiften.

Anf. 66 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Fru talman! Ja, vi vill begränsa möjligheten att välja eftersom vi vill begränsa möjligheten att bedriva vård där utgångspunkten är att generera vinst. Det kommer på ett eller annat sätt att alltid drabba verksamheten då man använder skattepengar till vinstuttag i stället för till förbättring av verksamheten.

I Sverige finns ingen forskning som visar att det leder till en bättre verksamhet. Däremot såg vi i *Dokument inifrån* i söndags att forskning i USA visar att det leder till en försämring av verksamheten.

Min fråga gällde hur man ser på valfriheten för väljarna i kommunerna. Det finns många kommuner där väljare valt en annan organisation för omsorg än den som regeringen står för. Regeringen har sagt att om kommunerna inte inför detta blir det en tvångslagstiftning 2014. Jag

undrar därför om man står fast vid att man i allmänna val ska begränsa valfriheten för väljarna i kommunerna.

Prot. 2011/12:29
10 november

Anf. 67 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Här går en viktig skiljelinje i svensk politik. De som tilltror sina medborgare att göra ett eget val och de som säger att de väljer åt dig. Det är värt att notera att Vänstern fortfarande står kvar och inte vill ha några alternativ utan fortsatt vill servera ett monopol.

Min åsikt är att möjligheten att välja bör finnas i alla kommuner. Det har vi också varit tydliga med i Alliansens valmanifest. Därför kommer vi att förbereda en tvingande lagstiftning. Möjligheten att välja ska finnas överallt i Sverige.

Frågestund

Barnkonventionen i lagstiftningen

Anf. 68 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Även min fråga går till statsrådet Maria Larsson, men den här gången gäller det barnen.

Nästa söndag firar vi barnkonventionens dag då vi särskilt ska uppmärksamma barnens rätt till en trygg och god uppväxt. Alla barn får tyvärr inte det. Vi hör ofta i radio och tv hur barn är utsatta för övergrepp, både i form av våld och sexuella övergrepp. Också flyktigbarns situation är ganska allvarlig.

Föräldrar och skola har ett stort ansvar, men jag tycker att vi också måste se till att lagarna är tydliga och står på barns sida. Den senaste tiden har mediedebatten handlat om just barnkonventionen, om den ska bli lag eller inte. Det har bland annat gällt barns rätt i asylprocessen.

I dag har det kommit en ny kartläggning. Vad tänker regeringen göra beträffande den kartläggningen – detta med tanke på det som Norge har gjort och det faktum att FN:s barnrättskommitté säger att vi ska inkorporera barnkonventionen i svensk lag? Hur ser statsrådet på den fortsatta processen?

Anf. 69 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Låt mig säga att den kartläggning som i dag på morgonen presenterats för socialutskottets ledamöter är en karta. Vi har tittat på och belyst hur de rättigheter som statueras i barnkonventionen stämmer överens med svensk lagstiftning. Vad finns i svensk lagstiftning som svarar upp mot barns rättigheter enligt barnkonventionen? Vi har fått fram en karta som visar att svensk lag överensstämmer mycket väl med barnkonventionen. Vår lagstiftning är väl utbyggd. Den överträffar ofta de grundläggande krav som finns. Men det finns också brister.

Nu gäller det att ta ut kompassriktningen från den kartläggningen för jag menar att vi också i vår tid och i vårt land har blinda fläckar när det gäller barns rättigheter. Vi kommer att fortsätta arbetet med att stärka barns rättigheter.

Frågan om inkorporering får jag återkomma till i mitt nästa inlägg.

Anf. 70 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Jag har förstått att den kartläggning som presenterats i dag visar att Sverige redan gör mycket och att lagstiftningen ofta står på barnens sida. Det är bra att Sverige gör mycket. Samtidigt tycker jag att barns rättigheter måste vara väldigt tydliga. Norge har lyckats inkorporera barnkonventionen i sin lag. Frågan är vad som skulle bli så mycket sämre om man inkorporerade den även i svensk lag.

Jag vill därför återigen fråga vad regeringen nu kan göra. Ska vi nöja oss med kartläggningen eller finns det andra insatser som kan göras? Kan man stärka lagen ytterligare?

Anf. 71 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Jag är övertygad om att man kan stärka lagstiftningen ytterligare. Kartläggningen visar att vi på vissa områden har brister, exempelvis på asylområdet.

När det gäller inkorporering tycker olika partier lite olika. För att öka vår gemensamma kunskapsmängd tror jag att det är viktigt att vi hämtar erfarenheter från de länder som har inkorporerat barnkonventionen. Jag tillhör ett parti som är för en inkorporering, men jag har respekt för att vi tillsammans måste öka vår kunskap ytterligare.

Jag kommer i eftermiddag att ha en temadialog med barnrättsorganisationerna, och i början av nästa år kommer jag att hålla ett kunskapsseminarium där vi får ta del av de nordiska erfarenheterna. Genom att bjuda hit de nordiska representanterna kan de berätta om sina erfarenheter.

Vi har bland barnrättsjurister i Sverige en diskussion där en del menar att eftersom vår lagstiftning är så omfattande skulle det försvaga barns rättigheter att inkorporera barnkonventionen, och sedan finns det de som tycker att de skulle stärkas. Därför tror jag att inhämtande av ytterligare kunskap är viktigt för att vi ska komma vidare i frågan.

Fossilfria fordon

Anf. 72 LISE NORDIN (MP):

Fru talman! Miljöminister Lena Ek har meddelat att den svenska fordonsflottan ska vara helt fossilfri till 2030. Att alla fordon på våra gator ska vara fossilfria inom 19 år är ett mycket ambitiöst mål, och det välkomnar förstås Miljöpartiet. Vi har dock en lång väg att gå för att nå dit. I dag är ungefär 95 procent av våra transporter oljeberoende, och vi ser att utsläppen ökar.

Att sätta upp ambitiösa mål riskerar att bli tomma ord om de inte följs upp med en strategi. Min fråga till miljöminister Lena Ek är därför: Har regeringen en strategi för hur vi ska kunna få en helt fossilfri fordonsflotta till 2030?

Anf. 73 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Jag tackar Lise Nordin för att hon tar upp denna oerhört viktiga fråga.

Klimatfrågorna måste hanteras i ett brett perspektiv. Som jag sade nyss, som svar på en annan fråga, utgör transporterna generellt en tredjedel av utsläppen.

Nu jobbar vi med det som inom EU-systemet kallas Roadmap 2050. Frågan är hur man får olika sektorer, som i dag står för olika delar av utsläppen, att minska utsläppen så att vi är på noll år 2050. Det innebär att vi nu arbetar med en strategi för att nå fram till detta. Vi har gett Naturvårdsverket, vissa länsstyrelser och en mängd andra myndigheter i uppdrag att bidra med vad som behövs för att vi ska nå de mål som vi satt upp.

Det är ett kontinuerligt arbete, och ju fler vi är som hjälper till, desto bättre.

Anf. 74 LISE NORDIN (MP):

Fru talman! Att tillsätta utredningar och ge uppdrag kan absolut vara en viktig del, men om vi ska nå målet om en fossilfri fordonsflotta inom 19 år krävs det en konkret politik just nu. När jag läser regeringens budget ser jag att den är ganska tom på konkreta åtgärder. Det finns en supermiljöbilspremie som gäller ungefär 5 000 bilar – av de totalt fyra miljoner bilar som ska ersättas på våra gator. Det är alltså ungefär 1 promille som den åtgärden ska avhjälpa.

Biogas presenteras som en av de viktigaste åtgärderna för att kunna minska utsläppen från transporter, men i regeringens budget finns varken något produktionsstöd till biogas eller stöd för mackar så att fler människor kan tanka miljövänligt.

Jag undrar därför om regeringen avser att vidta några nya åtgärder för att nå målet om en fossilfri fordonsflotta till 2030 så att det inte enbart blir tomma ord.

Anf. 75 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! För att nå målet om en fossilfri fordonsflotta till 2030, som jag håller med om är ett tufft mål, får man nog ta lite sats. Det handlar om bränsle, teknik och motorer, om att gå steg för steg framåt. Det är en kombination av lagstiftning, hur man sätter standarder, hur man utvecklar andra tekniker och transportsystemet, vilka transportinvesteringar vi gör, där tåginvesteringarna är oerhört viktiga, och även statsplanering.

I detta sammanhang vill jag påpeka att vi har ökat anslagen till forskning otroligt mycket. En stor del av det handlar om miljöteknikforskning. Vi har tät kontakt med företagen och med industrin. Jag tycker att det är oerhört spännande att se vad till exempel Volvo och Scania har på sina forskningsavdelningar när det gäller bilar som till och med kan bidra med energi in på elnätet i framtiden.

Lagen om valfrihet i äldreomsorgen

Anf. 76 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till äldreminister Maria Larsson om det som tydligen är temat för dagen. Det känns som att det är en viktig fråga som vi vill ha många svar på.

Prot. 2011/12:29
10 november

Frågestund

Jag har själv ställt mig väldigt positiv till lagen om valfrihet och anser att frågan om mångfald gör väl och ve för en äldre människa och dess familj. Man kan själv välja den utförare man vill, och politikerna ska inte lägga sig i det, men däremot se till att saker och ting fungerar.

Jag undrar vad Maria Larsson anser om den kritik som nu rullas upp i medierna kring vissa bolag och hur detta går ihop med lagen om valfrihet.

Anf. 77 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Jag skulle verkligen vilja rekommendera kommuner att använda sig av lagen om valfrihet. Det leder till kvalitetskonkurrens, eftersom man ska erbjuda samma nivå på ersättningen som vad den egna kommunens verksamhet kostar.

Tyvärr sker en hel del upphandlingar också med LOU, som ger pris-konkurrens på ett annat sätt. Vi har tillskapat lagen om valfrihet för att kunna få till stånd kvalitetskonkurrens. Den används nästan till fullo när det gäller hemtjänst, men i mindre utsträckning när det gäller särskilt boende.

Jag hoppas på att få se en vital utveckling av mer användande av LOV ute i kommunerna och att vi kommer bort från LOU, som i mycket är anpassad för att upphandla produkter, inte tjänster.

Anf. 78 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Jag tackar äldreministern för svaret. Så sent som i förra veckan besökte jag ett äldreboende i en kommun där det inte finns valfrihet. En 97-årig man ville gärna flytta rakt över gatan till ett äldreboende, men det blev tvärstopp. Jag ser alltså också fram emot detta.

Anf. 79 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Detta är ett bra exempel som belyser varför vi är så angelägna om att valfriheten ska finnas på plats också när man blir äldre. Man ska inte fråntas beslutsrätten över sitt eget liv utan kunna ha inflytande på vem som hjälper en med morgonduschen och vilket äldreboende man ska bo på.

Elprisområden

Anf. 80 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Fru talman! Den 1 november infördes fyra elprisområden. Sverige har delats in från norr till söder. Min fråga går till Anna-Karin Hatt. Varför har regeringen infört dessa fyra elprisområden och anser ministern att detta fungerar bra?

Anf. 81 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Jag tackar för frågan, som är angelägen och aktuell. Det stämmer inte att det är regeringen som har infört de nya elprisområdena, utan det har gjorts av Svenska kraftnät som ett resultat av den kritik som vi har fått från EU och som i sin tur var föranledd av ett klagomål från Danmark, som har valt att införa denna modell. Det handlar om att vi

från svensk sida måste klara av att balansera den inre marknaden och att den ska fungera mot vårt behov av svensk el i Sverige.

Det är ingen hemlighet – jag har sagt det tydligt – att vi från regeringens sida gärna hade avvaktat med att införa dessa elprisområden till dess att den så kallade Sydvästlänken är på plats. Det var dock inte möjligt att genomföra, eftersom vi var tvungna att leva upp till EU:s krav.

Däremot gör vi nu andra saker för att se till att minimera de prisskillnader som kan komma att uppstå framöver. Vi bygger ut stamnäten. Vi ser även till att vi får en snabb utbyggnad inte minst av den förnybara elproduktionen i de södra delarna av Sverige. Båda dessa åtgärder kommer att bidra till att prisskillnaderna framöver kan hållas på en så låg nivå som möjligt.

Anf. 82 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Fru talman! Jag antar att Svenska kraftnät ändå har samrått eller fört samtal med regeringen innan man infört denna typ av förslag. Det är väl också så att EU definitivt inte har beslutat detta utan har föreslagit att det är på det här sättet vi skulle kunna ha det i Sverige.

Mot bakgrund av de flaskhalsar som finns och att Sverige är uppdelat i fyra olika delar kommer det att vara olika priser vid olika tillfällen i de fyra olika områdena. Samtidigt kan man se att vi från riksdagens sida har beslutat om pengar till Svenska kraftnät på 2,2 miljarder, men Svenska kraftnät har knappt använt hälften av pengarna. Det kan kännas lite oroväckande, när det nu har varit så pass bråttom med införandet av de fyra prisområdena.

Därtill undrar jag om ministern har funderat över hur man ska klara konkurrensförhållandet mellan elintensiva småföretagare.

Anf. 83 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Det stämmer att elprisområdena införs på grund av att vi är skyldiga att leva upp till det påpekande som vi fått från EU. Svenska kraftnät har konstaterat att detta är den modell som är framkomlig. Det kommer att innebära att vi under stora delar av året inte kommer att ha några prisvariationer i Sverige. Men under vissa tidpunkter, när bristen finns, kommer det att vara olika elpriser i olika delar av Sverige. Gränserna som är satta mellan de fyra elprisområdena tydliggör var det finns ett behov av ytterligare investeringar i stamnätet.

Vi gör nu historiskt stora satsningar. De kommande tio åren kommer vi att satsa 3 ½ miljard om året på att bygga ut stamnätet, samtidigt som det blir tydligt var i landet det finns ett behov av ny elproduktion. Vi har en situation där vi har mycket produktion i norra Sverige och mycket konsumtion i södra Sverige. Detta system kommer att bidra till att det blir tydligt för dem som ska investera på den svenska elmarknaden var det finns möjligheter och intresse av att göra nya investeringar i ny anläggning elproduktion.

Arbetsmarknaden för utrikesfödda kvinnor

Anf. 84 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Erik Ullenhag.

Prot. 2011/12:29
10 november

Frågestund

Fler jobb och minskat utanförskap har varit en av Alliansens viktigaste frågor. Mycket har gjorts sedan 2006, men det finns mycket mer att göra. Många utrikesfödda kvinnor i Sverige vill ingenting annat än att arbeta och ha en egen lön. Tyvärr finns det alltför många som inte har den möjligheten. Ett stort problem är i dag att sysselsättningsgraden för utrikesfödda kvinnor är alldeles för låg. Detta är ett problem ur försörjningssynpunkt och för livslönen. Det är även en viktig jämställdhetsfråga.

Vad gör statsrådet och regeringen för att påskynda etableringen på arbetsmarknaden för utrikesfödda kvinnor, så att fler kvinnor får jobb och därmed egen försörjning?

Anf. 85 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Jag tror att detta är en av de riktigt stora integrations- och jämställdhetsutmaningar vi har framför oss de närmaste åren. Vi vet att vi har 10 procent lägre sysselsättning bland utrikesfödda kvinnor jämfört med utrikesfödda män. Vi vet att gapet mellan utrikesfödda män och svenskfödda män är betydligt mindre än gapet mellan utrikesfödda kvinnor och svenskfödda kvinnor. Tre år efter ankomsten till Sverige är det ungefär 50 procent av männen som jobbar och 22 procent av kvinnorna.

Det finns ingen viktigare jämställdhetsfråga än att ha en egen lön att leva på. Detta skapar en stor jämställdhetsutmaning. Ett första steg vi tog var när vi för ungefär ett år sedan genomförde etableringsreformen, där vi individualiserade ersättningssystemen, vilket ur jämställdhetssynpunkt är viktigt. Ska en familj få full ersättning den första tiden i Sverige? Ska både kvinnan och mannen gå till svenskundervisning för invandrare och andra etableringsinsatser?

Men vi behöver göra betydligt mer. Det var bakgrunden till att vi för ett par veckor sedan tillsatte en utredning för att se vad vi kan göra för att nå utrikesfödda kvinnor. Jag tror att vi tyvärr ganska ofta har mött utrikesfödda kvinnor rätt könsstereotyp i det svenska mottagandet.

Anf. 86 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det är betryggande att statsrådet ser problematiken i utrikesfödda kvinnors situation på arbetsmarknaden. Det är också glädjande att statsrådet arbetar med frågan och tar ansvar för att fler kvinnor ska få möjlighet till eget jobb och att tjäna sin egen lön. Det är en viktig jämställdhetsfråga. Precis som Erik Ullenhag säger tänker jag aldrig kompromissa med att Sverige ska fortsätta att vara ett öppet och tolerant land.

En annan viktig fråga som är kopplad just till sysselsättning är barnfattigdomen i vårt land. Ett sätt att bryta barnfattigdomen och en del kvinnors utanförskap är att se till att kvinnorna, mammorna, ges chansen till eget arbete och egen försörjning. Hur ser statsrådet på denna problematik?

Anf. 87 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! När jag säger att mottagandet har varit könsstereotyp menar jag att man ibland från kommuners och andra myndigheters sida har tänkt att om bara mannen i familjen får jobb har man tagit ett steg i

rätt riktning. Vi vet att när det inte har funnits dagisplatser har det varit de utrikesfödda kvinnorna som har stannat hemma. Vi vet att utrikesfödda kvinnor i lägre grad än utrikesfödda män har deltagit i svenskundervisningen för invandrare. Detta gör att de i dag får ha sina barn med sig som tolkar när de går till Försäkringskassan och apoteket. Här behöver vi göra ganska mycket på rätt många punkter.

Den utredning jag talade om kommer att återkomma redan under våren. Där tittar man på föräldrapenninguttaget bland utrikesfödda kvinnor. Vi vet att det kan finnas system som gör att det inte lönar sig för utrikesfödda kvinnor att gå ut och arbeta på samma sätt som för svenskfödda kvinnor eller för utrikesfödda män.

Som jag sade är detta en av våra riktiga jämställdhetsutmaningar och integrationsutmaningar framöver, och vi återkommer till detta.

Klimatpolitiken

Anf. 88 SARA KARLSSON (S):

Fru talman! Om drygt två veckor inleds klimatförhandlingar i Durban. Läget är allvarligt, och utsläppen slår nya rekord. Världen riskerar att efter 2012 stå utan ett bindande klimatavtal.

Samtidigt visar forskningen att situationen kan vara mer allvarlig än vad många trott hittills. Många släpper nu tvågradersmålet och riktar in sig på att temperaturhöjningen måste hejdas vid en och en halv grad.

Den svenska regeringen har slagit sig för bröstet för sin klimatpolitik. Man har till och med varit så stolt att man sagt att det inte behövs några nya åtgärder under den här mandatperioden. Vi socialdemokrater håller inte med. Vi tycker att det behöver göras mer.

En av de mest effektiva åtgärderna i den svenska klimatpolitiken har varit klimatinvesteringsprogrammen, men dem avskaffade den här regeringen under förra mandatperioden. Regeringen har också valt att ligga lågt när det gäller miljöskatter för att öka omställningstrycket inom trafiken.

Nu tyder mycket på att de svenska utsläppen ökar. Min fråga till miljöministern är därför om regeringen står fast vid att inga nya åtgärder behövs för att minska de svenska utsläppen.

Anf. 89 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Tack, Sara Karlsson, för en oerhört viktig fråga!

Jag skulle vilja säga att det behövs nya åtgärder och insatser varje dag från ett brett spektrum av myndigheter, företag och forskare, och från dig och mig och alla oss, för detta är en oerhörd utmaning. Klimatfrågan är vår tids ödesfråga. Det är en väldig utmaning att förbereda världen för den enorma omställning som är nödvändig för att möta de förändringar som redan har skett på klimatsidan och för det tekniskifte som vi behöver genomdriva för att klara utmaningarna.

Förberedelserna inför Durban pågår för fullt, och jag har själv tillsammans med företrädare för 39 andra regeringar deltagit i en förförhandling. Jag återkommer till detta i nästa inlägg.

Anf. 90 SARA KARLSSON (S):

Fru talman! Jag håller med miljöministern om att klimatfrågan är vår tids ödesfråga. Därför skulle jag önska att regeringen vässade sin klimatpolitik.

Vi socialdemokrater föreslår åtgärder för att öka omställningstrycket på godstransporter och investera i järnväg. Vi vill upprätta en långsiktig plan för att höja koldioxidbeskattningen, och vi vill satsa på biogas. Vi föreslår också ett nytt klimatinvesteringsprogram och ett nytt system för att premiera miljövänligare bilar. Det är åtgärder som vi är övertygade om att vi behöver för att minska de svenska utsläppen men också för att vara en trovärdig spelare på den internationella arenan.

Min fråga är fortfarande om regeringen står fast vid att inget mer behöver göras eller om man gör en annan bedömning än ledande forskare.

Anf. 91 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Jag tyckte jag sade alldeles nyss att regeringens åsikt är att det behövs ett brett paket av åtgärder i samhällets alla sektorer. Det är därför Naturvårdsverket i Sverige har fått ett uppdrag att arbeta med Färdplan 2050. Det är därför ett antal myndigheter har fått i uppdrag att inventera de åtgärder som behövs. Det är därför vi har satt målet om en fossiloberoende fordonsflotta 2030, och det är därför vi investerar i järnvägar, bredband och energieffektivisering rakt över.

Inför de globala klimatförhandlingarna är det viktigt att inse att Europa och de fattiga länder som har sagt sig vilja fortsätta med nästa period på Kyotoprotokollet står för 16 procent av de globala utsläppen. Det är också därför som vi parallellt med tuffa åtgärder i Sverige fokuserar på att förbereda och driva fram bra beslut i Durban. I dagens läge är jag tveksam till hur de länder som släpper ut mycket kommer att agera i Durbanförhandlingarna. Det kan vi återkomma till.

Alkoholpolitiken

Anf. 92 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! Min fråga är till Maria Larsson, som är ansvarig för landets alkoholpolitik. På detta område finns det nu två aktuella frågor. Den första är gårdsförsäljningen. Det är ett ämne som kom upp för några år sedan. Sedan tillsattes en utredning, som nu har gett ut sitt betänkande och remissinstanser har gett sina besked. Vad är regeringens ståndpunkt? När kommer beskedet? Hur ser Maria Larsson på denna fråga?

Den andra frågan gäller de aktuella vinklubbar. Vinklubbsimporten, som Maria Larsson yttrade sig mycket kritiskt om för några år sedan, har nu exploderat och blivit mycket mer professionell och storskalig. Hur ser Maria Larsson på vinklubbsimporten i dag?

Anf. 93 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Tack, Carl B Hamilton, för två intressanta frågor!

Carl B Hamilton är väl insatt i vad som pågår och hur det hela har utfallit. Vi har ju haft ett remissförfarande när det gäller förslaget om gårdsförsäljning. Det framgår att remissinstanserna ganska samfällt inser att den finska modellen, som det egentligen var utredningens uppdrag att

titta på, inte är förenlig med EU-rätten, och inte heller det förslag som utredningen har presenterat synes av de tunga remissinstanserna vara förenligt med EU-rätten.

Vi har nu läst igenom alla remissvar. Då är det kutym att ett beredningsarbete pågår, där vi funderar över hur vi ska förhålla oss till remissinstansernas synpunkter och till de förslag som utredningen har lagt fram. Det är det svar jag har att ge i dag.

Parallellt med detta pågår naturligtvis också Systembolagets försök att bättre svara upp mot de små, lokala producenternas sortiment och kunna tillhandahålla det.

Fråga nr 2 får jag återkomma till i nästa svar.

Anf. 94 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! Det är välkommet om statsrådet återkommer till den frågan.

När det gäller gårdsförsäljningen vill jag fråga: När kommer beslutet? Det är väldigt många som väntar på det och som riskerar pengar på grund av att tiden bara går.

Hur är det med vinklubbarna?

Anf. 95 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Detta är inget förslag som ligger i byrålådan, utan det arbetas aktivt med det. Det kan jag försäkra Carl B Hamilton om.

När det gäller vinklubbarna är ju sakförhållandet det att vi i EU-domstolen har fått ett utslag som innebär att det förbud som vi tidigare har haft mot import av alkohol av privatpersoner har fallit. Det innebär att de som i dag vill importera som privatpersoner och att de leverantörer som finns har att rätta sig efter det regelverk som finns: Importen får inte ske till ungdomar under 20 år, man måste alltid betala svensk skatt och marknadsföringsreglerna måste följas.

Tillsynen måste fungera i vårt land. Vi kan se att det har skett en dramatisk utveckling av antalet aktörer bara de senaste månaderna. Om man däremot ser till andelen av den totala alkoholkonsumtionen är det fortfarande en förhållandevis mycket liten andel som det handlar om.

Men vi ser noga på detta, och vi kommer faktiskt i nästa vecka att träffa företrädare för våra andra myndigheter, tull, polis och andra, för att se vad vi tillsammans ser och vad vi behöver vidta för åtgärder.

Etableringslotsar

Anf. 96 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Ullenhag.

För ett år sedan infördes etableringslotsar som en del av en omfattande reform. Under det här året kunde man se på den frihet de flyktingar som får uppehållstillstånd i Sverige har att välja ett företag som ska lotsa dem in i det svenska samhället. Det företag som blir utvalt får en ersättning som bygger ungefär på det man har i pengar att röra sig med.

De företagen försöker locka till sig flyktingar genom att köpa datorer, mobiltelefoner, kameror och liknande it-prylar. Frågan är: Vad tycker

Frågestund

statsrådet om det faktum att man inom lotsverksamheten ägnar sig åt inköp av prylar och inte åt att lotsa flyktingar in i det svenska samhället?

Anf. 97 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Tack, Jasenko Omanovic, för frågan!

Jag känner inte till de exempel som Jasenko Omanovic lyfter upp. Vad jag kan säga är att jag tycker att det är bra ifall det leder till att människor kommer närmare arbetsmarknaden.

Hela idén med en lots är följande: Efter det att jag har fått ett permanent uppehållstillstånd träffar jag Arbetsförmedlingen. Det läggs upp en individuell etableringsplan för mig den första tiden i Sverige. När den är upplagd, vad behöver jag då göra för att lära mig svenska, samhällsorientering och arbetsförberedande insatser? Då väljer jag en lots.

Vilka är då lotsar? Det varierar. Häromdagen kom det fram att Läkarförbundet går in och lotsar. Röda Korset är inne som lotsar. Lernia är inne som lotsar. Det är en mångfald av lotsar som vi börjar bygga fram.

Människor som flyr eller invandrar till vårt land är olika och behöver olika stöd och hjälp. Att vi har börjat individualisera mottagandet mer tror jag är bra. Ett av de grundläggande problem som vi har haft i svensk integrationspolitik är att vi har behandlat människor som har flytt eller invandrat till vårt land ungefär som om alla är likadana. En del är att individualisera en ökad valfrihet.

Anf. 98 TREDJE VICE TALMANNEN:

Med det är dagens frågestund avslutad. Jag vill passa på att tacka närvarande statsråd för medverkan i den.

*Svar på
interpellationer*

8 § Svar på interpellation 2011/12:66 om utveckling av skolforskningen

Anf. 99 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Thomas Strand har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit med tanke på utbildningsutskottets och riksdagens tillkännagivande om att skolforskningen behöver utvecklas.

Jag vill först och främst framhålla att regeringen delar uppfattningen att skolforskningen behöver utvecklas och att undervisning och pedagogiska metoder ska stå på solid vetenskaplig grund.

Den utbildningsvetenskapliga forskning och forskarutbildning som bedrivs på lärosätena finansieras dels genom basanslag direkt till universitet och högskolor, dels genom statliga anslag på ca 155 miljoner kronor per år via Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté (UVK). Medel kommer också från till exempel Riksbankens Jubileumsfond, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) samt från kommunerna. Därutöver sker för skolan relevant forskning inom många andra vetenskapliga områden. Det är viktigt att även dessa resultat kommer skolan till del och kan bidra till att utveckla evidensbaserade pedagogiska metoder.

Regeringen redovisade ett antal förändringar inom detta forskningsområde i propositionen *Bäst i klassen – en ny lärarutbildning* (prop.

2009/10:89). Bland annat bedömde regeringen att uppdraget för UVK skulle ändras för att omfatta forskning med relevans för skolans och förskolans utveckling.

Regeringen delar uppfattningen att det är viktigt att forskningens resultat kommer till användning i praktiken. För detta ändamål har Vetenskapsrådet i uppdrag att generellt sprida information om forskningsresultat, och Skolverket har i uppdrag att sammanställa och sprida forskningsresultat specifikt inom skolans område.

När det gäller lärares möjligheter till egen forskning vill jag fästa uppmärksamheten på den fortsatta satsningen på totalt 251 miljoner kronor för 2011–2014 på forskarskolorna för lärare och förskollärare. Ca 200 deltagande lärare och förskollärare kommer att kunna utbilda sig upp till licentiatnivå utöver de närmare 200 som deltar i de tidigare forskarskolorna. Satsningen omfattar utöver medel till själva utbildningen bidrag till huvudmännen för att ersätta största delen av lönekostnaderna under den tid som läraren eller förskolläraren deltar i utbildningen.

I den nya skollagen har också införts möjligheten att till lektor utnämna en legitimerad lärare eller förskollärare som har avlagt minst licentiatexamen och som under minst fyra års tjänstgöring som lärare eller förskollärare har visat pedagogisk skicklighet. Lektorerna blir en viktig kontaktyta mellan skolväsendet och akademien som kan bidra till att förmedla forskningsresultat till skolan.

För forskningspolitiken i stort gäller att den beslutas i samband med nästa forsknings- och innovationsproposition. Ärendet bereds för närvarande. Regeringen avser att presentera propositionen hösten 2012.

Anf. 100 THOMAS STRAND (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka utbildningsministern för svaret på min interpellation.

För en gångs skull kan man instämma i några saker som utbildningsministern anger i svaret.

Det är klart att det är bra att vi är överens om att skolforskningen behöver stärkas och att undervisning och pedagogiska metoder ska vila på vetenskaplig grund. Det är bra att vi är överens om det. Men jag har några synpunkter som jag ska återkomma till beträffande min interpellation.

Vi vill ha en skola i världsklass. Det säger vi alla. Men frågan är: Har vi det i dag? Nja, inte riktigt. Det finns mycket i svensk skola som jag tycker är bra och som vi kan vara stolta över. Men vi har brister. Jag tänker på tre olika saker som ändå är brister i den svenska skolan.

Genom PISA-mätningarna har vi sett att det har hänt något i svensk skola. Vi tillhörde tidigare toppnationerna, men resultaten har sjunkit. Det är klart att det är illavarslande och alarmerande.

Likvärdigheten i svensk skola är inte heller som den var för några år sedan. I dag har det viss betydelse om man föds i ett arbetarhem eller föds med föräldrar som är välutbildade och vana att studera. Den svenska skolan kompenserar inte på samma sätt som tidigare. Det är en brist som vi måste åtgärda och komma till rätta med.

För femte året i rad var de som skulle söka till gymnasiet från grundskolan en större andel än tidigare. Det är nedåtgående trend som är illa-

Prot. 2011/12:29
10 november

*Svar på
interpellationer*

varslande vad gäller kunskapsresultaten. Då talar vi om matematik, svenska, engelska och svenska som andra språk.

Vi ser dessutom att segregationen i svensk skola ökar. Det har kommit fram i olika rapporter, och det har att göra med olika saker.

De tre sakerna tillsammans talar om att det finns brister.

Jag har sagt det tidigare och säger det igen: Nu har utbildningsministern suttit med regeringsmakten i fem år, men det går fortfarande utför. Därför har utbildningsministern ansvar för att vända trenden. Det är mot den bakgrunden man ska se den här interpellationen och tillkännagivandet.

Från en McKinsey-rapport som heter *Bäst i klassen* vill jag gärna lyfta fram två citat. Det ena citatet lyder: "Kvaliteten i ett utbildningssystem kan aldrig bli högre än kvaliteten på dess lärare." Det andra citatet lyder: "Det enda sättet att förbättra resultatet är att förbättra instruktionen."

De här citaten sätter fingret på en springande punkt. Det handlar om att fokusera lärarrollen, fokusera undervisning och lärande. Då inser vi att skolforskningen blir oerhört viktig, för det är genom forskningen och forskningens betydelse som man kan föra in nya tankar och nya idéer och utveckla lärarroll, undervisning och lärande.

Tyvärr tycker jag att ditt svar är lite för mycket tillbakablickande på sådant som ni redan har gjort och bestämt och som håller på att genomföras. Det är i och för sig bra. Utskottet sade i sitt svar att det finns åtgärder som redan pågår i denna riktning. Men när utskottet och sedan riksdagen antog tillkännagivandet var det med ett framåtblickande perspektiv. Det här kände vi till. Men vad är det för ytterligare åtgärder du vill vidta? Det är det som tillkännagivandet handlar om, inte det som är gjort. Vilka ytterligare steg vill utbildningsministern ta för att stärka skolforskningen? Det vill jag ha svar på.

Anf. 101 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Jag utgår från att Thomas Strand är medveten om att det när det gäller forskningspolitik i Sverige är fyraårsbeslut – nästa gång är hösten 2012. Så har det varit under alla regeringar. Att jag skulle lägga fram den forskningspolitiska propositionen i ett interpellationssvar till Thomas Strand just i dag tror jag inte att Thomas Strand hade väntat sig.

De här övervägningarna pågår, och en forskningsberedning är tillsatt. Det är ett omfattande beredningsarbete. Men vi från de borgerliga partierna har precis samma uppfattning som Thomas Strand. Det var därför som riksdagens utskott i enighet antog den här texten om att vi måste stärka skolforskningen. Då återkommer vi naturligtvis i forskningspropositionen om det.

Thomas Strand räknar upp alla de problem som svensk skola har. Så är det verkligen. Resultaten sjunker och har gjort det i 10, 15, 20 år. Vi har otroligt svårt att rekrytera lärare. Kommunaliseringen har varit ett stort problem för lärarkårens status. Det handlar om läraryrkets anställningsvillkor. De disciplinära problemen i skolan har varit ett stort problem under en mycket lång tid. Det är därför vi nu lägger om hela den svenska utbildningspolitiken. Det är reformer som gör upp med årtionden av socialdemokratiskt felaktigt tänkande.

De vägval vi gör är naturligtvis baserade på skolforskning. Men jag håller med Thomas Strand i problembeskrivningen, som också framgår i interpellationen, att skolforskningen måste vara relevant för verksamheten i skolan.

Mycket av skolforskningen i Sverige i dag är alltför teoretiserande. Det är inte alls så att all forskning syftar till att lösa en massa problem. Det är en hel del forskning som jag skulle säga är ganska irrelevant för verksamheten i klassrummen och verksamheten i skolan. Därför funderar vi på hur vi kan stärka den del av skolforskningen som verkligen är relevant för att lösa de problem som Thomas Strand talar om.

Det handlar inte bara om mer pengar – jag uppfattar det inte heller som att interpellanten menar det. Det handlar också om hur vi riktar forskningen så att den faktiskt adresserar de frågor som vi vill besvara.

Anf. 102 THOMAS STRAND (S):

Fru talman! Nej, jag begär inte att utbildningsministern ska redogöra i detalj för vad som ska stå i forskningspropositionen. Men man kan fundera lite utifrån den motion som vi skrev och som ett enigt utskott ställde sig bakom. Det var företrädare för Folkpartiet, Moderaterna, Centern, KD och så vidare som stödde den här motionen. Sedan var det en enig riksdag som antog tillkännagivandet.

Det finns en formulering i tillkännagivandet: Skolforskningen behöver därför ytterligare utvecklas. Det står också i tillkännagivandet om att skolforskningen får en förstärkt och förtydligad samverkansuppgift för att garantera att nya forskningsresultat verkligen vidareförmédlas till dem som är verksamma i skolan. Likaså handlar det om att vi får fler yrkesverksamma lärare som får möjlighet till egen forskning.

Då visste vi om de här 251 miljonerna, för de kom hösten 2010. Det här tillkännagivandet antog vi i våras, någon gång i april. Detta kände vi alltså till. Då talade vi om fler yrkesverksamma lärare, och vad gällde skolforskningen handlade det om att den skulle utvecklas ytterligare och att det skulle vara fler åtgärder.

Det är därför som jag känner att jag inte får så mycket svar av utbildningsministern på de här frågorna. Det blir mer ett svamlande.

Det är bra att utbildningsministern tar upp problemet med forskningens innehåll. Relevansen för skolforskningen för de yrkesverksamma är en viktig fråga. Därför är jag nyfiken på hur vi kan utveckla detta så att vi tar ett steg framåt och blir mer offensiva.

Det finns två saker som jag tänker på, som jag kan ge utbildningsministern som bidrag i arbetet. Om han sedan vill lyssna på det vet jag inte, men jag kan ändå nämna de saker som jag tycker kan vara viktiga.

Kompetensutveckling för både förskollärare och lärare är en viktig sak. Där har det satsats mycket på Lärarlyftet, och det är bra. Nu är det en viss nedtrappning, tycker jag. Där har vi mer pengar för att satsa på kompetensutveckling, för det tycker vi är jätteviktigt. Utifrån den rapport som bland annat McKinsey gav om lärarrollen och undervisningens viktiga roll är det viktigt att vi satsar ytterligare på att kompetensutveckla lärare.

En annan sak som vi har signalerat tydligt är att vi kanske borde lära av sjukvården och det system man har där. Det finns någonting som heter Statens beredning för medicinsk utvärdering, SBU, som har i uppgift att

Prot. 2011/12:29
10 november

*Svar på
interpellationer*

samla ihop, förstärka och sprida forskningsresultat. Det tror vi är viktigt. Vi behöver utveckla former för att kartlägga och sammanställa forskningsresultat och kunskapsbaserade metoder, gärna i ett nordiskt perspektiv och även internationellt, för den delen, för att få en relevans och för att hjälpa de yrkesverksamma.

Det är två exempel. Satsa mer på kompetensutvecklingen! Tyvärr tycker jag att ni backar lite där nu. Fundera på det här med SBU! Är inte det en vettig idé för att utveckla just skolforskningen?

Anf. 103 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Jag ska säga att det är tråkigt att Thomas Strand inte nämner begreppet lektor, för det är i själva verket den viktigaste kopplingen mellan akademien och skolan, mellan forskningen och ämnesundervisningen. Lektorerna avskaffades i princip i svensk skola under den socialdemokratiska regeringstiden. Det finns något hundratal kvar.

En lektor är en lärare som är forskarutbildad och har avlagt forskarexamen. Det fanns ett par tusen för 20 år sedan. År 2006 fanns det något hundratal. Nu återinför vi lektorat. Vi satsar otroligt många miljoner, flera hundra i flera omgångar, på det som kallas för forskarskolor. Det handlar om att återinföra lektorat. Det är lärare som går i forskarskolor och som ska bli lektorer. Under några år utbildas mer än 400 personer. Vi kommer att femdubbla antalet lektorer på några år, efter att ni avskaffade dem.

Detta är den viktigaste kopplingen mellan skolan och forskningen. Det är lektorerna, skulle jag säga. Det handlar om att det ute på skolorna finns lärare som har forskarutbildning. Detta är en mycket stor fortbildningssatsning.

Det är bra att Thomas Strand säger att Lärarlyftet har varit bra. Det är bra att vi är överens om det. Vi ska väl bara komma ihåg att bakgrunden var att den svenska lärarfortbildningen försvann under åren fram till att vi införde Lärarlyftet 2007. Kommunaliseringen gjorde att lärarfortbildningen i stort sett försvann i Sverige. Den är nu återinförd under begreppet Lärarlyftet. Nu i opposition tycker ni att det ska vara ännu mer. När ni själva hade ansvar avskaffades det.

Man måste komma ihåg den bakgrunden, att de problem vi löser skapades under den förra regeringen. Vi löser dem nu. Ni säger: Lös dem ännu snabbare, ännu fortare!

Det är rätt omfattande reformer just nu, och de beror på att ni inte gjorde något när ni hade ansvaret. Ni såg passivt på när svensk utbildningsforskning raserades när lektoraten fasades ut.

Nu sker det ett lyft, och jag är beredd att göra mer. Men vi har precis den ordning nu som vi haft under tidigare regeringar, att regering och riksdag lägger fast forskningspolitik i forskningsbeslut vart fjärde år. Det är nästa år vi gör det. Regeringen har inte tagit ställning än till exakt alla detaljer. Jag kan mycket väl tänka mig något slags nationellt organ av typen SBU som kan fundera över hur man beställer relevant skolforskning. Vi har skrivit om det i den budgetproposition som vi lade fram i höstas och som nu ligger på riksdagens bord.

Men det viktiga är inte att inrätta nya myndigheter, utan det viktiga är att fundera på hur vi får kvalitet i forskningen och hur den kommer ut i skolväsendet så att den blir så relevant som möjligt.

Lektoraten säkerställer att forskningen blir skolrelevant. En lektor står i skolans klassrum varje dag och för över ämnesforskning i sin undervisning och till övriga lärarkolleger. Jag skulle vilja säga att lektoraten är det allra mest centrala för att lyfta fram forskningen i skolan. Det är tråkigt att Socialdemokraterna aldrig ser värdet i dem.

Prot. 2011/12:29
10 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 104 THOMAS STRAND (S):

Fru talman! I varenda interpellationsdebatt som jag har med Jan Björklund hamnar han förr eller senare i att det är sossarnas fel. Det kunde han säga de första åren, men nu har det gått fem år och ni är inne på det sjätte. Nu är det du, Jan Björklund, som har ansvar. Resultaten fortsätter att sjunka, och vi ser inga förbättringar. Jan Björklund måste som utbildningsminister ta ansvar. Vad vill han göra för att förändra situationen?

Där tror jag att skolforskningen är så oerhört viktig, och det är det vi säger i motionen. Vi har väckt den tidigare, men då har Jan Björklunds kolleger sagt nej till den. Men helt plötsligt fick vi i år stöd för vår motion. Det är glädjande att vi får stöd från ett enigt utskott och får en enig riksdag med oss som säger att skolforskningen behöver utvecklas ytterligare.

Nu säger utbildningsministern att SBU kan vara ett sätt. Jag tycker att det är bra att Jan Björklund vill lyssna på tankar och idéer som vi socialdemokrater för fram. Exakt hur formen ska vara kan man diskutera, men det är en viktig sak. Det kan vara ett sätt att ytterligare ta ut steglängden och förbättra skolforskningen.

När det gäller kompetensutvecklingen skulle jag vilja att ni anslöt er till oss och hade mer pengar för att just stimulera kompetensutvecklingen. Det är oerhört viktigt.

Jag ska överraska utbildningsministern med att säga att lektorer också är bra och viktigt. Jag har inget problem med det. Men det är inte bara lektorer det handlar om, utan det är minst lika viktigt att vi får mer kompetensutveckling bland alla lärare i skola och förskola, för det här är inte antingen eller. Det är både och. Jag tycker att ni skulle satsa mer på det.

Min fråga kvarstår, för jag tycker att det har varit lite famlande och tveksamma svar. Det hänvisas till forskningspropositionen, och då får jag hoppas att det kommer saker i den. När det gäller SBU – go for it!

Anf. 105 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Vi har helt lagt om den svenska utbildningsforskningspolitiken. Vi återinför lektorat. Vi har infört ett lärarlyft och lärarfortbildning. Det är bra att Socialdemokraterna nu stöder detta. Hade ni gjort det själva under er regeringsperiod hade det funnits för länge sedan, och då hade svensk skola varit bättre i dag. Men vi gör det nu, och det är bra att ni stöder det.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2011/12:67 om den nationella referensramen för kvalifikationer i Sverige

Anf. 106 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Gunilla Svantorp har frågat mig hur jag avser att regeringens förslag till den nationella referensramen för kvalifikationer i Sverige ska se ut samt när beslut om den kommer att fattas.

Låt mig till att börja med påminna om bakgrunden till den nationella referensramen. Europaparlamentet och Europeiska rådet har antagit en rekommendation om en europeisk referensram för kvalifikationer för livslångt lärande – EQF. EQF ska fungera som ett översättningsverktyg mellan olika kvalifikationssystem och deras nivåer. Genom att medlemsländer kopplar sina nationella kvalifikationsnivåer till den europeiska referensramen ska det bli enklare för både individer och arbetsgivare att kunna jämföra och förstå nivån på kvalifikationer som utfärdats i olika medlemsstater.

Det övergripande syftet är att främja rörlighet och livslångt lärande. Rekommendationen är frivillig att implementera, men de länder som ansluter sig ska koppla sina nationella kvalifikationssystem till EQF och utarbeta nationella referensramar om de anser det nödvändigt.

I Sverige är Myndigheten för yrkeshögskolan nationell samordningspunkt för EQF. I juni 2011 inkom myndigheten med ett förslag till nationellt ramverk med inplacering av det offentliga utbildningssystemets examina och andra utbildningar. Det är detta uppdrag som interpellanten Gunilla Svantorp hänvisar till.

I september 2011 redovisade myndigheten ett förslag till modell för hur aktörer utanför det offentliga utbildningssystemet i ett andra steg ska kunna koppla också sina kvalifikationer till en nationell referensram. I och med att detta uppdrag har redovisats har vi nu ett mer fullständigt beredningsunderlag till grund för framtida ställningstaganden.

Det är viktigt att den modell för nationellt ramverk som Sverige väljer blir accepterad av alla parter som ett användbart verktyg. Det innebär att själva processen måste få ta den tid som behövs så att vi kan fatta ett väl grundat beslut om den svenska modellen. Exakt hur en sådan svensk referensram bör se ut bereds för närvarande inom Utbildningsdepartementet.

Det svenska ramverket bör i ett första steg omfatta utbildningarna inom det offentliga utbildningssystemet och andra utbildningar som regleras i lag och förordning. Avsikten är dock att ett nationellt ramverk som även omfattar andra kvalifikationer successivt bör utvecklas i takt med arbetslivets och branschernas intresse.

Jag kommer att verka för att ett svenskt ramverk för kvalifikationer fastställs och att Sverige, i likhet med flertalet länder, ska presentera sin referensrapport till den rådgivande gruppen för EQF, The European Qualifications Framework, under 2012.

Anf. 107 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka utbildningsministern för svaret på min fråga. Självklart tycker jag att det är en jätteviktig fråga, men jag vet också att det finns väldigt många runt om i landet som väntar med spänning på vad som kommer att hända kring den här frågan.

I grunden handlar min fråga om det livslånga lärandet. Eftersom EU har beslutat att rekommendera en europeisk referensram för kvalifikationer för det livslånga lärandet som bygger på att de enskilda staterna i sin tur tar fram nationella referensramar är det viktigt att vi får veta vad som händer i den här frågan. Precis som utbildningsministern säger är det frivilligt för länderna att ansluta sig till detta, och det är därför glädjande att Sverige har för avsikt att delta.

Vi vet att vi står inför en rad utmaningar i vårt land. Just nu upplever vi till exempel att matchningen av arbetslösa personer och den kompetens som arbetsgivarna efterfrågar inte fungerar fullt ut. Då kan den nationella referensramen för kvalifikationer spela en väldigt viktig roll för möjligheten till bättre matchning, för människors möjlighet till varaktigt arbete och för tillväxt i vårt land.

Referensramen kan verka teknisk och besvärlig, men i grunden handlar det om ett verktyg som gör varje människas kvalifikationer mer förståeliga genom att det beskriver hur kunskapskrav inom utbildning såväl som från yrkesbevis från yrkesnämnder faktiskt matchar de kvalifikationskrav i arbetslivet som finns och vice versa.

Syftet är att främja det livslånga lärandet, och eftersom det är så viktigt blir jag lite bekymrad över en del i ministrerns svar. Jag ställde nämligen frågor om hur regeringens förslag till nationell referensram ska se ut och när beslut om den kommer att fattas. På dessa båda frågor har jag fått ganska luddiga svar.

Om vi först tar frågan om *hur* läser jag ut av svaret att ministern i första hand tycker att det är viktigt att utbildningssystemet omfattas av referensramen och att andra kvalifikationer som man har tillägnat sig utanför utbildningssystemet får utvecklas i takt med arbetslivets och branschernas intressen. Samtidigt säger ministern att han kommer att verka för att Sverige ska presentera sin referensrapport under 2012.

I svaret kan man också läsa att det är viktigt att den modell till ramverk som Sverige väljer blir accepterad av alla parter som ett användbart verktyg, och därför måste processen få ta den tid som behövs. Det är bra. Men då förstår jag inte meningen i svaret som säger så här: "Exakt hur en sådan svensk referensram bör se ut bereds för närvarande inom Utbildningsdepartementet."

Om det hade stått att processen bereds hade jag förstått. Men om man säger att det är viktigt att de som berörs av frågan ska vara delaktiga och samtidigt säger att slutresultatet just nu bereds förstår inte jag detta.

Hur ska processen se ut? När startar den? Vilka ska delta?

Anf. 108 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Tack så mycket för de uppföljande frågorna! Det skulle vara teoretiskt möjligt för mig att lägga fram ett förslag i morgon som spikades av regeringen i övermorgon. Men det skulle vara helt ointressant. Det är klart att detta bygger på att branscherna accepterar det hela och tycker att det är vettigt och rimligt och vill använda sig av det.

Därför går det inte att sätta en viss tidpunkt när det här ska beslutas, för är man inte överens om det beslut vi driver fram kommer det inte att funka i verkligheten. Vitsen är ju att det ska vara brett förankrat i vårt samhälle och bland de aktörer som är relevanta. Det är alltså självklart att processen bedrivs på det sättet. Sedan ska besluten fattas av regeringen,

och då bereds de inom Utbildningsdepartementet i någon formell mening och även i realiteten. Det är bara det att det är mängder av aktörer som dras in i denna process, och så småningom lägger vi fram ett förslag.

En del beslut är enkla att fatta. Då bestämmer sig regeringen, och så klubbar vi det. Men om detta ska bli verklighet och ett så viktigt instrument som vi vill måste det vara väldigt förankrat, och då går det inte bara att driva fram enligt en viss tidsplan om det uppstår oenighet, utan man måste respektera och försöka lirka och komma fram till ett beslut som är väl förankrat hos de aktörer som finns.

Målsättningen är 2012, som jag skriver i interpellationssvaret, men inte ens det går ju att garantera.

Anf. 109 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Det är det man blir lite bekymrad över. Vi har ändå sett förslag på båda delarna från Myndigheten för yrkeshögskolan, som har gjort ett gediget underarbete för att ta fram de två förslagen. Man har haft väldigt många olika branscher och människor inblandade i den frågan. Då kan jag fundera lite grann på att detta ska presenteras nästa år och att vi snart är inne i 2012, alltså behöver vi snart få reda på hur arbetsgången ska se ut, eftersom vi vet att det redan finns ett gediget underlagsmaterial där många människor har varit inblandade.

Det här förslaget handlar om att kvalifikationer som man har fått i arbetslivet eller från utbildningssammanhang utanför den ordinarie skolan ska värdesättas på ett helt annat sätt än i dag. Det handlar också om att människor som kommer från andra länder ska kunna få sina utbildningsvägar eller arbetslivserfarenheter värderade på ett helt annat sätt. Det är en oerhört viktig fråga som inte får fastna i en byrålåda.

En konsekvens av detta blir ju att vi kommer att värdera färdigheter och kompetenser som faktiskt efterfrågas i arbetslivet i dag och att vi kommer att flytta fokus till resultatet av lärandet oavsett om det händer inne i skolan eller om det händer ute i arbetslivet. Det är hemskt viktigt.

Jag förstår ju av ministerns svar att han är lite mer fokuserad på just utbildningsdelen, alltså den första delen som Myndigheten för yrkeshögskolan lade fram. Jag tycker att det kanske är lite synd, även om jag förstår att man måste starta någonstans. Med tanke på den matchningsproblematik som vi har i arbetslivet i dag kanske man skulle ha satt lite mer fokus på den andra delen.

Arbetsförmedlingen har kommit med en rapport som heter Generationsväxlingen, som visar på alternativa åtgärder för att mildra effekterna av att det är väldigt många som kommer att lämna arbetslivet de närmaste åren samtidigt som det är få som kommer in. Det vet vi. Det är ingen nyhet. För att råda bot på den bristen nämner man till exempel att vi kan förkorta studietiderna inom utbildningsväsendet. Det här är ett sådant kvalifikationssystem som vi diskuterar i dag och som är viktigt för att människor ska slippa läsa in någonting som de redan har kvalifikation för.

Även i *Innovation för tillväxt* har man nämnt det här. I deras förslag till kompetensförsörjning är en av fyra åtgärder som de tycker är jätteviktiga att bättre utnyttja den befintliga kompetensen. Man säger i den rapporten, som jag antar att utbildningsministern har läst, att kompetensen hos de individer som har byggt upp sin kompetens inom en yrkeskarriär

utan formell utbildning, vilket vi har diskuterat tidigare i dag, inte utnyttjas tillräckligt. Samma sak gäller den stora gruppen invandrare som kommer från andra länder.

Jag menar att man inte kan hålla på och slösa längre med människors kompetens och låta dem läsa någonting som de redan har kunskaper om. Nu måste vi faktiskt göra någonting åt detta. Då backar jag ändå tillbaka till frågan om tidsplanen. Hur kommer dialogen att se ut? Vi vet att vi snart går in i 2012. Ni tänker snart lämna ett svar. Hur kommer de att involveras som behöver involveras? Man tänker väl inte göra om det arbete som Myndigheten för yrkeshögskolan redan har gjort?

Anf. 110 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Jag upplever att jag gång på gång svarar på frågorna, men de ställs på nytt.

När jag lyssnar på Gunilla Svantorp tror jag möjligen att Gunilla Svantorp har en tilltro till att just det här arbetet, som jag tycker är viktigt, skulle lösa alla världens problem. Det kommer det inte att göra.

Det här är bra. Det är viktigt för att åstadkomma ökad rörlighet i Europa mellan olika länder och i olika yrken, för att få en mer ensad syn i European Qualifications Framework som gör att vi ställer samma krav på en elektriker i Sverige som man ställer på en elektriker i ett annat europeiskt land, så att människor kan flytta mellan olika länder och jobba i och med att samma saker ska ingå i värderingen. Alla de problem som Gunilla Svantorp räknade upp tror jag inte att det här kommer att lösa. Det finns alltså problem som vi måste adressera på olika sätt.

Detta är ett viktigt arbete. År 2012 är målet, men det ska vara väl-förankrat. Det gör att jag inte uttrycker mig på det sättet att jag garanterar att det blir klart under 2012, men det är målsättningen.

Anf. 111 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Det gläder mig att utbildningsministern säger att det är ett viktigt arbete. Jag hoppas också att det tydliggör att vi tycker, vilket vi har diskuterat tidigare i dag, att yrkeskunnande är oerhört viktigt. Därför tycker vi att det här är en viktig fråga. Jag ser fram emot förslaget.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2011/12:52 om folkbildningens framtid

Anf. 112 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP):

Fru talman! Berit Högman har frågat mig om det enligt mina avsikter ska ske två parallella utvärderingar av folkbildningen under kommande år, dels den som Folkbildningsrådet tar ansvar för och har påbörjat, dels en som regeringen sätter i gång. Hon har också frågat mig om det är min avsikt att till utredningen knyta en parlamentarisk referensgrupp och att stärka statens styrning över innehåll och form för folkbildning i vårt land.

Med hänsyn till det omfattande statliga stödet till folkhögskolor och studieförbund samt till behovet av att kunna återrapportera till riksdagen är det angeläget att folkbildningen utvärderas regelbundet. Utvärderingar

Prot. 2011/12:29
10 november

*Svar på
interpellationer*

kan också ge underlag för bedömningen av i vilken utsträckning motiven för statens stöd till folkbildningen har fortsatt relevans, liksom för bedömningen av folkbildningens betydelse och värde för samhället.

Inom folkbildningen genomförs redan i dag olika utvärderingsinsatser. I Folkbildningsrådets nationella utvärderingar ligger fokus på folkbildningens mer generella roll och betydelse i samhället där syftena med statens bidrag till folkbildningen står i centrum. Baserat på olika uppföljningar, verksamhetsstatistik, externa forskningsresultat och de nationella oberoende utvärderingarna gör Folkbildningsrådet självt en samlad bedömning av om och hur syftena med statsbidraget har uppnåtts.

För att bilden ska bli så heltäckande som möjligt är det viktigt att folkbildningen utvärderas och analyseras utifrån olika infallsvinklar och med olika utgångspunkter på såväl ett övergripande plan som genom fördjupade studier inom avgränsade områden. Regeringen har därför nyligen beslutat om en utredning om utvärdering inom folkbildningen. Utredningen ska bland annat se över syftena med statsbidraget samt föreslå en modell för utvärdering som beaktar behovet av mer regelbundna övergripande utvärderingar och behovet av mer djupgående studier inom avgränsade områden. Tillsammans med de förslag på nya prioriterade verksamhetsområden som Folkbildningsrådet ska redovisa senast den 30 november 2011 kommer utredningens betänkande att utgöra underlag för den kommande översynen av förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen som regeringen avser att genomföra.

Det är viktigt att syftena med det statliga stödet till folkbildningen har en bred parlamentarisk förankring. Jag avser därför att verka för att det betänkande utredningen lämnar remitteras så brett som möjligt i syfte att nå en bred parlamentarisk samsyn vad gäller folkbildningens roll och uppgifter.

Utredningen kan bidra med underlag som kan vara till nytta vid statens styrning genom statsbidraget till folkbildningen. Utredningens förslag kan komma att medföra en revidering och ett förtydligande av styrningen av statsbidragets användning och av återrapporteringskraven. Jag vill dock inte föregripa utfallet av utredningen.

Anf. 113 BERIT HÖGMAN (S):

Fru talman! Jag tackar för svaret från statsrådet Nyamko Sabuni, men jag måste erkänna att jag inte blir klokare av det.

Jag använde en del av tiden under plenifria veckan till att studera de dokument som Folkbildningsrådet har tagit fram, både tidigare och de som beskriver det arbete som man har för avsikt att göra framöver. Det är faktiskt också på uppdrag av regeringen, eftersom det är regeringen som har utsett Folkbildningsrådet till myndighet.

Det är ett gediget arbete som kommer att göras framöver. Det finns en expertgrupp till utvärderingsarbetet och det finns en tidsplan för i vilken takt man kommer att göra saker.

Om jag skulle nämna något man redan har gjort är det en folkhögskoledeltagarundersökning 2010, När folkbildningen alla? Man har gjort en nationell kartläggning av folkbildningens betydelse för kommunernas socioekonomiska utveckling, avrapporterad i maj 2011. Man har gjort en kartläggning av fortbildningens transnationella arbete tillsammans med Mimer vid Linköpings universitet, också i maj 2011. Man har gjort en

kartläggning av studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet med anknytning till de allmänna valen, en djupt viktig demokratisk fråga. Jag skulle kunna göra listan längre.

Planerna för framtiden innehåller en utvärdering av kulturprogrammens betydelse för deltagarna, kulturprogrammets betydelse för de medverkande också i ett arbetsmarknadsperspektiv och kulturprogrammets betydelse för det omgivande samhället. Man kommer att utvärdera folkbildningens ledning och styrning, och man kommer att fokusera på folkhögskolelärare och studiecirkelledare.

Det finns alltså en oerhört ambitiös plan. Mitt i allt detta tillsätter regeringen en utredare som ska utvärdera folkbildningen. Det är absolut inget fel på Erik Amnå. Han är en rejäl och hyvens karl, dessutom ordförande i ett studieförbund. Men uppdraget som regeringen ger utredaren och uppdraget som Folkbildningsrådet har är nästan exakt likadana, nämligen att överväga om de angivna syftena är relevanta och ändamålsenliga, vid behov föreslå förändrade syften samt att se över verksamhetsområdena och vid behov föreslå nya. Till saken hör att Folkbildningsrådet har sagt att man inte vill ha verksamhetsområdena kvar därför att det är svårt att utvärdera mot dem.

Fru talman! Min slutsats är att statsrådet och regeringen inte litar på den organisation man själv har utsett att vara myndighet för folkbildningen, nämligen Folkbildningsrådet.

I svaret talas om att den statliga utredaren ska utreda olika infallsvinklar. Jag är intresserad av att få reda på vilka infallsvinklar. Jag tycker fortfarande att den frågan i min interpellation är relevant. Ska statens övervakning och styrning av folkbildningen stärkas? Varför?

Anf. 114 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP):

Fru talman! Hur folkbildningen sköter sin verksamhet, det vill säga innehållet i den och målgrupperna för den, är upp till folkbildningen själv att bestämma. Det är viktigt att regeringen och riksdagen som ger stora anslag till folkbildningen är tydliga i sin styrning av vad verksamheten ska göra. Därför är det viktigt med utvärdering.

Det är två utredningar som pågår parallellt. Den ena är att folkbildningen själv har framfört önskemål om att minska på antalet verksamhetsmål. De som finns i dag är för många, spretar och är svåra att utvärdera. Det blir ett för tungt arbete. Därför har Folkbildningsrådet fått i uppdrag att självt göra en översyn av verksamhetsmålen och återkomma till regeringen med hur det vill se framtida verksamhetsmål, hur många de ska vara samt hur många som är relevanta i dag och för morgondagen.

Sedan gör Folkbildningsrådet egna utvärderingar av folkbildningsverksamhet, men det ser jag som interna utvärderingar. Även om Folkbildningsrådet har en myndighetsliknande uppgift är Folkbildningsrådet först och främst till för folkbildningen och inte för regeringen. Det är så jag ser på rådets roll. Sedan blir det fråga om myndighetsutövande genom att rådet bland annat har tillgång till pengar som sedan fördelas till folkbildningen.

Den andra utredningen handlar helt enkelt om att göra en extern utvärdering av folkbildningens verksamhet. Det är den Erik Amnå ska göra. Det är dels en utvärdering där vi får en komplett bild utifrån den egna interna som Folkbildningsrådet gör och har gjort, dels en extern

Prot. 2011/12:29
10 november

*Svar på
interpellationer*

utvärdering som regeringen har beställt. Syftet med Erik Amnås utredning är att komma fram till hur det går att utvärdera Folkbildningsrådets verksamhet utifrån de verksamhetsmål som finns. Fungerar rådet eller inte? Vilka modeller kan vi använda oss av för att få kvalitetsmässiga utvärderingar av Folkbildningsrådet för att säkerställa att pengarna faktiskt går till det de ska gå till? Vi menar att dessa två utredningar är helt olika, men de kommer att komplettera varandra i det framtida arbetet.

Min avsikt är att så småningom skicka båda utredningarna till partierna och andra relevanta organisationer för att tillsammans jobba igenom hur framtida folkbildningsverksamhet ska se ut. Där utgår jag från att Berit Högman och hennes parti är beredda att vara med i arbetet.

Anf. 115 BERIT HÖGMAN (S):

Fru talman! Jag hör att regeringen och Nyamko Sabuni säger att det är för att folkbildningen får så mycket pengar som den måste dubbelgranskas i denna bemärkelse. Folkbildningen har dessutom granskats nyligen av Riksrevisionen. Det kännetecknar regeringen, nämligen ett oerhört intresse av att göra ekonomiska utvärderingar och ge ekonomiska incitament för olika saker. Det är ett starkt fokus på det.

Jag kan ge tips på andra saker som vore intressanta, om regeringen har intresse av att utvärdera. Det gäller till exempel om skattebetalarnas pengar i det här landet ska gå till vårdbolag och apotek som lägger pengarna i lågskatteländer. Det är en summa som är betydligt större än anslaget till folkbildningen. Man behöver inte vara Einstein för att räkna ut att en utbildningsplats på folkhögskola är välinvesterade pengar om man vill en ung människa väl i framtiden.

Jag tror att det är känt för statsrådet att ett enigt folkbildningsråd har önskat att det ska finnas en parlamentarisk referensgrupp till utredningen. Det är det andra som kännetecknar regeringen, nämligen att man inte längre gör vare sig parlamentariska utredningar eller tillsätter referensgrupper. Det tycks inte finnas någon linje. Det blir mer som ett lotteri.

Public service är ett oerhört angeläget ämne, och det får en liten referensgrupp. Möjligtvis får presstödet, en annan viktig yttrandefrihetsfråga, en parlamentarisk utredning. Folkbildningen, som berör alla politiska partier och alla folkrörelser i Sverige, är inte värd ens en parlamentarisk referensgrupp.

Varför så ointresserad av demokratin? Om statsrådet var intresserad av demokrati hade regeringen redan från början gått med på Folkbildningsrådets önskemål om åtminstone en parlamentarisk referensgrupp. Nu säger statsrådet att utredningen ska gå ut på remiss till andra. Det tredje som kännetecknar utredningsväsendet i regeringen är att remisstiderna är så korta. Det vill till att hinna med att över huvud taget åstadkomma ett remissvar.

Fru talman! Jag är orolig för folkbildningen så länge den ligger under Folkpartiets härad i regeringen. Nu har vi de senaste fyra timmarna hört debatter om Björklunds disciplinskola. Jag är djupt bekymrad över att folkbildningen är på väg att gå samma väg. För mig är folkbildningen en viktig del av vår kulturpolitik och våra grundläggande byggstenar för ett djupt demokratiskt samhälle.

Kan inte statsrådet tänka om i frågan när det gäller en parlamentarisk referensgrupp till Erik Amnås utredning?

Anf. 116 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP):

Fru talman! Folkbildningsrådet och folkbildningsverksamhet är viktigt. Jag håller med Berit Högman om det. Om vi båda tycker att denna verksamhet är så viktig och är värd att finansiera för vår samhällsutveckling är det minst lika viktigt att också folkbildningen vet vad regeringen och riksdagen vill, att det är lättare för regeringen att redovisa för riksdagen att pengarna har använts på det sätt de ska användas och att det finns en tydlig styrning av bidragen genom bidragsförordningen till folkbildningen och Folkbildningsrådet. Det är inte svårare än så.

Om Folkbildningsrådet vill kontakta enskilda ledamöter, enskilda partier, i sitt arbete med verksamhetsmålen är det upp till dem att jobba på det sättet. Erik Amnå ska utvärdera folkbildningsverksamhet. Jag kan inte se varför det ska finnas en parlamentarisk referensgrupp till en utvärdering. Det ligger också på Erik Amnå att kontakta den han vill för att utvärdera denna verksamhet.

Jag menar att när utredningen återkommer med eventuella förslag på hur man kan underlätta och förbättra utvärderingen av verksamheten utifrån regeringens perspektiv finns anledning för oss alla att kraftsamla och diskutera detta tillsammans för att se hur vi sedan fortsätter. Det finns inga andra förändringar av innehåll, målgrupp eller vad folkbildningsförbunden ska göra. Det kommer att fortsätta att vara deras ansvar att bestämma om och bedriva. Det måste ändå finnas förordningar som säger tydligt och klart vad regering och riksdag vill med folkbildningsverksamhet i vårt land. Det är det vi håller på med nu.

Anf. 117 BERIT HÖGMAN (S):

Fru talman! Men det är ju precis det arbete som också Folkbildningsrådet gör som kan utgöra den grunden. Jag har inte sällan hört från regeringens representanter att utredningsväsendet är så dyrt, och det kanske är argumentet för att det inte blir en parlamentarisk referensgrupp kopplad till det.

Nog känns det väldigt knepigt att ha två parallella utvärderingssystem för en och samma sak under samma tidsperiod. Jag skulle ha haft större respekt för det om man inväntat Folkbildningsrådets arbete utifrån den plan man har och sedan sagt: Nej, vi är inte nöjda med vår myndighet – vi tror inte på den, och därför gör vi ytterligare en utvärdering. Nu blir det två parallella utvärderingar om en och samma sak.

Det är inte svårt att känna att det finns en tillitsbrist i detta, eftersom argumentationen i svaret på interpellationen är att det är så mycket pengar. Då blir min hälsning: Det finns en massa områden dit väldigt mycket av skattebetalarnas pengar går som regeringen väljer att blunda för. Ett sådant konkret exempel är vårdbolagens och apotekens pengar, som är skattebetalarnas pengar, som i dag går till lågskatteländer men som skulle kunna återinvesteras.

Det är fullständigt riskfritt med folkbildningen – jag kan garantera det. Den finns i Sverige, den är till för människor som bor i detta land och den får aldrig utanför landets gränser. Det är otroligt väl investerade pengar. Jag tror att den här dubbla utvärderingen kommer att skapa otrygghet i Folkbildningsrådets arbete och bland Folkbildningsrådets medlemmar. Den kan också skapa en virrighet för Erik Amnås utre-

Prot. 2011/12:29

10 november

Svar på
interpellationer

dande. Men jag har förstått att statsrådet inte är beredd att lyssna på mina argument, så jag stannar här.

Anf. 118 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP):

Fru talman! Om Berit Högman vill diskutera vårdbolagens vinster vet hon exakt vem hon kan ställa interpellationen till så att hon kan ta den debatten sedan. Just nu är vi här för att diskutera folkbildningen.

Jag ska återigen säga tydligt och klart: Folkbildningsrådet gör en översyn av verksamhetsmålen, enligt egna önskemål för att minska antalet. Erik Amnå gör inte en översyn av verksamhetsmålen. Erik Amnå har inte i uppdrag att tala om hur många verksamhetsmål det ska vara eller vilka de ska vara, utan det gör Folkbildningsrådet. Erik Amnå har i uppdrag att utvärdera folkbildningens verksamhet kopplat till de mål som i dag existerar – inte framtidens mål utan dagens mål. Det är två olika saker.

Ja, Folkbildningsrådet har gjort sina utvärderingar. Ja, Riksrevisionen har gjort sin utvärdering. Det här är delvis svar på det som Riksrevisionen lade fram. Riksrevisionen var inte helt nöjd med hur folkbildningen i dag styrs, och därför är det här ett svar bland många som vi har givit. Vi behöver en egen, extern utvärdering – inte den som Folkbildningsrådet har gjort utan en egen utvärdering. Vi behöver också lägga fram en utvärderingsmodell för framtiden som är enkel och kvalitativ för att vi sedan ska kunna redovisa till riksdagen exakt hur folkbildningsverksamheten fungerar och hur pengarna används och i så fall också kunna få bättre verksamhet.

Allt detta görs utifrån Folkbildningsrådets önskemål. Om Folkbildningsrådet vill kontakta Berit Högman som enskild ledamot i riksdagen eller hennes parti och om Erik Amnå vill göra det är det upp till dem. Men jag ser inte att det finns behov av att tillsätta en referensgrupp till vare sig Folkbildningsrådets översyn eller Erik Amnås utvärdering av folkbildningsverksamheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2011/12:8 om regeringens vallöfte om solvärme och solex samt översyn av uttagsskatten på vindel

Anf. 119 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Jens Holm har frågat närings- och energiminister Maud Olofsson vad hon avser att göra för att leva upp till regeringens vallöfte om ytterligare insatser för solvärme, vilka insatser hon avser att göra för solexen, när hon avser att lägga fram ett fungerande förslag om nettodebitering samt om hon kommer att ta initiativ till en översyn av uttagsskatten. Interpellationen har överlämnats till mig.

Som Jens Holm kommer ihåg svarade närings- och energiministern honom för sex veckor sedan på samma fråga om solenergi. Hon nämnde då att regeringen avsatt 85 miljoner kronor under 2011 för solvärme och solceller. Hon påminde också om att vi aviserat att solvärmestödet ska avvecklas. För 2012 har regeringen avsatt 60 miljoner kronor för stöd till

solceller. Dessa besked är helt i linje med vad vi sagt både före och efter valet. Det är både normalt och önskvärt att vissa stöd fasas ut i takt med att teknik mognar eller blir mer lönsam. Tekniken för solceller utvecklas fortfarande snabbt och är beroende av stöd för att utvecklingen ska fortgå. Solvärme däremot har nått en fas där tekniken nu måste konkurrera på lika villkor med annan förnybar energi. Installation av solvärme kommer också i fortsättningen att kunna berättiga till ROT-avdrag i inkomstdeklarationen.

Vad gäller nettodebitering har vi nyligen behandlat den frågan i propositionen *Stärkt konsumentroll för utvecklad elmarknad och uthålligt energisystem*. Vi klargjorde där att ett införande av ett system med nettodebitering skulle kunna vara en viktig väg att gå för att underlätta en utbyggnad av mikroproduktionsanläggningar hos elkonsumenterna. Vi klargjorde också att de närmare förutsättningarna för nettodebitering måste utredas vidare innan det går att ta ställning i frågan.

När det gäller uttagsbeskattningen av vindkraftskooperativ är det finansministern som är ansvarigt statsråd. Så sent som den 13 september i år redogjorde finansministern för regeringens ståndpunkt i ett svar på en liknande riksdagsfråga från Jens Holm (fråga 2010/11:666). Av finansministerns svar framgår att regeringens bedömning är att reglerna för uttagsbeskattning är ändamålsenliga.

Anf. 120 JENS HOLM (V):

Fru talman! Tack för svaret från energiministern! Jag tycker dock att svaret behöver kompletteras på ett antal sätt, och jag har flera frågor som jag vill ta upp med Anna-Karin Hatt.

Det första gäller det direkta stödet till solvärmen och solelen. Anledningen till att jag tar upp det är att de borgerliga partierna gick ut i valrörelsen i sitt så kallade jobbmanifest och lovade fortsatta stöd både till solvärmen och till solelen. Vi ser att intresset för att söka dessa bidrag har varit fantastiskt. Det finns ett otroligt sug ute i landet för att just satsa på solvärme och solel.

Det som händer i år är att regeringen helt avvecklar stödet till solvärmen. För solelen finns det kvar för 2012, precis som ministern säger. Vad som händer därefter vet vi ingenting om.

Det vore på sin plats med en precisering, Anna-Karin Hatt: Kan du lova att ni kommer att ha kvar stödet till solelen även 2012? Det är precis det som marknaden, den stora folkrörelsen där ute, behöver. De vill ha långsiktiga spelregler.

Just solelen och solvärmen är ett tragiskt exempel om man tittar på den förnybara energin. Om vi jämför Sverige med Tyskland har vi en mikroskopisk användning av både solvärme och solel. Jag kan ta företaget Solibro som exempel.

Solibro var ett svenskt företag fram till år 2007. De tillverkade solceller. År 2007 köptes de upp av tyska Q-Cells. I dag har Q-Cells 500 anställda på sin tillverkningsfabrik i Bitterfeld strax utanför Leipzig i Tyskland. Man har kapacitet att producera 135 megawatt solel varje år i sina solceller. Det är ungefär tolv gånger mer än hela den svenska produktionen.

Det här är ett exempel på vad som har skett. Vi i Sverige satsar en hel del på forskning. Vi ligger långt framme just på den nivån att utveckla

Prot. 2011/12:29

10 november

Svar på
interpellationer

solenergin. Men då det gäller ett fortsatt stöd för att den här verksamheten ska kunna finnas kvar ute på marknaden finns det ingenting mer från regeringen.

Det som behövs är långsiktiga spelregler. Jag skulle vilja se ett fastprissystem för solel. Jag skulle vilja se en nettoinmatning med till exempel en kvartalsvis avräkning. Jag skulle också vilja se en avveckling av kärnkraften.

Den här regeringen gör nästan tvärtom på alla punkter. Man aviserar att man ska bygga ut tio nya reaktorer, man inför inget fastprissystem för solelen, man drar ned på de öronmärkta bidrag som finns och man har inget planeringsmål för solel och solvärme. Då får vi den situation vi har i Sverige: Vi halkar efter, och våra svenska solcellstillverkare måste flytta till Tyskland.

Avslutningsvis hade jag en konkret fråga om vindkraftskooperativen, och jag ser att ministern inte ens svarar på den. Den gällde att Maud Olofsson i *Aktuellt* den 29 augusti sade att regeringen skulle göra en översyn av beskattningen, alltså uttagsskatten, så att den skulle bli likvärdig. Jag vill fråga Anna-Karin Hatt: När kommer denna översyn? Eller ska det inte bli någon översyn? Varför sa då den tidigare ministern att en sådan skulle göras?

Anf. 121 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman och energiministern! Denna debatt handlar om förutsättningarna för att bygga ut småskalig, förnybar och helt ren energi i Sverige.

Vi vet att tiotusentals svenskar gärna skulle vilja vara med och till exempel äga ett vindkraftverk och få sin el på ett sätt som man vet är helt förnybart och miljövänligt. Vi vet att många går omkring och funderar på om de skulle kunna sätta in solpaneler, vara delägare i ett vindkraftverk eller ha en biogasanläggning som producerar energi. Man stöter dock på en rad hinder.

Vad gäller vindkraftskooperativen, som började som en så lovande rörelse, är det stora hindret uttagsbeskattningen. Här måste jag säga att jag är besviken på det svar Anna-Karin Hatt ger. Hon hänvisar till finansministern, som säger att reglerna är bra som de är. Tittar vi på hur det går när det gäller att starta nya vindkraftskooperativ i Sverige ser vi dock att detta är en sektor med enorm potential – om vi ger den lite mer stimulans. Då är det uttagsbeskattningen det handlar om.

För mig handlar det också om någonting mer. Nu när vindkraften expanderar – även om det sker alldeles för långsamt och för lite i Sverige expanderar den, och det är oerhört positivt – vore det fint om den kunde vara gemensamt ägd. Det vore fint om den kunde vara ägd i bygden där den finns och inte bara av resursstarka, kapitalstarka energibolag utan kanske av byalaget, av intresseföreningen eller av dem som bor i ett visst område. Det är om man stimulerar den typen av ägande som det blir möjligt.

Då kommer vinsterna tillbaka till bygden, till den lokala utvecklingen, och då finns acceptansen för att vindkraften är någonting bra och någonting som ger rikedom. Jag tror att man inte minst i norra Sverige kan dra parallellen till vattenkraften – man betalar ett högt miljöpris för

vattenkraften, men vinsterna och makten hamnade någon annanstans. Jag menar att vi nu kan lägga grunden till ett betydligt mer positivt system.

Därför skulle jag också vilja fråga det Jens Holm frågade. Gäller inte Maud Olofssons löfte i *Aktuellt* den 29 augusti att regeringen ska göra en översyn av uttagsskatten? Och finns det någon skillnad mellan regeringens ståndpunkt och Centerpartiets ståndpunkt? Jag har i valdebatterna ändå uppfattat det som att Centerpartiet har varit positivt till vindkraftskooperativ och att det är någonting man har velat se mer av. Är det regeringens ståndpunkt eller Centerpartiets ståndpunkt?

När det sedan gäller nettodebiteringen hänvisar man till att den behöver utredas ytterligare, men den har vi ju utrett väl tidigare. Dessutom finns ett system för nettodebitering till exempel i Tyskland. Det finns svenska kraftbolag som tillämpar nettodebitering. Detta är inte mycket att dra i långbänk, utan detta är någonting att fatta beslut om.

Faktum är att man på det sättet skulle kunna bygga ett robustare småskaligt energisystem, där många som i dag känner att de är helt utlämnade till stora energibolag faktiskt kan vara sina egna elproducenter och producera en helt förnybar och miljövänlig el. När de får ett överskott säljer de den på den gemensamma elmarknad vi har. Jag tror inte att vi ska underskatta den potential som denna initiativrikedom och vilja att själv investera i miljömässigt hållbara lösningar har runt om i Sverige. Då måste man dock ge förutsättningarna, och nettoinmatningen är en sådan.

Så vad är det som ska utredas? Litar man inte på att detta är bra? Litar man inte på att det fungerar i Tyskland? Litar man inte på att de kraftbolag som redan försöker göra detta klarar av att göra det? Varför kan man inte samla sig till ett beslut om att på detta sätt gynna småskalig, förnybar energi- och elproduktion i Sverige?

Anf. 122 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! I Jens Holms fråga ligger också en översyn av uttagsskatter på vindkraftsel, och det har statsrådet hänvisat till i ett tidigare svar. Jag vill ändå ta upp denna fråga eftersom jag sitter i skatteutskottet. Jag har suttit där i tio år. Någon ordning måste det någon gång bli också på Vänsterpartiets skattepolitik! Någon ordning måste det bli.

Jag ska citera en tidigare ledamot, som också satt tio år i skatteutskottet, nämligen Marie Engström. Citatet är från den 12 februari 2010. Det är inte så länge sedan. Det var i en debatt om just vindkraftsel.

”Herr talman! Jag hade inte tänkt gå upp i den här debatten, men eftersom Vänsterpartiet ifrågasattes angående inställningen till uttagsbeskattning ska jag klargöra det så att det inte råder något tvivel om det. Vänsterpartiet tycker att uttagsbeskattning så som den ser ut i dag ska gälla för vindkraftskooperativ liksom för alla andra branscher. Det vill jag slå fast.”

Vänsterpartiet och ibland också Miljöpartiet åker land och rike runt och vill ha en ideologisk skillnad mellan vindkraftsel och alla andra som äger olika saker. Dessa ska särbeskattas och ha särskilda förmåner. Jag tror att alla andra partier är eniga om att vi ska ha goda villkor, precis som statsrådet säger, för småskalig produktion av miljövänlig energi. Det är dock en sak hur vi ska stödja detta. Den helt andra saken – och den

Prot. 2011/12:29

10 november

Svar på
interpellationer

bryr sig Jens Holm aldrig om – är hur man ska beskatta detta hos enskilda människor.

Om vi skulle följa Jens Holms ideologiska position, som ligger långt ut på högerkanten i skattepolitiken, skulle de som äger saker ha särskilda förmåner för detta. Folk skulle kunna bo nästan gratis. Och när det gäller den skatt Jens Holm tror kom för några år sedan, vilket står i hans interpellation, ska jag tala om för Jens Holm att den kom till 1928. Det var just i huvudsak för att väldigt många människor kunde bo väldigt billigt, och man tyckte att det skulle vara en likvärdig skatteprincip för detta.

Jag är helt övertygad om att denna regering kommer att följa skatteutskottets synpunkter på detta. Frågan är nämligen: Hur ska man se till att det blir bra förhållanden för dem som vill starta produktion av vindkraftsel i kooperativ form och så vidare? Det är en helt annan fråga än att åka land och rike runt och förespegla människor att de ska få särskilda förmåner, nämligen hur Skatteverket tillämpar principen om vilket pris som ska tas ut. Det är det vi ska diskutera, för det är inte av Gud givet.

Den princip ni nu vill avskaffa och i stället ge särskilda förmåner till en liten kategori, men som ni kanske inte ska ge till exempelvis bensinmackägare – de skulle ju lika gärna kunna ha detta – är en helt annan sak än hur man ska fastställa förmånsvärdet. Det är en helt annan sak. Ni kan inte fortsätta hålla på och lura folk att ni ska ta bort uttagsbeskattningen eller förmånsbeskattningen bara på vindkraftsel.

Vi ska ha goda villkor för nyproduktion, och det är precis det Maud Olofsson och Anders Borg har sagt: Vi ska se över detta med hänsyn till hur Skatteverket ska tillämpa det. Uttagningsbeskattning och förmånsbeskattning måste vi dock ha *någon* ordning på. Vi kan inte gynna särskilda.

Någon ordning, herr talman, måste det någon gång bli också på Vänsterpartiets skattepolitik.

Anf. 123 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! För att minska sårbarheten och öka försörjningstryggheten i den svenska elproduktionen har regeringen varit tydlig med att vi behöver utveckla ett starkt och stabilt tredje ben i elförsörjningen och därigenom minska vårt beroende av både kärnkraften och vattenkraften. Kring denna inriktning har de fyra allianspartierna enats, och det är denna politik vi har lagt fram i vår klimat- och energiproposition.

Ska vi lyckas med det måste vi öka andelen kraftvärme. Vi måste öka andelen vindkraft och de förnybara energislagens roll inom elproduktionen. Det är just därför vi från regeringens sida satsar starkt på den förnybara energiförsörjningen – genom långsiktiga och förutsägbara spelregler, precis som Jens Holm efterlyser.

Vi har målet 25 terawattimmar förnybar elproduktion till 2020 och ger alla former av förnybar elproduktion ett starkt stöd. Den långsiktiga inriktningen från regeringens sida är därefter också en fortsatt ökning av den förnybara elproduktionen.

Vi ser nu att regeringens politik ger resultat. Vindkraften har närmast femdubblats sedan 2006, och den förnybara kraftvärmén har ökat väldigt starkt.

Det stämmer att regeringen har aviserat att vi kommer att avveckla stödet till solvärme. När det gäller Jens Holms kompletterande fråga vad

som händer med stödet till solelen efter 2012 har regeringen förhandlat årets budgetproposition. Och nästa år kommer vi att förhandla följande års budgetproposition och kommer då också att återkomma till frågan om huruvida stödet till solelen kommer att finnas kvar framöver eller inte.

När det gäller frågan om vindkraftskooperativen är det viktigt att poängtera, precis som Gunnar Andrén var inne på, att det inte finns några särskilda inkomstskatteregler för vindkraften. Tvärtom är det här en del av förmånsbeskattningen. Och det är viktigt för mig att konstatera att den här frågan har Jens Holm fått svar på från finansministern för bara några veckor sedan.

För mig är det viktigt att slå fast att jag står bakom det som Maud Olofsson uttryckte i den intervju som Jens Holm refererar till. Där poängterade hon att ett ökat lokalt ägande i vindkraft är angeläget. Det är angeläget därför att då kan fler elkonsumenter spela en aktiv roll i sin egen energiförsörjning. Det är angeläget därför att det sannolikt ökar acceptansen för vindkraftsutbyggnad lokalt. Däremot, som jag sade i mitt svar, har regeringen i dagsläget inte planerat någon översyn av beskattningsreglerna för vindkraften.

När det gäller frågan om vad vi i stället gör från regeringens sida har vi angett ett antal saker som ingår i vår offensiva politik för att se till att öka vindkraftsandelen i den svenska elförsörjningen. Vi har angett en planeringsram om 30 terawattimmar till 2020. Ett ytterligare exempel är att regeringen har fattat beslut om att det ska vara möjligt att bygga interna nät i vindkraftsparker utan krav på nätkoncession. Och vi har stöd för marknadsintroduktion av vindkraften i gång, som nu leder till att vi ser en rekordsnabb utbyggnad av vindkraftsproduktionen. 5 terawattimmar har den uppgått till de senaste tolv månaderna, vilket som sagt är en femdubbling av omfattningen sedan 2006.

När det gäller nettodebiteringen stämmer det, som Jonas Sjöstedt nämner, att frågan har utretts tidigare. Tyvärr var utredningen inte tillfyllest. Det finns frågor som vi inte har fått svar på ännu. Framför allt har det med skattefrågor att göra. Just därför arbetar vi vidare med frågan. Jag tror att ett system med nettodebitering skulle kunna fungera positivt, men vi måste få ett system som kan fungera fullt ut från dag ett. Därför måste vi utreda vissa aspekter vidare.

Jag har en förhoppning om att vi ska kunna återkomma med ett konkret förslag när det gäller nettodebitering under nästa år, men innan dess behövs en vidare utredning.

Anf. 124 JENS HOLM (V):

Herr talman! Man kan undra lite över Centerpartiets politik vad gäller den förnybara energin. Å ena sidan går man ut och säger att kärnkraften ska avvecklas, å andra sidan går man i den här regeringen med på att möjliggöra byggandet av tio nya reaktorer.

Man går ut och säger att man vill neutralisera effekten av uttagsskatten. Det är det som ni i Centerpartiet har föreslagit. Roger Tiefensee lade fram det förslaget för drygt ett år sedan, exempelvis. Nu när man har chansen att göra någonting – Maud Olofsson har sagt att frågan ska utredas – gör man ingenting, utan man hänvisar till Anders Borg och säger att det är helt okej att en folkrörelse med ungefär 25 000 småföretag, kooperativ, föreningar och enskilda individer, ofta ute på landsbygden,

Prot. 2011/12:29

10 november

Svar på

interpellationer

håller på att kväsas. Man gör stora investeringar, och sedan är det självklart att den el som man producerar blir billigare än marknadspriset. Det är helt absurt, tycker jag, och jag tror att Centern också tycker det, ifall man ska straffas för att man har gjort denna stora investering.

Centerpartiet har också sagt att man ska främja nettoinmatningen. Nu får vi höra att nu ska man återigen utreda den här frågan, trots att man hade en omfattande utredning 2007, ledd av KTH-professorn Lennart Söder, som lade fram konkreta förslag på hur det här ska gå till. Nu utreder man igen. Kan energiministern vara lite mer precis. Vad exakt är det som är komplikationen? Jag har hört att man har hänvisat till EU och att det finns skattetekniska problem visavi EU. Men det är ju en mängd andra EU-länder som har det här systemet, så det kan väl inte vara problemet.

Centerpartiet säger också att man vill öka stödet till solelen och solvärmen. Nu ser vi vad som händer med den här regeringen. Man avvecklar det direkta stödet till solvärmen, och solelen får leva vidare ett år till. Sedan har vi inte en aning om vad som händer. Det tycker jag är ett svek mot alla dem som vill satsa på förnybar energi i Sverige.

När det gäller solelen kan vi se hur det är i Tyskland, som är ett land som liknar Sverige på flera sätt. Ja, Tyskland är mindre än Sverige till ytan och har likartade väderleksförhållanden – det är inte Spanien eller Sahara som vi pratar om direkt. Trots det tillverkar Tyskland ungefär 17 terawatt sol och solvärme varje år. Man säger att man kommer att kraftigt satsa på att det ska ökas ännu mer, och man har konkreta stödssystem för det här i Tyskland.

Jag frågar mig: Om det går i Tyskland, varför kan vi inte få en solrevolution även i Sverige? Och självklart kan vi få det, men då måste vi ha de konkreta villkoren för det. Vi måste ha ett långsiktigt planeringsmål och gå ut och säga att vi vill ha till exempel fyra terawatt solvärme och fyra terawatt sol inom de närmaste åren, att vi måste ha ett fastpris-system, att vi ska ha en nettodebitering och att vi gärna ska ha direkta stödssystem som direkt gynnar dem som tillverkar och producerar denna förnybara energi. På så sätt kan man få i gång den här verksamheten.

Anf. 125 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Vänsterpartiet vill neutralisera skattemässigt för effekten av uttagsbeskattningen för vindkraftskooperativen för att gynna framväxten av gemensamt ägd energiproduktion, ofta småskalig. Det fick Gunnar Andrén att gå till angrepp här i kammaren för en liten stund sedan. Det är ett förslag som även Centerpartiet lade fram för något år sedan med Tiefensee i spetsen som tyckte att det här var en god idé att göra, så det är inte någonting som bara Vänsterpartiet har kommit på.

Det handlar om att vi vill gynna miljövänlig, lokalt ägd energiproduktion därför att vi tycker att det är bra. Vi tycker att det är ett rimligt förslag att göra på det sättet. Det är inte så att bara för att man har antagit en princip 1928 är det en evig sanning att det är på det sättet. Men det kanske förklarar varför Folkpartiet försvarar både euron och kärnkraften, som uppenbarligen inte fungerar något vidare, något av det. Man bestämde sig för det för något årtionde sedan, och sedan får det gå som det går, oavsett vad verkligheten säger om hur det fungerar i praktiken.

Sedan tycker jag också att Gunnar Andrén kastar sten i glashus när han pratar om att man har ett skattesystem som inte är exakt likvärdigt för alla aktörer. Men vad är det den här borgerliga regeringen har gjort? Man har sålt ut viktiga delar av den svenska välfärden till riskkapitalbolag som är systematiska skattefuskare, som fällt i rättegångar runt om i Sverige därför att de smiter från skatt och skatteplanerar. Och man har medvetet sålt ut delar av den svenska välfärden till de här företagen. Det om något är väl att skapa ett enormt skatteläckage.

Vi sänker skatten för att gynna miljön och lokalt ägande på svensk landsbygd. Borgerligheten ändrar reglerna för att i stället gynna skattefuskare och skattesmitteri och samtidigt sälja ut den svenska välfärden. Nog om Gunnar Andrén's inlägg i den här debatten.

Jag skulle vilja återkomma till frågan om nettodebitering. Jag tycker att det är bra att man är beredd att lägga fram ett förslag. Kan vi ta det som ett löfte att regeringen har som mål att införa ett system för nettodebitering under den här mandatperioden så att den som vill producera el kan mata in överskottet på nätet utan en särskild kostnad? Är det ett löfte från regeringen?

Anf. 126 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Talet om att jag skulle gå till angrepp mot Vänsterpartiet är klart överdrivet. Jag försökte bara botanisera lite i era principer. Det påminde mig om en annan marxist, nämligen Groucho Marx som vid något tillfälle sade: Jag har några principer, men är ni inte nöjda med dem har jag ytterligare några. Tyvärr har Jonas Sjöstedt inte något ytterligare inlägg, men vi får väl ta den debatten vid ett annat tillfälle.

Problemet är att ni säger att ni vill avskaffa uttagsskatten, men sedan säger ni här i riksdagen att ni vill kompensera för det. Det är helt olika saker.

Jag, Helena Lindahl och många andra helt överens om att detta är grunden för det förslag som framlidne Jörgen Johansson en gång lade fram i riksdagen och som skatteutskottet har ställt sig enhälligt bakom.

Exakt hur man ska gå till väga är en mer teknisk fråga som man bör gå vidare med. Det är det regeringen har sagt; man har inte gått emot skatteutskottet.

Frågan är hur man fastställer vad som är marknadspris och vad som är självkostnads- eller produktionspris. Det är dock en helt annan sak än att ta bort uttagsbeskattningen.

Nej, vi måste hålla oss till några principer. Vill ni särskilt gynna ägande på detta område kommer ni att få stora problem med andra sorters ägande; jag är tvärsäker på det. Håll er till någon princip!

Jag håller med om att vi bör se till att gynna solex och vindkraft. Det är framtidens melodi för att komma bort från det stora oljeberoende som vi har. Här kan vi enas över alla partigränser.

Någon ordning måste det dock vara på Vänsterpartiets skattepolitik.

Anf. 127 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman, alla som lyssnar och tittar! Jens Holm säger att han är skeptisk till Centerpartiets politik. Eftersom jag inte är statsråd kan jag drista mig till att svara för Centerpartiet vad gäller att vi inte gör något i fråga om uttagsbeskattning, nettodebitering med mera.

Prot. 2011/12:29
10 november

Vi är positiva till vindkraftskooperativ. Självklart vill vi främja utbyggnaden av vindkraftskooperativ. Jag bor på landsbygden, och jag har många kamrater och grannar som är delägare i vindkraftskooperativ. Som Anna-Karin Hatt sade byggs vindkraften ut rejält. Bara det senaste året har vi sett en enorm ökning.

Det är ingen hemlighet att Centerpartiet har tittat på vad man kan göra med uttagsskatten. Vi har dock åkt på pumpen, och det har inte riktigt fungerat skattemässigt, eftersom man särskiljer dessa kooperativ från andra branscher.

Tyvärr finns inte Jörgen Johansson, som nämndes tidigare, med oss i dag, men han jobbade hårt med dessa frågor. Bland annat föreslog han att man skulle kunna göra ett schablonavdrag av investeringen. Det gick dock inte igenom i finanserna för att det kunde bli problem när det gällde investeringar i andra kooperativ.

Att säga att vi inte försöker är fel, för det gör vi. Vi har samma ambition som Miljöpartiet och Vänsterpartiet, men vi har inte hittat något bra sätt ännu. Jag kan dock försäkra er om att vi kommer att fortsätta jobba med frågan.

Vi är även positiva till nettodebitering, det vill säga att människor kan sälja överskott av egenproducerad el. I den första utredning som gjordes pekade man inte ut nettodebitering som ett område som skulle undersökas specifikt. Därför har Energimarknadsinspektionen fått titta på det. Regeringen gör en utvärdering av det, och det är under beredning.

Jens Holm ska vara glad över att det är under beredning. Vi tar det på stort allvar. Som centerpartist är jag övertygad om att vi kommer att få se ett resultat av detta inom en snar framtid. Tyskland har nått långt, och Sverige kommer också att göra det.

Är man i opposition är det lättare att vara ivrig. Man behöver inte ta ansvar för konsekvenserna. Anna-Karin Hatt nämnde att vi måste titta på till exempel skattefrågan. Låt oss då göra det så att vi får ett system som fungerar.

Jag tror inte att detta ligger särskilt långt bort, så Jens Holm behöver nog inte oroa sig.

Det är mycket på gång inom energieffektiviseringsområdet när det gäller grön energi och el. Häromdagen hörde jag talas om ett nytt projekt som jag tycker var intressant för alla oss som har elelement.

Jag har ett hus med elelement och kakelugnar, och jag fryser som sjutton och måste försöka göra något åt elelementen. En kollega till mig jobbar åt en prospekteringsfirma som har tagit fram ett förslag. Jag är otroligt oteknisk, men jag ska försöka mig på en beskrivning. Man kopplar ihop bergvärme och luftvärmepump. Försöken har visat sig framgångsrika och effektiva.

Det händer alltså mycket på det gröna området. Jag tycker att vi ibland fokuserar väl mycket på vindkraften i våra debatter, men det händer mycket annat också.

Det är en underbar känsla att se vindkraftssnurran som man är delägare i när man åker eller promenerar förbi den. Den gör gott för både miljön och plånboken, och här är vi alla överens. Jag ser med tillförsikt fram emot nettodebitering och att vi ska försöka lösa det här med kooperativ vindkraft.

Anf. 128 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Jag kan försäkra Jens Holm om att Centerpartiets politik när det gäller förnybar energi är både tydlig och långsiktig. Det är en politik som vi aktivt driver både i riksdagen och självklart i regeringen.

Regeringens vision är ett klimatneutralt Sverige 2050 utan några nettoutsäp av växthusgaser. Det är uppenbart att alla de energikällor som kommer att behövas för att nå detta mål inte finns i systemet i dag. De som ännu är i sin linda och inte är mogna nog att delta i elcertifikats-systemet kan behöva extra stöd.

Låt mig påminna om att regeringen arbetar aktivt med att främja utbyggnaden av den förnybara elproduktionen. Här är elcertifikatssystemet det allra viktigaste instrumentet, och vi har höjt ambitionsnivån till 25 terawattimmar förnybar el 2020 jämfört med den nivå vi hade 2002. Därför har vi satsat på utvecklingen av såväl solvärme och solceller, precis som vi tidigare har aviserat.

De tre stabila benen inom energiförsörjningen är bara halva delen av energipolitiken. Den andra halvan handlar om vad vi gör på förbrukarsidan. Här gör vi en rad åtgärder för att stärka konsumenternas inflytande över sin elanvändning och skapa ett trovärdigt energisystem. Dit hör vindkraftskooperativen.

Jag påminner om att regeringen redan tidigare har infört en bestämmelse som underlättar för mindre elproducenter att sälja sin el. Den bestämmelsen innebär att en elanvändare som även är elproducent kan slippa betala sin nätavgift för mätning och rapportering för det överskott av producerad el som man matar in på nätet. Det kan leda till en besparing på mellan 2 000 och 5 000 kronor per år. Det är ett stort stöd för dem som är småskaliga elproducenter, och det är i gång från den 1 april 2010.

När det gäller nettoinmatning och nettodebitering är det inte så enkelt som Jonas Sjöstedt och Jens Holm lät antyda. Vi har inget fullfjädrat förslag. Det stämmer att det finns system i andra länder, men för att kunna införa det i Sverige måste vi ha utformat ett system som stämmer med de bestämmelser som vi i övrigt har i det svenska samhället.

Tyvärr fick vi aldrig något fullfjädrat förslag från Nätanslutningsutredningen. Det som framför allt saknades var en utredning av skattekonsekvenserna. Vi behöver komplettera de utredningar som är gjorda så att vi kan få ett förslag som går tillräckligt långt, är tillräckligt tydligt och stämmer överens med de olika delarna av den svenska skattelagstiftningen.

Jag har en förhoppning om att vi ska kunna återkomma med ett förslag under nästkommande år. Jonas Sjöstedt kan ta det som ett löfte från mig att jag kommer att verka för att vi ska kunna få ett sådant system att ta ställning till.

Hela frågan handlar om vindkraftselens, solcellers och solvärmens bidrag till att ställa om vårt energisystem i en mer hållbar riktning. För första gången på länge har vi en klimat- och energiöverenskommelse som regeringen har arbetat fram och riksdagen antagit som anger tydliga, långsiktiga och stabila spelregler. Det leder till att till exempel vindkraftselen byggs ut i rekordhastighet och har femdubblats sedan 2006. Det är mycket glädjande, vilket jag hoppas att Jens Holm instämmer i.

Anf. 129 JENS HOLM (V):

Herr talman! Några klagoranden har gjorts under debatten. Vi har fått veta att det löfte som Maud Olofsson gav i *Aktuellt* den 29 augusti om att uttagsskatten skulle utredas inte stämde. Vi har också fått klart för

oss att det direkta bidraget till solvärme försvinner. Det är däremot inte helt klart vad som händer med det direkta bidraget till solel. Där tycker jag att ministern ska precisera svaret. Vad händer efter 2012? Det finns i dag 60 miljoner kronor för företag och privatpersoner att söka.

Den senaste rapporten från Energimyndigheten – jag tror att det var septemberrapporten – visar att det finns över tusen ansökningar som fortfarande väntar på att bli beviljade. Såvitt jag vet är pengarna i princip redan slut. Det behövs direkta stödsystem för solel. Jag skulle vilja veta vad som händer med det efter 2012.

Nettoinvesteringen har vi pratat om. Jag gläds åt ministrarnas löfte att syftet är att vi ska ha ett system som har nettoinvestering och en periodvis avräkning. Redan nu skulle regeringen kunna ge i uppdrag åt Vattenfall – ett företag som vi äger gemensamt – att erbjuda nettodebitering med en avräkning till exempel kvartalsvis. Är ministern beredd att lägga ett sådant uppdrag på Vattenfall? Det finns en del andra energibolag som redan nu erbjuder det.

Jag har inte fått svar på om regeringen är beredd att ta fram ett konkret planeringsmål för solvärme och solel så att vi har konkreta mål för den viktiga förnybara energin att sträva efter och så att vi kan haka på Tyskland åtminstone lite och inte vara på efterkälken hela tiden.

Anf. 130 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Tack, Jens Holm, för debatten.

När det gäller bidraget till solelen var jag tydlig redan i mitt första inlägg. Regeringen har förhandlat budgeten för 2012 och varit tydliga med att vi har förlängt stödet till solelen. Nästa år förhandlar vi nästa års budget, och då återkommer vi med besked om vad som gäller för solelen framöver.

Det är viktigt att konstatera att vi har ett generellt system i form av elcertifikatssystemet som starkt och tydligt styr mot en ökad andel förnybar elproduktion och som leder till att inte minst vindkraftselen ökar starkt i det svenska elproduktionssystemet. Under vissa tider kan det behövas kompletterande stöd. Det finns tekniker som ännu inte är mogna att stå på egna ben så mycket att de klarar sig i elcertifikatssystemet. Vi hade därför ett stöd för solvärme fram till dess att man kunde konkurrera på mer likvärdiga villkor. Det är också därför vi har stödet för solel. Däremot måste vi löpande pröva vid vilken tidpunkt en teknik har nått en sådan mognad att den klarar sig utan statliga subventioner.

Jag hoppas att Jens Holm och jag kan vara överens om att vi ska använda skattebetalarnas pengar på ett klokt sätt. Vi ska använda dem för att ge stöd till introduktion av förnybar elproduktion när det är motiverat. Men när den dagen kommer då man klarar sig på egna ben ska vi se till att använda skattebetalarnas pengar till andra angelägna satsningar.

Vattenfall styr vi, som Jens Holm vet, med ägardirektiv. Vi har förtydligat Vattenfalls uppdrag att bidra till omställningen till ett hållbart energisystem, inte bara i Sverige – som i de gamla ägardirektiven – utan till hela den verksamhet och hela den geografi som Vattenfall är verksam inom.

Prot. 2011/12:29
10 november

*Svar på
interpellationer*

Jag vill tacka Jens Holm för en bra diskussion i en angelägen fråga. Jag är glad över att kunna konstatera att det finns ett starkt engagemang också i Vänsterpartiet för att bygga ut den förnybara elproduktionen i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2011/12:68 om tillgång till telefoni i hela landet

Anf. 131 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Ingemar Nilsson har frågat mig om jag mot bakgrund av den senaste tidens rapportering anser att det befintliga regelverket är tillfyllest eller om jag avser att ta något initiativ för att förändra regelverket, om jag anser att PTS klarar sitt tillsynsuppdrag på ett tillfredsställande sätt eller om jag avser att ta något initiativ när det gäller detta uppdrag samt om jag anser att Telia Sonera uppfyller sina åtaganden mot de kunder som berörs av ett teknikskifte de inte begärt eller om jag avser att vidta några åtgärder i sammanhanget.

Jag vill först framhålla att teknikskiftet inte innebär en fullskalig avveckling av Telias kopparbaserade nät för fast telefoni. Detta nät kommer även framöver att spela en stor roll för att tillhandahålla telefoni och bredband till företag och hushåll i Sverige. Telia avvecklar däremot främst långa stolplinjer som är föråldrade samt svåra och dyra att underhålla. Dessa anslutningar kommer av tekniska skäl aldrig att kunna tillhandahålla bredband med de hastigheter som användarna förväntar sig i dag och i framtiden. Telestationer som är förberedda för att klara bredband påverkas inte av Telias teknikskifte. Det Telia uppger är att man erbjuder en lösning där koppartråden ersätts av en antenn som kopplar till närmaste mobilmast även på platser där inte en vanlig mobiltelefon får kontakt. För kunden innebär det enligt Telia inte bara fortsatt rösttelefoni utan också en snabbare anslutning till internet än i dag.

Fungerande telefoni i hemmet är för många en förutsättning för att man ska kunna kommunicera med omvärlden och känna sig trygg. Att Telias teknikskifte har fungerat väl för de flesta är ingen tröst för den som har drabbats av problem. Jag har full förståelse för att människor blir både arga och oroliga om deras telefon inte fungerar som den ska.

Sedan i somras har det uppkommit problem på flera platser i landet inom ramen för teknikskiftet. De problem som Ingemar Nilsson refererar till har i huvudsak med tjänstens eller nätets funktion att göra. PTS är tillsynsmyndighet på området och de anser sig ha de verktyg som behövs. Jag anser att de till fullo sköter sitt uppdrag.

Så till den tredje frågan. Telia har mycket riktigt ett åtagande gentemot sina kunder som berörs av teknikskiftet. Det innebär i första hand att kunden får behålla sin nuvarande fasta telefon om det visar sig att den nya lösningen inte skulle fungera.

Eftersom det har förekommit brister i Telias hantering av den här omställningen har både regeringen och PTS varit tvungna att vidta särskilda åtgärder. Problemen har framför allt hänfört sig till bristfällig täckning, utrustning som har krånglat och undermåligt kundtjänstbemötande. För

det första säkerställer PTS nu att den nya telefonin är en likvärdig tjänst som fungerar väl. Av de kontakter som PTS har med hushåll, företag och kommuner visar det sig att det återstår en del åtgärder från Telias sida. För det andra har regeringen, i syfte att hjälpa och stödja enskilda medborgare, skjutit till medel för att PTS ska inrätta en ombudsmannalikhetsfunktion som ger en opartisk personlig rådgivning till konsumenter som behöver stöd. Svaret på frågan är således att eftersom Telia inte uppfyllt sitt åtagande klanderfritt vidtar både regering och PTS åtgärder för att fungerande telefoni ska finnas.

Jag vill också i sammanhanget nämna att regeringen har anslagit medel som täcker upphandling för det fåtal stadigvarande bostäder och fasta verksamhetsställen som har haft tillgång till telefoni men nu saknar detta.

Anf. 132 INGEMAR NILSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Det är ett svar som andas betydligt mer ödmjukhet inför frågan än det svar som jag fick på en skriftlig fråga i samma ämne för knappt en månad sedan. Det svaret kom dock inte från it- och energiministern, trots att frågan var ställd till it- och energiministern.

Min utgångspunkt för den här interpellationen är att jag tycker att tillgång till fungerande telefoni, oavsett teknikval, bör vara en självklarhet i Sverige 2011. Utgångspunkten är också att det tekniksifte som nu genomförs i regi av Telia Sonera bevisligen inte har fungerat på ett acceptabelt sätt.

Sverige har i många avseenden varit föregångsland när det gäller modern telefoni, både när det handlar om teknik och om tillgång för medborgarna. Jag tror att de flesta svenskar i dag anser att det är självklart. Det är därför man reagerar så starkt när den här frågan blir aktuell.

Precis som statsrådet säger är fungerande telefoni, för de allra flesta människor, en förutsättning för kommunikation med omvärlden. Det är inte minst en trygghetsfråga för många människor. Därför måste det fungera.

Ytterligare en förändring som i relativ närtid är genomförd och som kanske delvis har påverkat detta är den avreglering som har skett av telemarknaden. Det är en avreglering som vi socialdemokrater bejakar i alla väsentliga delar. Men det finns kanske anledning att fundera på i vilken omfattning just det spelar in i den fråga som vi nu diskuterar. Eller för att uttrycka det på ett annat sätt: Hur agerar denna marknads aktörer?

Statsrådet sade i ett svar på en liknande skriftlig fråga i samma ämne för mindre än ett år sedan, ställd av Marie Nordén från Jämtland:

”En viktig utgångspunkt är att telefoni tillhandahålls av marknadens aktörer. Staten har dock ett ansvar i de situationer där de kommersiella krafterna inte räcker till.”

Därför är naturligtvis den första och viktigaste frågan till it- och energiministern: Har staten, det vill säga regeringen, tagit sitt ansvar i de olika leden? Det är fortfarande min fråga till statsrådet.

Jag har under denna sommar, och framför allt under hösten, fått många signaler, inte minst i min egen valkrets Västernorrland, i fråga om de problem som många människor har drabbats av. I en av våra kommuner där hemma där det så kallade tekniksiftet har genomförts – Ånge kommun – har flera fall varit aktuella. Det har handlat om problem med

Prot. 2011/12:29
10 november

*Svar på
interpellationer*

trygghetslarm för äldre och om småbarnsföräldrar som har blivit helt utan fungerande telefoni under flera dygn. Det är situationer som man inte på något sätt har valt själv i dessa valfrihetens tidevarv. Det är naturligtvis fullständigt oacceptabelt.

Statsrådet säger i sitt svar att en av de åtgärder som regeringen har vidtagit är att man har skjutit till medel till PTS för att man ska kunna inrätta en ombudsmannaliknande funktion för opartisk rådgivning. Det är vällovligt, men handen på hjärtat: Är det inte så att för de flesta människor som har drabbats av dessa problem är Post- och telestyrelsen i det närmaste en okänd storhet? Man vet inte ens vad det är. Jag tror att det är andra insatser som behövs. Därför kvarstår min fråga om PTS uppdrag är formulerat på ett sådant sätt att konsumentperspektivet står i relation till marknadsperspektivet, alltså om konsumentperspektivet är det viktiga.

Att tekniken utvecklas är i de allra flesta fall positivt. Det är inte det som jag har reagerat på i denna interpellation. Men lite fundersam blir man naturligtvis när det börsnoterade företaget Telia som huvudmotiv för detta teknikskifte anger att det blir för dyrt att byta ut telefonstolparna. Man kanske inte blir så fundersam utifrån aktiebolaget Telias utgångspunkter att tillvarata aktieägarnas intressen men med utgångspunkt från statens, det vill säga regeringens, ansvar för medborgarna, alltså att människor oavsett var i landet de bor ska kunna påräkna tillgång till driftsäker telefoni.

Statsrådet talar i sitt svar bland annat om det som Telia uppger och vad det innebär för kunden enligt Telia. Man har en mycket stor tilltro till Telia i detta avseende som den operatör som ska utföra detta. Jag får alltså intrycket att man har ett oerhört stort förtroende för Telia.

Anf. 133 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Fungerande telefoni i hemmet är en förutsättning för att man ska kunna kommunicera med omvärlden och känna sig trygg. Det är otroligt viktigt att det fungerar.

Precis som jag sade i mitt svar är det ingen tröst för den som upplever att teknikskiftet inte har fungerat att höra att det för merparten av dem som har berörts faktiskt har fungerat väl.

Det är viktigt för mig att lyfta fram att Telia har gjort denna frivilliga utfästelse om att inga hushåll eller företag som tidigare har haft telefoni ska bli utan det. Jag har varit mycket tydlig med att jag förutsätter att Telia håller detta löfte. Det är också en information som jag har varit mycket tydlig med i kommunikationen med Telia. Jag har varit mycket tydlig med att de problem som har uppstått inte är acceptabla. Jag vet att PTS även har gett Telia detta uppdrag.

Både jag och tillsynsmyndigheten följer denna fråga noga. Jag kommer i närtid att träffa Telia Soneras högsta ledning för att själv försäkra mig om och få besked om hur man nu åtgärdar de problem som har dykt upp. Det är mer eller mindre ett krav från min sida att man faktiskt ser till att åtgärda de bekymmer som har dykt upp. Man ska kunna lita på att telefonin fungerar.

Regeringens uppgift är att se till att vi har lagar och regler som är pålitliga och som får marknaden att fungera och att vi ser till att PTS, som är tillsynsmyndighet, har de verktyg som man anser sig behöva för att kunna utöva tillsyn på detta område. PTS har också försäkrat att man

anser att man har de verktyg som man behöver för att kunna agera. Jag noterar med tillfredsställelse att PTS också varje dag agerar i fråga om detta.

När det gäller konsumentperspektivet hos PTS är det själva skälet till att jag och regeringen faktiskt sköt till pengar och gav PTS i uppdrag att inrätta denna ombudsmannaliknande funktion som förhoppningsvis kommer att fungera i månadsskiftet november/december. Syftet med den är att man som konsument ska ha en opartisk funktion att vända sig till. Om man upplever att den information som man har fått från Telia Sonera inte har varit tillfyllest och om man upplever att man inte riktigt har nått fram ska man kunna vända sig till denna ombudsmannaliknande funktion för att få hjälp och stöd.

Frågan om trygghetslarmen, som Ingemar Nilsson lite hastigt berörde, är oerhört viktig. Trygghetslarmen berörs förstås också vid teknikskiftet. Detta är en fråga som vi arbetar aktivt med på flera olika sätt. Vi har gett i uppdrag till Hjälpmedelsinstitutet att ta fram vägledning om detta. När det gäller de aktuella förändringarna och Telias projekt har Telia försäkrat att man identifierar de abonnenter som har trygghetslarm och hjälper kommunerna att se vilka abonnenter som kommer att beröras för att hitta alternativa lösningar som gör att människor kan bo kvar hemma och ändå ha sitt trygghetslarm och känna en trygghet och en säkerhet i det egna hemmet.

Däremot kommer vi inte undan. Den bild som man ibland målar upp om att vi skulle kunna ha en situation där detta stolplinjeprojekt över huvud taget inte behövde ske är lite grann att slå blå dunster i folk. Den teknik som de gamla kopparledningarna sitter på kommer inte att hålla morgondagens krav. De håller inte för framtidens krav. Om vi ska kunna erbjuda bra telefoni och bra bredbandsuppkopplingar framöver behövs det en teknisk utveckling också när det gäller detta område. Därför är det otroligt viktigt att vi inte klamrar oss fast vid gammal teknik men däremot att vi ser till att omställningen till ny teknik går så smidigt som möjligt så att de personer som är beroende av att ha en fast telefoni i hemmet kan få det stöd och den hjälp som de behöver för att känna en trygghet i vardagen.

Anf. 134 INGEMAR NILSSON (S):

Herr talman! Jag försökte tidigare säga att det inte är teknikutvecklingen i sig som vi är kritiska till. Vi bejakar teknikutvecklingen. Men det är rimligt att Telia med det uppdrag som man har i detta avseende säkerställer att den nya tekniken som man avser att övergå till fungerar på ett fullt acceptabelt sätt innan man monterar ned den gamla tekniken. På en rad ställen runt om i landet har det visat sig att det inte fungerar. Det finns massor av tidningsartiklar, och det kan inte vara en händelse att en tidning av Dagens Nyheters storlek under en och en halv vecka hade detta som sin toppnyhet. Det finns hur många artiklar som helst om detta. Det är klart att det är en fråga om inställning från operatören i detta fall.

Jag har här även ett brev som Telias ledning skrev till PTS i april 2011 då man upplevde att det inte fanns ett enda problem med detta tekniskifte. Det kom fyra och en halv eller fem månader senare ett brev som svar på ett brev från PTS som är betydligt annorlunda där man har tvingats inse att man har gått för snabbt fram.

Prot. 2011/12:29
10 november

*Svar på
interpellationer*

Jag tycker att man också bör ha respekt för att denna teknikförändring i huvudsak sker i delar av landet som är att betrakta som landsbygd, för att inte använda begreppet glesbygd, där medelåldern är ganska hög på många av de människor som har blivit föremål för detta tekniksifte. Man måste ha respekt för att man måste kommunicera detta på ett sådant sätt att de ges rimliga chanser att förstå vilka förändringar som de ställs inför. Trygghetslarmen är ett exempel på detta. Inledningsvis var det Telias uppfattning att det var kommunerna som skulle lösa problemet utan att man egentligen hade kommunicerat det. Det finns ett antal sådana exempel där trygghetslarmen har varit problemet.

När jag nu hör statsrådet säga att hon har för avsikt att träffa Telia, vilket jag trodde att man redan hade gjort, kan en ytterligare fråga bli: Vad blir konsekvenserna för Telia om man inte klarar att leverera en teknik som fungerar eftersom den fortfarande fallerar på vissa ställen? Nu har man i princip stoppat detta under en period.

Ett annat exempel är att man har tillämpat det som man skulle kunna säga är tveksamma affärsmetoder. Man hade en lång diskussion om att man erbjöd kunderna så kallade bindningstider, och man hade avtal med 24 månaders bindningstid. Vid kontakter med Telia så sent som i september i år hade deras personal ingen aning om att det fanns något annat än 24 månaders bindningstid. Trots att Telia vid informationer och annat, som även jag har varit med om, har sagt att det skulle upphöra har man efter detta och så sent som för en och en halv månad sedan fortfarande erbjudit de kunder som har blivit föremål för detta bindningstider på 24 månader. Jag tycker att det är dålig affärsmoral från Telia. I uppdraget och den diskussion och dialog som regeringen har när man utfärdar detta och i dialogen som PTS har när man ska granska detta måste man titta på sådana saker.

Anf. 135 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Jag börjar med trygghetslarmen. Som jag sade i mitt förra inlägg gör vi i regeringen en rad olika saker för att se till att trygghetslarmen även framöver ska fungera. I första hand är de ett ansvar för kommunerna, men vi hjälper till.

Vi har gett Hjälpmedelsinstitutet i uppdrag att ta fram en vägledning till kommunerna och satsar 15 miljoner kronor per år på detta. Vi har också ställt frågor till Telia just om stolplinjeprojektet – om hur man hanterar de specifika personer som berörs av projektet och som omfattas av trygghetslarm – och fått försäkringar om att Telia identifierar dessa och tillsammans med kommunerna försöker hitta lösningar som gör att trygghetslarmen kan fungera också framöver.

Det som för mig är viktigt att säga när det gäller stolpledningsprojektet är att jag inte har varit nöjd med den utveckling som jag sett. När jag mötts av de tydliga signaler som kommer från dem som upplever att projektet inte riktigt fungerat har jag därför varit mycket tydlig med att jag inte varit nöjd. För de flesta har det fungerat men inte för alla.

Just därför har jag varit tydlig och just därför har PTS för en tid sedan i ett brev till Telia Sonera ställt ett antal skarpa frågor. Utifrån det har Telia nu upprättat en åtgärdsplan.

En av de viktigaste sakerna i den åtgärdsplanen är att man fram till årsskiftet gör halt när det gäller tekniskskiftet så att man får kontroll över att allt fungerar som det ska. Man har också infört en garanti som innebär att kunden får behålla systemet med fast koppartråd om det visar sig att den nya ersättningstelefonin inte fungerar.

Än på abonnemangstider har Telia nu sagt att man kommer att erbjuda kunden ett prova-på-erbjudande samt att bindningstiden om 24 månader kommer att tas bort. Dessutom tas ingen månadsutgift ut den första månaden. Detta minskar tröskeln för konsumenten att prova på den nya lösningen. Man har lovat att man inte kommer att montera något fast nät under den här provperioden.

I vissa fall har det också konstaterats att man kommer att få byta ut teknisk utrustning som tidigare använts men som inte fungerat – framför allt kunders äldre telefoner. Man har utlovat bättre rutiner när det gäller felavhjälpning. Man har förändrat så att gränsvärdena blir annorlunda när det gäller montering av en utomhusantenn. Det gör att fler kunder kommer att få detta och att kraven på täckning kommer att öka när det gäller att genomföra tekniskskiftet på en station.

Dessutom har man lovat att se till att förbättra både instruktionerna och den utbildning av de entreprenörer som Telia använder sig av – detta för att undvika till exempel dåligt montage av antenner så att själva tekniken fungerar bättre.

Ytterligare en viktig förändring som gjorts och som beskrivs i svaret till PTS är att alla abonnenter som inte aktivt säger upp sitt abonnemang automatiskt kommer att få ersättningslösningen installerad. Tidigare hade man en ordning som inte var alldeles tydlig och som innebar att abonnenten först aktivt måste tacka ja till Telias ersättningslösning. Det var inte alla som uppfattade att man behövde göra det, så man missade kanske det och stod då där i någon mening med skägget i brevlådan. Det är således otroligt välkommet att Telia ändrat på den ordningen och nu går på en annan linje.

Jag kan konstatera att det på ett antal punkter inte fungerat till fyllest. Å andra sidan kan jag nu konstatera att Telia håller på att upprätta den åtgärdsplan som jag och tillsynsmyndigheten har efterlyst. Jag ser framför mig att Telia kommer att leva upp till sitt åtagande: Den som haft telefoni i sitt hem eller i sitt företag ska också framöver ha en fungerande telefoni och känna den tryggheten.

Anf. 136 INGEMAR NILSSON (S):

Herr talman! Som jag inledningsvis sade tycker jag att tonen i svaret på min interpellation är ödmjuk och positiv. Jag måste säga att det också gäller vår diskussion här. Mycket av det som statsrådet tar upp och den information som hon hänvisar till när det gäller Telias åtagande och vad Telia sagt och lovat har även jag hört och fått del av på möten både med Telias representanter och med PTS.

Problemen är kanske två. Det ena problemet är att den här styrningen naturligtvis borde ha funnits innan man satte i gång med projektet. Oavsett hur många kunder eller människor det är som drabbats är det hela oacceptabelt. Om man har som utgångspunkt att tillgång till telefoni i dag är en rimlig rättighet i Sverige bör man innan man påbörjar ett sådant här projekt och plockar bort en del av den fasta telefonin ha säkerställt

och kvalitetssäkrat att den livlina som telefonin faktiskt är för många människor är garanterad innan man börjar med den nya tekniken.

Förhoppningsvis har man från regeringens sida lärt något under resans gång. PTS har säkert lärt sig en del. Inte minst Telia har kanske lärt sig en del. Jag både hoppas och tror att tiden fram till årsskiftet räcker för att åstadkomma vad som här tagits upp.

Igen vill jag understryka att jag absolut inte är kritisk mot eller negativ till teknikutveckling. Men jag är mer angelägen om att konsumenters, människors, intressen som det här handlar om tillvaratas. Man ska ha en teknik som fungerar innan man börjar riva ned den gamla tekniken, som bevisligen har fungerat.

Anf. 137 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Jag vill tacka Ingemar Nilsson för en angelägen och viktig debatt.

I sammanhanget är det viktigt att konstatera att vi har en ny ordning när det gäller det statliga ägandet i Telia. Staten ensam äger inte längre Telia. Staten är inte ens i närheten av en aktiemajoritet i Telia. Det var den socialdemokratiska regeringen som under Björn Rosengrens ledning lät placera Telia på börsen. Då förändrades våra möjligheter att styra Telia. Vi kan således inte längre, vare sig från regeringens sida eller från riksdagens sida, i detalj styra Telia.

Vad vi kan göra är att i vår lagstiftning ha tydliga regler om vad som krävs för att få vara en operatör på den svenska marknaden – samma för Telia som för andra. Dock är det viktigt att vi ger tillsynsmyndigheten de verktyg som den behöver för att kunna agera när vi upplever att det inte riktigt fungerar. PTS har i det här fallet agerat genom att ställa skarpa frågor till Telia, och regeringen har förstås löpande haft en aktiv dialog både med sin myndighet och med Telia Sonera.

Att jag nu om bara några dagar kommer att träffa ledningen innebär inte att jag inte träffat dem tidigare. Det har jag självklart gjort. Det är viktigt att löpande ha en dialog både om den här frågan och om andra frågor som handlar om att se till att vi har en fungerande telefoni i hela landet och ha en utveckling där det statliga delägandet i Telia Sonera också bidrar till att vi kan få tillgång till telefoni samt tillgång till bredband i hela landet så att vi kan ha tillväxt och utveckling i alla delar av vårt land – i grunden med syftet att människor och företag, oavsett var i landet de är, ska växa och utvecklas av egen kraft.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellationerna 2011/12:31 och 34 om ny kärnkraft i närheten av Sverige

Anf. 138 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman, ärade ledamöter, åhörare! Ibrahim Baylan har frågat it- och energiministern om det förts någon dialog med den finska regeringen om de kärnkraftsplaner som nu presenteras och – om inte – om statsrådet avser att föra någon dialog med den finska regeringen inför den bygglov-

sansökan som gäller det aktuella kärnkraftsbygget i Pyhäjoki samt vilka övriga åtgärder statsrådet avser att vidta med anledning av de finska kärnkraftsplanerna i Pyhäjoki, 16 mil från Skellefteå i Västerbottens län. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågorna.

Jonas Sjöstedt har frågat hur jag ser på placeringen av de nya reaktorererna och om jag avser att ta initiativ för att försöka påverka finska myndigheters beslut i fråga om placeringen av kärnkraftverket.

Projekt för ny kärnkraft omfattas av Esbokonventionen som reglerar samråd om miljökonsekvensbeskrivningar för projekt med risk för gränsoverskridande betydande miljöpåverkan. Finland liksom Sverige och de andra parterna i konventionen följer konventionens regelverk. Finland har enligt konventionen genomfört samråd med Sverige i ärendet. Samrådet har hanterats av Naturvårdsverket, och svenska myndigheter, kommuner och organisationer har deltagit.

Sverige och de övriga nordiska länderna har ett utmärkt samarbete inom ramen för det nordiska samarbetet. Valet av energimix är något som varje land självständigt beslutar om. Den beslutsrätten värnar vi i den svenska regeringen. Däremot är nationella orienteringar en stående punkt vid möten i det nordiska energisamarbetet.

Anf. 139 IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret.

Jag ska börja med att välkomna statsrådet, som ju är relativt ny på sin post, till denna kammare och till denna interpellationsdebatt.

Även om statsrådet är ny behärskar hon uppenbarligen redan en ädla statsrådskonsten att undvika att svara på interpellationsfrågor. När jag ser igenom svaret är det inte många svar på de frågor som jag och Jonas Sjöstedt tillsammans har ställt.

Herr talman! Vi lever i ett modernt samhälle där tillgången till elektricitet är fullständigt grundläggande för vårt sätt att leva. Den elektriciteten genererar vi på olika sätt. I Sverige har vi en fördelning som fortfarande huvudsakligen bygger på vattenkraft och kärnkraft.

I många andra delar av världen sitter man precis som vi gör här i Sverige och i Finland och funderar på: Hur ska dessa frågor lösas i framtiden? När man gör den typen av investeringar som Finland ändå har bestämt sig för är det viktigt att man tänker till ordentligt.

Det finns inget annat kraftverk som har sådana konsekvenser som just kärnkraftverk. När det gäller vindkraft, solkraft och luftsnurror av olika slag har den typen av installationer inte så oerhört många konsekvenser. Om man bestämmer sig för att ta bort dem är det snabbt gjort.

När man däremot fattar beslut om att bygga kärnkraftverk har det verkningar och konsekvenser för tiotusentals och kanske uppemot hundra tusen år. Det är därför oerhört viktigt att man tänker till ordentligt och också funderar ordentligt över konsekvenserna.

Jag menar då inte bara där man bestämmer sig för att bygga kärnkraftverket utan också i den omgivning som finns. Nationsgränser är naturligtvis väldigt viktiga och oerhört centrala för oss som bor i nationalstater. Men de är fullständigt irrelevanta i det sammanhanget. Skulle någonting ske påverkar det naturligtvis inte bara det land eller den ort där man har bestämt sig för att bygga utan också stora delar av omgivningen.

Prot. 2011/12:29

10 november

*Svar på
interpellationer*

Det är mot den bakgrunden som jag har valt att ställa frågorna till statsrådet. Vi är nu på väg mot ett bygge av ett helt nytt kärnkraftverk med allt vad det innebär 16 mil från den svenska gränsen. Det beskedet har väckt en del oro och en del frågor.

Vad gör den svenska regeringen? Sitter ni på händerna och väntar tills kärnkraftverket kommer upp? Eller är det så att man redan nu har inlett en dialog och en diskussion med den finska regeringen så att man kan försäkra sig om att allting som vi mänskligt kan tänkas göra för att minimera miljökonsekvenser och garantera säkerhet och annat verkligen görs?

Framför allt vill jag veta: Vilka insatser kan den svenska regeringen tänka sig att göra för att informera och föra en dialog med de medborgare i Sverige som känner en oro över att det smälls upp ett kärnkraftverk inte alltför långt från det egna hemmet med allt vad det innebär?

Jag förstår att detta är ett finskt beslut, som statsrådet uttrycker det. Men likväl har vi i många andra frågor en god dialog med våra grannar. Vilket slags dialog för ni? Vilka andra åtgärder tänker ni vidta? De frågorna har inte fått något svar. Jag skulle gärna vilja höra det. Vad är svaret på frågorna?

Anf. 140 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Tack, miljöminister Lena Ek!

Den här debatten gäller planerna på att bygga ett nytt kärnkraftverk i Pyhäjoki i norra Österbotten mitt emot Västerbotten i Sverige. Kraftverket ska byggas på en udde i Bottenviken, och det står stora naturvärden på spel i området. Det nya kärnkraftverket kommer att ligga bara 16 mil från den vackra staten Skellefteå i Västerbotten.

Från Vänsterpartiets sida beklagar vi det bygget. Vi beklagar det för att det i dag finns fullgoda alternativ till kärnkraften i form av förnybar elkraftsproduktion – det gör det i både Sverige och Finland – och vi beklagar det för att det ligger så nära Sverige. Även om risken för en olycka är liten vet vi att konsekvenserna är ohyggliga om kärnkraftsolyckan sker.

Det finns i dag en berättigad oro och ett stort motstånd i både Finland och Sverige mot planerna på ett nytt kärnkraftverk i Pyhäjoki, och bland annat arbetar Naturskyddsföreningen i Norrbotten med detta.

I min interpellation, och Ibrahim Baylan har en likartad interpellation, har jag frågat miljöministern hur hon ser på placeringen av kärnkraftverket. Jag kan inte riktigt utläsa något svar på det i svaret i interpellationen. Jag upprepar gärna frågan. Tycker miljöministern att det är en lämplig placering av ett kärnkraftverk?

Det andra är om man har försökt att påverka de finska myndigheterna. Där svarar regeringen och ministern att man har samrått inom ramen för Esbokonventionen. Men det är ett litet mysterium vad man tyckte i samrådet. Det framgår inte riktigt i svaret.

Frågan är om man tyckte något när man samrådde inom ramen för Esbokonventionen, och vad tyckte regeringen i sådant fall? Eller samrådde man utan att tycka någonting i själva sakfrågan?

Jag är nyfiken på: Vad tycker Lena Ek själv? Är det bra eller dåligt? Är det någonting att välkomna, eller är att det byggs kärnkraftverk i Sverige närhet någonting som vi helst hade varit utan?

Vi hade själva, åtminstone de rödgröna partierna och någonstans kanske även Centerpartiet, tänkt oss att vi skulle avveckla kärnkraften med de miljörisker som den energiformen innebär.

Vi vet till exempel att när vi valde att bygga kärnkraftverk i Barsebäck var det många danska politiker även på hög nivå som tydligt sade att de tyckte att kärnkraftverken var felplacerade. Det hade danskarna rätt i. De var helt felplacerade mitt i ett stort tätbebyggt storstadsområde med Köpenhamn bara några mil bort.

En annan fråga som jag nämner i förbigående i min interpellation är frågan om statsstöd till kärnkraft. I den svenska kärnkraftsöverenskommelsen som den borgerliga alliansen har slutit öppnar man för att bygga tio nya kärnkraftsreaktorer i Sverige. Men det ska inte ske med direkt statsstöd. Däremot har vi fått klart för oss att det statligt ägda företaget Vattenfall får använda sina pengar till att bygga ny kärnkraft.

Faktum är att svenskt statsstöd har använts för inte så länge sedan vid bygge av kärnkraft i just Finland. Vid det andra reaktorbygget i Olkiluoto, som är både kraftigt fördyrat och kraftigt försenat, bidrog Svensk Exportkredit med 1 miljard kronor till bygget. Det är ett direkt statsstöd till kärnkraft i Sveriges närhet.

Utesluter ministern varje stöd av Svensk Exportkredit till den nya reaktorn i Pyhäjoki?

Anf. 141 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Jag vet inte vad Ibrahim Baylan hade för arbetsmetod när han var statsråd. Jag kan försäkra att jag verkligen lägger mycket arbete på att försöka besvara de frågor som ställs.

Givet detta bestämmer varje land om sin egen energimix. Det kan vi inte göra någonting åt. Frågan är om vi ens vill det. Vill vi att andra länder ska lägga sig i vår interna svenska energimix? Jag vill inte det. Jag vill att vi svenskar själva bestämmer vilken energimix vi ska ha i det här landet. Vill vi ha det så när det gäller våra inre förhållanden måste vi också respektera att andra länder vill samma sak.

Kärnkraft är en allvarlig fråga. Det är därför som Esbokonventionen finns. Den reglerar samråd och miljökonsekvensbeskrivningar för större projekt med risk för gränsöverskridande miljöpåverkan. Det är klart att det finns en sådan risk. Därför har Sverige också använt sig av Esbokonventionen.

Då är frågan: Vad kan man samråda om enligt den? Det gäller inte placeringar men däremot till exempel valda tekniska lösningar. Det är Naturvårdsverkets uppdrag att göra det. Det arbetar enligt Esbokonventionen och får svar från den finska regeringen om detta.

När det gäller det finska beslut som vi diskuterar i dag finns här två beslut i Finland på två alternativa lokaliseringsorter. Företaget Fennovoima har valt Pyhäjoki som alternativ när man planerar att projektera en byggnation.

Jag är fullt beredd att se till att Naturvårdsverket utnyttjar de möjligheter som finns enligt Esbokonventionen att föra den dialogen när man kommer så pass långt i planeringen i Finland att det är aktuellt.

Prot. 2011/12:29
10 november

*Svar på
interpellationer*

Den tidpunkten närmar sig. Jag tycker att det är viktigt att vi har sådana samråd. Jag tycker att interpellanten har helt rätt i det.

Jonas Sjöstedt väckte en fråga om att kärnkraften ska bära sina egna kostnader. Så är det. Vi kämpar nu för att se till att det blir så i verkligheten också. Det finns fortfarande en del saker som vi behöver få på plats. Men det energipolitiska beslut som alliansregeringen har fattat för den svenska energipolitiken innebär ett stort steg åt detta håll. Det tycker jag naturligtvis är bra eftersom jag tillhör ett parti som sedan länge är emot kärnkraft.

Det finns ett tidigare fall, och jag antar att det är det som Jonas Sjöstedt syftar på. Det är ett gammalt fall från 2004 när Svensk Exportkredit deltog i en finansiering. Jonas Sjöstedt nickar – bra, då vet jag att det är rätt fakta jag har med mig. Aktiebolaget Svensk Exportkredit får svara för sig självt. Men vi vet att det 2004 gjordes en delfinansiering i ett sådant här ärende. Företaget hade då andra mål för sin verksamhet, och lånet gavs på kommersiella villkor. Det är inte möjligt att göra samma sak i dag. Dessa regler är ändrade sedan länge – långt före min tid här. Det tycker jag är bra.

Anf. 142 IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaren igen.

Min något raljanta mening om den ädla statsrådskonsten att inte svara på frågor handlade inte så mycket om mina egna arbetsmetoder som om det skriftliga svar som statsrådet har lämnat. Det ger inte särskilt många svar på de frågor som ställdes.

Statsrådet ställde frågan: Skulle vi vilja att andra länder lägger sig i vår energimix? Ja, absolut! När man fattar beslut som handlar om ett nytt kärnkraftverk tror jag att detta inte bara är bra utan också ofrånkomligt. Om vi skulle bestämma oss för ett nytt kärnkraftverk i närheten av Norge eller för den delen i närheten av Danmark eller Finland är jag tämligen säker på att de skulle ha synpunkter. Så var det med Barsebäck, som vi tillsammans bestämde oss för att lägga ned. Det gjorde vi både i enlighet med det beslut som fattades i folkomröstningen och efter en hel del synpunkter och kritik inte minst från Danmark.

När det gäller denna typ av stora beslut som har konsekvenser inte över 1, 50 eller 100 år utan kanske 10 000 år är det viktigt att vi tar hänsyn till varandra också om det handlar om nationsgränser som går rakt igenom.

Återigen: Förstår statsrådet att detta särskilt i dessa tider utlöser en hel del oro hos de människor som bor i närheten? Vad innebär det för miljön? Vad innebär det för djurlivet? Vad innebär det för människor?

Trots allt var det tyvärr inte alltför länge sedan vi fick se en ganska svår kärnkraftsolycka som en följd av jordbävningar och sedan en tsunami. Då såg vi vilka enorma krafter vi har att hantera när någonting händer. Visst kan man säga att risken att det händer någonting är väldigt liten – och så är det ju, tack och lov. När kärnkraften var ny hävdade man att den var helt säker. Det är få som i dag hävdar att så är fallet. Men vi ser att de mest osannolika händelser ibland kan inträffa. Då gäller det för oss att ha förberett så mycket som det bara går – därav mina frågor om vilken dialog regeringen för med den finska regeringen. Och har man försäkrat sig om att allting som kan tänkas göras verkligen görs?

Jag är fortfarande nyfiken på den fråga som Jonas Sjöstedt ställde och som aldrig fick något svar. Vad tycker statsrådet själv om detta kärnkraftverk och placeringen av detsamma? Är det okej, eller har miljöministern några som helst synpunkter på det?

Sedan kan jag bara inte låta bli att kommentera det faktum att Lena Ek står i talarstolen och säger: Jag tillhör ett parti som länge har varit emot kärnkraft och är emot kärnkraft! Ja, så har det varit. Ni har profilerat er starkt med detta. Men då är det oerhört märkligt att ni sitter i denna kammare och röstar för att ta bort förbudet mot ny svensk kärnkraft. Det rimmar illa med det som sägs. Missförstå mig inte – jag är inte ovillkorligen emot kärnkraft. Jag tror att det kan behövas i vissa lägen, särskilt i ett läge när vi nu försöker ta oss till ny teknik. Men att stå i talarstolen och slå sig för bröstet för att man är emot kärnkraft när man under förra mandatperioden har suttit här och röstat för ny svensk kärnkraft med maximalt tio nya reaktorer – det går inte ihop.

Vad är det som gäller egentligen? Vad är det som gäller för Centerpartiet, och vad är det som gäller för denna borgerliga regering som du nu företräder i dess helhet, Lena Ek?

Anf. 143 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Självfallet är det Finland som bestämmer var man placerar finska kärnkraftverk. Det finns nog ingen som har tänkt att det ska vara på något annat vis heller. Men goda grannar emellan kan man diskutera saker och ha en åsikt, och det är det som debatten gäller. Finnarna och det finska parlamentet bestämmer själva. Vi har inte bestämt över Finland sedan 1809. Det var bland annat i Pyhäjoki och i slaget mellan ryska och svenska trupper i just denna by som man förlorade Finland.

Men vi kan ha en åsikt, och det är denna åsikt som vi frågar om Lena Ek har någon. Jag tycker att det är märkligt att en företrädare för ett parti som säger sig vara emot kärnkraft inte ens kan säga: Vi hade hellre velat att man inte hade byggt det här verket, vi hade hellre velat att man hade byggt det någon annanstans eller vi hade hellre sett att man hade satsat på förnybar energi! Det kan man säga med full respekt för Finlands rätt att bestämma i frågan.

Jag tycker att detta visar på Centerpartiets problem med att försöka hålla kvar någon sorts trovärdighet i sin kritik mot att bygga ny kärnkraft samtidigt som man faktiskt inte tycker någonting när det byggs en ny kärnkraftsreaktor 16 mil från Skellefteå. Men här har Lena Ek en gyllene chans att komma med en tydlig åsikt om huruvida hon är för eller mot att man bygger reaktorn. Tycker hon att det är ett klokt beslut eller ett oklokt beslut att göra det?

Det var ett tydligt och bra besked om Svensk Exportkredit. Men frågan är vad som gäller för andra statliga intressen i och subventioner av kärnkraft. Vi fick ett besked i den här kammaren häromveckan att det är okej att det statliga företaget Vattenfall bygger ny kärnkraft i Sverige. Det är uppenbarligen inte statlig subvention. Vi vet att Vattenfall har haft en enorm dragning till gamla, föråldrade, dyra och miljömässigt tvivelaktiga energikällor i andra länder. Det har nästan varit Vattenfalls signum, kan man säga, genom de gångna åren – bland annat beroende på svaga ägardirektiv från den svenska staten.

Prot. 2011/12:29

10 november

*Svar på
interpellationer*

Låt oss tänka oss att Vattenfall skulle få för sig att försöka gå in och få del av bygget i Pyhäjoki – man kan ju inte utesluta något sådant. Tycker regeringen att det är olämpligt? Ska ett statligt företag låta bli att bygga kärnkraftverk i Sveriges närhet, eller är det fritt fram för Vattenfall att bygga ny kärnkraft i andra länder om företaget väljer att göra det? Vi kan ju se hur illa det har gått för Vattenfalls kärnkraftssatsning i Tyskland, där man har valt att köpa kärnkraftverk som tyskarna sedan ganska snabbt bestämde sig för att avveckla för att satsa på ett uthålligt energisystem.

Mest av allt i denna interpellationsdebatt är jag nyfiken på vad Lena Ek egentligen tycker. Vill hon ha ett kärnkraftverk 16 mil från Skellefteå, eller spelar det ingen roll om det byggs där eller inte? Jag tycker att denna investering är att beklaga.

Anf. 144 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Vi tror på fria och självständiga staters rätt att själva bestämma. Denna rätt har Finland, och denna rätt har vi. Den vill vi bevara, eller hur? Vi vill inte att någon annan ska lägga sig i en energimix.

Nu handlar det om ett kärnkraftverk som byggs i Finland. Jag är emot kärnkraft, och det har jag alltid varit. Centerpartiet är emot kärnkraft, och det har det alltid varit. Men det innebär inte att jag för den sakens skull kan överträda internationella folkrättsliga regler om vad en stat själv bestämmer över. Det är regler som vi slåss stenhårt för att bevara i EU-systemet just därför att vi själva vill ha makten över vår egen energipolitik.

Jag förstår att Jonas Sjöstedt tycker att det är intressant att driva denna diskussion med tanke på den situation som råder i hans parti och hans ambitioner. Jag respekterar det. Jag tycker att det är viktigt att diskutera säkerhet och kärnkraft. Men be mig inte bryta mot internationell rätt i en interpellationsdebatt! Det tänker jag inte göra.

Esbokonventionen är till för att man ska kunna ha en sådan här diskussion. Vi har självfallet alldeles utmärkta och täta förbindelser med den finska regeringen. Sedan jag tillträdde har jag träffat den finska miljöministern, som är från det gröna partiet i Finland, flera gånger. Han vet utmärkt väl var jag står i den här frågan. Men det är han, den finska regeringen och Finland självt som bestämmer. Det är så. Det kan inte vi ändra på i en interpellationsdebatt.

Jag tycker att det är väldigt bra att den här konventionen finns när det gäller kärnkraft och gränsöverskridande miljörisker. Det är den plattform vi har för att diskutera säkerhetsfrågor och människors oro. Det är klart att vi ska ta människors oro på allvar. Det är vårt gemensamma ansvar.

Både Sverige och Finland är bundna av Esbokonventionen. Vi har ställt de frågor vi kan ställa genom Naturvårdsverket. Vi kommer att fortsätta det arbetet. Det gäller också den nya frågan om en eventuell kärnkraftsbyggnad i Pyhäjoki. Vi kommer att använda Esbokonventionen fullt ut. Det kommer vi naturligtvis att göra eftersom människor är oroliga och eftersom kärnkraften innebär de här nackdelarna. Det vet vi allihop.

Jag kan inte se något annat än att också Finland har levt upp till Esbokonventionen fullt ut i de här ärendena och i tidigare ärenden. Den svenska regeringen har haft sådana här dialoger förut med Finland. Jag

och hela regeringen kommer att fortsätta att ha en tät dialog med våra finska kolleger i olika frågor.

Med tanke på den diskussion som vi har haft om olika kärnkraftsfrågor och andra energifrågor tycker jag att det ur ett EU-perspektiv är oerhört viktigt att slå vakt om principen att varje land bestämmer sin egen energimix. Jag är beredd att slåss för att den principen ska stå fast.

Prot. 2011/12:29
10 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 145 IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Några svar lämnades. Det tackar vi för. Det är bra att det förs en dialog. Jag tror också att det är bra om regeringen tar initiativ till en bättre information, inte minst i de delar av landet där det finns en oro för vad detta innebär.

Ja, det är Finland som fattar beslut, statsrådet. Beslutet har fattats i Finlands parlament, och den finska regeringen har nu att fatta beslut om de bygglovsansökningar som kommer in. Men jag begriper inte på vilket sätt det skulle förhindra statsrådet från att ha en synpunkt eller en åsikt. Vi har alla respekt för Finlands suveränitet. Det är inte tal om något annat. Men det förhindrar varken mig som riksdagsledamot eller statsrådet som statsråd att kunna ha synpunkter eller säga vad vi personligen tycker. Är det bra eller dåligt? Det behöver inte vara så oerhört konfliktfyllt.

Finland fattar sina egna beslut, men när det handlar om ett kärnkraftverk är det klart att det har konsekvenser för oss alla. Det gäller särskilt om det, Gud förbjude, skulle hända något. Då kan man inte säga att här går en gräns och vi kan inte ha synpunkter på vad som händer på andra sidan. Kommer det radioaktivt vatten eller radioaktiv strålning berör det oss allihop. Mot den bakgrunden tycker jag att det är mycket bra att Sverige utnyttjar de möjligheter som finns att föra dialog. Jag hoppas att den dialogen också utmynnar i att de människor som finns i närheten, framför allt kanske de boende i Skellefteå och området däromkring, blir informerade om vad som gäller. På det viset kan man kanske minimera oron och kanske till och med ta bort en del missuppfattningar om vad som sker. Det är det som interpellationen handlar om och inte så mycket annat.

Till syvende och sist: Vilka synpunkter har statsrådet? Det utlöser ingen konflikt mellan Sverige och Finland om miljöministern säger vad hon själv tycker om detta.

Anf. 146 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Precis som Ibrahim Baylan nämnde är vi alla fullt medvetna om att detta är en fråga för Finland att avgöra. Det är någonting som vi respekterar djupt, men som goda grannar kan man självfallet komma med synpunkter och diskutera saker samtidigt som man har den här respekten. Det är det som den här debatten handlar om.

Jag har också hört flera borgerliga politiker i Sverige beklaga beslutet att avveckla kärnkraften i Tyskland. Där verkar hämningarna vara mindre när det gäller att ha synpunkter på kärnkraft eller inte kärnkraft än vad de är i det finska fallet.

Ett tag lät Lena Ek lite kraftfull och sade att vi ska använda Esbokonventionen fullt ut och att hon har täta kontakter med sin finska kollega. Vad säger ni i de här kontakterna? Vad är det ni vill ha sagt inom ramen för Esbokonventionen? Är det täta kontakter fullt ut samtidigt som ni inte tycker någonting?

Den här debatten handlar om huruvida Sverige har någon åsikt när det gäller den tekniska konstruktionen och placeringen av kärnkraftverket även om det formellt inte faller inom ramen för Esbokonventionen. Här tycker jag att det finns en brist på besked från miljöministern. Det beklagar jag.

Jag skulle vilja återkomma till frågan om svenska statliga företag. Vi har till exempel stora franska intressen i den finska kärnkraften. Vi nämnde förut att Sverige också har varit indraget i det genom exportkreditsystemet. Skulle miljöministern ha någon synpunkt på om ett svenskt energiföretag var med och byggde kärnkraft i Finland, som ligger nära Sverige, samtidigt som vi har någon sorts ambition att ersätta kärnkraften med förnybara och uthålliga energisystem? Den frågan skulle jag också gärna vilja ta upp för att ge ministern en möjlighet att svara.

Anf. 147 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Min roll i dag är väl att vara lite sidekick. Jag ska återigen försöka försvara Centerpartiet. Mina herrar, ni vet mycket väl hur lätt det är att locka upp mig i den här debatten, speciellt när ni pratar om Centerpartiet och vår ambition att bygga ny kärnkraft.

Jag vill upprepa att vi i Centerpartiet inte tycker om kärnkraft. Vi tror inte att det är morgondagens energikälla. För dem som inte har lyssnat eller inte har velat lyssna kan jag upprepa att vi gick med på den här energiöverenskommelsen av en anledning. Det var möjligheten att få igenom satsningar på det förnybara, på grön energi, el- och energieffektivisering, i en sådan omfattning som vi inte har sett tidigare. Det är jag stolt över, och jag tror att vi är många centerpartister som är det. Det är vår tro och övertygelse att kärnkraften ska fasas ut. En del kanske kallar det naivt, och andra kanske tycker att det är klokt. En politisk reporter i Aftonbladet, jag tror att hon heter Lena Smedsaas, kallade Centerpartiet för knivslugt när vi gick med på detta i och med att vi fick ett väldigt stort utbyte tillbaka när det gällde det förnybara.

När det gäller Finland vill jag säga att det senaste bygget av en kärnkraftsreaktor har fördyrats oerhört. Jag tror att det har fördyrats från 3 till 6 miljarder. Det innebär en otrolig ökning av kostnaden per kilowattimme. Jag tror att jag läste någonstans att man från början hade räknat med en kostnad på 35 öre per kilowattimme, och nu ligger den på minst 50 öre per kilowattimme.

Här i Sverige kommer inte nya kärnkraftverk att få statsstöd. Det är min tro att det kommer att bli alldeles för dyrt att bygga kärnkraft i Sverige. Förhoppningen är att vi ska ha byggt ut de gröna alternativen så mycket att det inte ska bli lönsamt eller intressant med kärnkraft i framtiden.

Jag satt i kommunstyrelsen i Skellefteå för ett par år sedan. Det var ute på något slags remiss att vi skulle få kommentera den kommande byggnationen av kärnkraftverket i Finland. Jag tänker inte säga namnet, för jag är väldigt dålig på att uttala det på finska. Det anmärkningsvärda var att det inte fanns några specifika yttranden från vare sig Vänsterpartiets eller Socialdemokraternas ledamöter i kommunstyrelsen. Jag tycker mig minnas att kommunalrådet Bert Öhlund kommenterade det och sade: Det är inte vår sak att lägga oss i. Det är ett finskt beslut.

Jag kan egentligen bara konstatera vad han sade.

Avslutningsvis håller jag med om att man ska ta den oro som förs fram på allvar. Det här ska vara en öppen diskussion, och man kan gärna informera skellefteborna. Det tycker jag att även kommunledningen i Skellefteå gott kan bidra till.

Prot. 2011/12:29
10 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 148 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Jag vill upprepa några saker från den tidigare debatten. Redan i februari 2008 sände Finland en underrättelse om att man diskuterade fyra lokaliseringssorter. Då påbörjades genom Naturvårdsverkets försorg den svenska dialogen med Finland. Under perioden sedan dess har svar kommit från kommuner, frivilligorganisationer, politiska partier och så vidare till Naturvårdsverket och vidarebefordrats till Finland.

Vi avser att använda Esbokonventionens möjligheter fullt ut. Jag har full respekt för att människor i området är oroade, men jag kan inte låta bli att fundera en del över det som Ibrahim Baylan sagt i den här debatten. Vi i Centerpartiet har en klar åsikt, vi är emot kärnkraft. Vi har sagt att vi inte vill ha någon kärnkraft. Det är den centerpartistiska ståndpunkten.

Det vore anständigt att gå hem och titta på partistyrelsen i det socialdemokratiska partiet för att se om där inte finns ledamöter som aktivt arbetar för en utbyggnad av kärnkraften, till och med på nya platser, och för helt nya anläggningar på ställen där det inte redan finns kärnkraft etablerad.

Jag vill upprepa att det är oerhört viktigt att varje land får ta sina egna beslut och att man själv står för energimixen. Det har jag slagits för i Bryssel, och jag kommer som miljöminister att fortsätta att slåss för det.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2011/12:64 om tillståndsprövning av miljöfarlig verksamhet

Anf. 149 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman, ärade ledamöter och åhörare! Carina Adolfsson Elgestam har frågat mig vad jag avser att göra för att miljöprövning enligt miljöbalken ska beslutas så nära de berörda som möjligt.

En prövningsorganisation för miljömål ska ha förutsättningar för en effektiv ärendehantering med hög kvalitet. För att skapa en prövningsorganisation för fastighetsmål, miljömål och mål enligt plan- och bygglagen som har förutsättningar att avgöra ärenden snabbt och med hög kvalitet föreslog regeringen i april 2010 i propositionen *Mark- och miljödomstolar* att nya mark- och miljödomstolar skulle inrättas. Regeringen bedömde också att länsstyrelsernas tillståndsprövning av miljöfarlig verksamhet skulle koncentreras. Riksdagen har därefter beslutat i enlighet med regeringens förslag.

Jag delar Carina Adolfsson Elgestams uppfattning att tillståndsprövningen kräver bred och djup granskning samt goda kunskaper i tekniska, naturvetenskapliga och juridiska frågor. En förutsättning för att ärenden

ska kunna avgöras snabbt och med god kvalitet är att prövningsmyndigheterna har hög kompetens.

Information om lokala förhållanden är en viktig del av beslutsunderlaget i en miljöprövning. Det är i första hand kommunerna och länsstyrelserna som har kunskap om de lokala förhållandena. Att deras kunskap tillförs miljöprövningen säkerställs genom, för det första, det utredningsansvar som prövningsmyndigheten har och, för det andra, det remissförfarande som genomförs med kommuner, länsstyrelser och statliga sektorsmyndigheter. Samtliga länsstyrelser kommer även fortsättningsvis att ha rollen som remissinstans samt som företrädare för miljöintressen och andra allmänna intressen.

Arbetet med att förbättra och effektivisera länsstyrelsernas tillståndsprövning av B-verksamheter pågår. Som Carina Adolfsson Elgestam väl förstår kan jag i dag inte föregripa detta kommande ställningstagande. Det övergripande syftet med en sådan reform är i så fall att åstadkomma en mer effektiv prövning, kortare handläggningstider och högre kvalitet. Jag kommer därför att verka för att de länsstyrelser till vilka koncentration eventuellt sker – som jag sade är vi i en beredningsfas – ska redovisa vilka åtgärder de avser att genomföra i syfte att uppnå sådan kvalitet.

Jag vill samtidigt understryka att frågorna om närheten för dem som berörs av besluten och det pågående arbetet med översynen av den statliga regionala förvaltningen också utgör viktiga pusselbitar i det nu pågående arbetet.

Anf. 150 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Herr talman! Det är ett intressant svar från miljöministern i en så viktig fråga. Jag har uppfattat att regeringen, och framför allt Centerpartiet, gärna vill skapa en bild av att de vill att hela landet ska leva, att vi ska ha folk som bor i hela landet, att vi på det sättet ska ha god service och så vidare. Jag har också uppfattat att regeringen och Centerpartiet vill arbeta för att skapa enklare regler för företagen. Mot bakgrund av det kan jag inte låta bli att känna att det blir lite som med Magnus och Brasse i *Fem myror är fler än fyra elefanter*. Det blir bara fel, fel, fel.

Om man centraliserar, för det är faktiskt det man gör, finns det då inte risk för att administrationen ökar? Det finns i svaret från miljöministern inte antydning till att man över huvud taget funderat över det, utom möjligtvis lite grann i slutet där det sägs att regeringen, efter att förändringen gjorts, ska begära en redovisning av hur man ska arbeta snabbt, som det heter.

Jag har funderat på detta med att arbeta snabbt. Om vi träffar ett företag som bedriver det som i detta fall betraktas som B-verksamhet – vi kan för enkelhetens skull säga att det är fråga om halvstora industrier; våra allra största industrier är A-företag och de små industrierna är C-företag som kommunerna beslutar om – och talar om snabb handläggning är jag övertygad om att de har olika bilder av vad som är snabb handläggning.

Mot bakgrund av det kunde det vara intressant att höra miljöministern lite närmare utveckla vad hon avser med snabb handläggning. Redan i dag, utan en extra remissomgång som det är tänkt i framtiden när man centraliserat det hela, kan det ta upp till ett år. Det är nog ingen som betraktar det som snabb handläggning. Kommer man med den nya orga-

nisationen att komma ned till kanske tre månader eller något sådant? Har man gjort någon form av utvärdering så att man kan säga det till företagen?

Jag kan inte låta bli att fundera över kopplingen till den urbanisering som pågår i samhället. Om man, såsom regeringen tänkt, centraliserar ytterligare tänker jag på det ur ett Kronobergsperspektiv. Vi har i dag sju personer – vi har tyvärr tappat en och en halv för att länsstyrelsen fått mindre pengar i och med de besparingar som regeringen gjort vad gäller länsstyrelserna – och då kommer den typen av kompetenta personer, med den utbildningen, kanske inte längre att vilja bo där utan kommer att lämna Kronobergs län. I stället blir boendet mer och mer koncentrerat med inflyttning till ett antal orter eller städer runt om i landet.

Innebär inte ett sådant beslut att man påskyndar den centralisering och urbanisering som vi ser pågår i samhället – när man i stället borde göra tvärtom? På vilket sätt kan vi lägga så många beslut som möjligt ute på de enskilda länsstyrelserna så att besluten kommer nära människorna och företagen, nära dem som de berör i vardagen?

Anf. 151 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Vi lever i en ironisk värld, eller hur? Interpellanten argumenterar mot ett förslag som ännu inte är lagt utan bereds. Det är det första. När det gäller miljöprövningen av B-ärenden är det fortfarande en diskussion på Miljödepartementet. Det är faktum nummer ett.

Det andra ironiska faktum som jag skulle vilja ta upp är hur man ibland byter åsikter. Jag vet inte om ni har tänkt på var de olika partierna har stått när det gäller koncentration av domstolsorganisationen. Socialdemokraterna har stått för en extrem koncentrationslinje. Jag måste säga att jag verkligen uppskattar om Socialdemokraterna byter politik och står för decentralisering, lokal närvaro och kvalitet. Det vore en revolutionär förändring som skulle gynna många bygder i Sverige.

Vad gäller de så kallade B-verksamheterna eller mellanstora besluten finns det ungefär 6 400 sådana i Sverige i dag. Det är väldigt många. Under 2008 och 2009 fattade länsstyrelserna ungefär 1 300 sådana beslut per år. Det är ganska många. Men det är en väldig skillnad i antalet beroende på var de fattades. Det finns en skillnad i ärendehandläggningen, från 20 ärenden hos dem som hade minst antal och upp till 130 eller 150 ärenden med ett snitt någonstans däremellan. Det är en utmaning att behålla kvaliteten i ärendehandläggningen när man har 20 ärenden per år.

Det som jag funderar över just nu är kvalitetsfrågan. I kvalitetsfrågan lägger jag in både hur besluten bereds och fattas och handläggningstiderna. Jag ger interpellanten rätt i att det är viktigt att ärenden av denna typ inte drar ut på tiden för mycket. De som lägger in ärenden och vill ha dem miljöprövade är oftast entreprenörer som vill utveckla sin verksamhet och har mycket planer på investering och engagerade människor som vill göra något för sin bygd. Det är klart att det är irriterande att miljöprövningen ska dra ut på tiden. Det som jag upplever är att man inte är irriterad över att det miljöprövas, för på ett korrekt sätt kan en dialog ge stöd, göra själva byggnationen bättre och spara kostnader för företagarna i ett längre perspektiv. Men tidsaspekten och bemötandet fyller inte alltid högt ställda kvalitetskrav.

Prot. 2011/12:29
10 november

*Svar på
interpellationer*

Hur vi ska lösa detta med små och stora länsstyrelser med en liten respektive stor ärendemängd och hålla kompetensen uppe hos handläggarna funderar jag just nu över. Som sagt bereds ärendet just nu på Miljödepartementet. Det finns ännu inget framlagt förslag.

Anf. 152 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Herr talman! Jag kan börja med att trösta Lena Ek med att jag också var mot centraliseringen av domstolarna, fast vi hade regeringsmakten, precis som ministern sade.

Det som ministern redogör för i sitt andra inlägg känns betydligt bättre än det som var i svaret. Nu kan man ändå känna och uppleva att det finns en öppning och att ministern förstår vad frågan i grund och botten handlar om. Dörren är alltså ännu inte stängd när det gäller centralisering till sju olika platser i landet.

Det blir särskilt intressant när ministern talar om hur man ska lösa till exempel det som är kopplat till kompetens. Ja, lösningen är utbildning och att man ser till att de som jobbar med prövning av miljöfarlig verksamhet får möjlighet till kompetenshöjande utbildningar med jämna mellanrum, så att man på det sättet kan hålla kompetensen uppe i hela landet, inte bara centraliserat på några få platser.

Tidsaspekten går det att arbeta med. Delvis gäller det att sätta till resurser, så att man på länsstyrelserna har de pengar man behöver, det vill säga att man kan anställa tillräckligt många personer för att hålla ärendehanteringens nere och att man har resurser i förhållande till hur många ärenden man har. Det går inte att bara säga att en del länsstyrelser har 20 ärenden, andra upp till 120, kanske upp till 150. Delvis beror det på hur stor länsstyrelsen är. Det beror också på hur många handläggare man har som arbetar med frågorna. Har man bara tillräckligt många är inte detta något bekymmer.

Kronobergs län är fortfarande i mångt och mycket ett industrilän. Därtill har vi en hel del som är kopplat till vindkraften, som också går under miljöprövningen för B-företag. Vi handlägger mellan 30 och 45 ärenden per år. Det är ändå hyfsat många i förhållande till de siffror som ministern redogjorde för. Om beslutsfattandet inte ska ligga kvar i Kronobergs län utan flytta till ett annat län kommer besluten längre från såväl företagarna som invånarna. Det kan kännas oroväckande, precis som det som handlar om helheten i miljöarbetet. Det ansvaret har man på länsstyrelsen: att leda miljöarbetet för att få ett mer hållbart samhälle. En viktig del i detta är det som är kopplat till miljöprövning. Där kommer man åter tillbaka till kompetensfrågan när det gäller att ha en hög volym utifrån att det ska vara intressant och givande att ha den här kompetensen och vilja arbeta på länsstyrelsen.

Är ministern beredd att göra en omprövning, så att företagen ska kunna ha detta nära sig och så att det inte blir en centralisering till sju olika platser i landet?

Anf. 153 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Man ska inte förenkla en sådan här diskussion. Ibland finns det en tendens att vilja göra det. Man ska försöka vara tydlig och förstå bra ändå.

Det finns en skillnad mellan antalet ärenden och ärendenas komplexitet. Få svåra och långa ärenden kan kräva många handläggare under lång tid. Många små och korta ärenden kanske inte kräver det på samma sätt.

Det är viktigt att behålla den lokala kontakten. Det finns olika förslag på hur man ska göra det. Det behöver inte nödvändigtvis vara så att man har hela ärendelängden på den lokala länsstyrelsen. Man kan göra så att man har delar av ärendehantering nära och bevarar lokalkännedomen, som jag håller med om är väldigt viktig.

Det som vi tittar på är handläggningstider, kvalitet i avgörandet och bemötandet av de företag som behöver de här tillstånden. Det är stora variationer mellan länsstyrelserna vad gäller antalet ärenden, komplexiteten i ärendena, handläggningstiderna och också vilka kategorier av ärenden som ingår i de olika B-verksamheter som vi pratar om nu.

Totalt sett är det ändå inte så väldigt många utan ett sextiototal handläggare och sakkunniga i hela Sverige som hanterar ärendemängden på 1 300 ärenden per år, som det har varit de senaste åren. Det är ett sextiototal årsarbeten, ska jag säga för att vara korrekt. Därmed blir det också en fråga om hur man upprätthåller kompetensen.

Det är också viktigt för en företagare att få inte bara ett snabbt och vänligt bemötande utan också ett korrekt bemötande. Detta är viktigt att fundera över. En modell som kan vara bra är den som Gotland och Stockholm har. Man har ett avtal. Man gör det lokala på Gotland, och sedan görs själva slutprövningen i en gruppering som just nu råkar sitta i Stockholm. Det finns olika varianter att titta på.

Att vi trots denna komplexitet ändå måste vara snabba med att försöka komma till ett avslut i denna fråga beror på att detta handlar om människor. De måste veta hur länsstyrelsernas verksamheter ska planeras i framtiden. Därför vill jag heller inte dra ut på denna fråga alltför länge.

Som sagt var: Vi värderar frågan i departementet med utgångspunkten att en reform, om den ska genomföras, ska höja kvaliteten i sådana här ärenden.

Anf. 154 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Herr talman! Ministern säger att det är ett sextiototal personer – eller årsarbetskrafter – i hela landet som jobbar med detta. I Kronoberg har vi 7 av de 60. Jag undrar hur det är med den där siffran egentligen. Det finns ju länsstyrelser som är betydligt större, men det är väl också olika hur mycket B-verksamhet man har.

Med tanke på hur mycket industri med verkligt miljöfarlig verksamhet som vi har kvar i Småland vet jag inte om Gotland och Stockholm är de bästa länen att jämföra med. Det ser olika ut i olika delar av Sverige, och just därför behöver vi en organisation på länsstyrelserna som är anpassad utifrån hur det ser ut i närområdet.

Ministerns andra inlägg kunde uppfattas som ganska positivt, som om hon eventuellt var beredd att backa om det dåliga förslaget, men i hennes senaste inlägg kändes det som om hon hade bytt åsikt. Hon verkade skruva på sig och vara osäker om hur det skulle bli.

Detta med att det är stora skillnader, olika kategorier och så vidare går ju att lösa. Svaret är utbildning till dem som är handläggare.

Det måste bli stopp på centraliseringen. Man tror att ärendena går fortare bara för att man buntar ihop dem och handlägger dem lite längre

bort. Om ärendena ska passera ytterligare en instans ökar väl tvärtom sannolikheten för att det kommer att ta ännu längre tid innan den enskilde företagaren får besked om hur det blir med miljöprövningen av farlig verksamhet? Min fråga angående urbaniseringen och centraliseringen kvarstår.

Anf. 155 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Som interpellanten väl vet finns det inga färdiga svar under den tid man bereder en fråga. Så är det, och ska man vara intellektuellt hederlig med beredningen av en fråga ska det inte heller finnas några färdiga svar. Under beredningen ska man ta in åsikter, titta på den statistik som finns och försöka skaffa sig kunskap i frågan.

Jag ser att det finns olika alternativ. Min ambition är att hanteringen av miljöprövning i B-ärenden ska bli snabbare, effektivare och ha en bättre kvalitet. Utifrån detta tänker jag arbeta som miljöminister.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

EU-dokument

KOM(2011)656 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om marknader för finansiella instrument och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG (Omarbetning)

Motioner

med anledning av skr. 2011/12:23 Riksrevisionens rapport om samordning av stöd till barn och unga med funktionsnedsättning

2011/12:So4 av Lena Hallengren m.fl. (S)

2011/12:So5 av Margareta Sandstedt (SD)

16 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 10 november

2011/12:104 Nya betyg utan bedömningsstöd

av Mikael Damberg (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2011/12:105 Arbetsmiljöverket

av Raimo Pärssinen (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2011/12:106 Arbetskraftsbehov i den offentliga sektorn

av Ann-Christin Ahlberg (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2011/12:107 Arbetslöshetsförsäkringen
av *Patrik Björck* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

Prot. 2011/12:29
10 november

2011/12:108 Lex Laval
av *Johan Andersson* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2011/12:109 Polisens möjlighet att ta ut ersättning för ordningshållande
av *Christer Adelsbo* (S)
till justitieminister Beatrice Ask (M)

2011/12:110 Åtgärder mot arbetslösheten
av *Ylva Johansson* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2011/12:111 Rätten till jobb för unga med funktionshinder
av *Ylva Johansson* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2011/12:112 Yttrandefrihet, mänskliga rättigheter och det kurdiska folket i Turkiet
av *Jacob Johnson* (V)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

2011/12:113 Måluppfyllelse för biologisk återvinning
av *Johan Löfstrand* (S)
till miljöminister Lena Ek (C)

2011/12:114 Säkerhet i vägtunnlar
av *Leif Pettersson* (S)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2011/12:115 Ungdomsarbetslöshetens konsekvens för ungas inträde i samhällslivet
av *Maria Stenberg* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 november.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 10 november

2011/12:114 Internethandel med alkohol
av *Jacob Johnson* (V)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

2011/12:115 Företagsskatteutredningen och skatteflykt via skatteparadis

av *Peter Persson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2011/12:116 Ensamarbete inom kriminalvården

av *Anders Karlsson* (S)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

- 2011/12:117 Social dumpning**
av *Anders Karlsson* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)
- 2011/12:118 Avgiftshöjning för stickprovskontroll av importerade köksväxtfrön**
av *Josef Fransson* (SD)
till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)
- 2011/12:119 Finansieringen av Klaverens Hus i Söderhamn**
av *Hans Backman* (FP)
till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)
- 2011/12:120 Turkiets fortsatta brott mot de mänskliga rättigheterna**
av *Yilmaz Kerimo* (S)
till utrikesminister Carl Bildt (M)
- 2011/12:121 Apoteksmarknaden efter avregleringen**
av *Peter Persson* (S)
till socialminister Göran Hägglund (KD)
- 2011/12:122 Forsmarks skola och riksintag för energiutbildning**
av *Mikael Oscarsson* (KD)
till utbildningsminister Jan Björklund (FP)
- 2011/12:123 Säkerhetskrav för supermiljöbilspremien**
av *Leif Pettersson* (S)
till miljöminister Lena Ek (C)
- 2011/12:124 Rosenholzdokumenterna till Stasiarkivens förfogande gällande svenska medborgare**
av *Thoralf Alfsson* (SD)
till justitieminister Beatrice Ask (M)
- 2011/12:125 Överskottet av utsläppsrättsenheter**
av *Helena Leander* (MP)
till miljöminister Lena Ek (C)
- 2011/12:126 Hivprevention**
av *Helena Leander* (MP)
till socialminister Göran Hägglund (KD)
- 2011/12:127 Skatteupplägg inom koncerner för att undgå skatt**
av *Jennie Nilsson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)
- 2011/12:128 Riskkapitalbolag och assistansersättningar**
av *Jennie Nilsson* (S)
till statsrådet Maria Larsson (KD)
- 2011/12:129 Differentierade krav på aktörer inom biståndet**
av *Bodil Ceballos* (MP)
till statsrådet Gunilla Carlsson (M)
- 2011/12:130 Swedfunds investeringar i Liberia**
av *Åsa Romson* (MP)
till statsrådet Gunilla Carlsson (M)
- 2011/12:131 Tvångsomhändertagande av barn**
av *Staffan Danielsson* (C)
till statsrådet Maria Larsson (KD)
- 2011/12:132 Synnerligen ömmande omständigheter**
av *Eva-Lena Jansson* (S)
till statsrådet Tobias Billström (M)

2011/12:133 Meddelarskydd för privat anställda i offentligt finansierade verksamheter

av *Lennart Axelsson* (S)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

Prot. 2011/12:29
10 november

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 november.

18 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 10 november

2011/12:92 Sveriges residens i Angola

av *Kent Härstedt* (S)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 november.

19 § Kammaren åtskildes kl. 17.53.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 13.54,

av tredje vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 121 (delvis) och av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

CLAES MÅRTENSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	1
2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
4 § Svar på interpellationerna 2011/12:37 och 58 om högskolan	2
Anf. 1 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	2
Anf. 2 MONICA GREEN (S)	2
Anf. 3 PETER HULTQVIST (S)	3
Anf. 4 THOMAS STRAND (S)	5
Anf. 5 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	6
Anf. 6 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	7
Anf. 7 MONICA GREEN (S)	8
Anf. 8 PETER HULTQVIST (S)	9
Anf. 9 THOMAS STRAND (S)	10
Anf. 10 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	11
Anf. 11 PETER PERSSON (S)	11
Anf. 12 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	12
Anf. 13 MONICA GREEN (S)	13
Anf. 14 PETER HULTQVIST (S)	14
Anf. 15 PETER PERSSON (S)	14
Anf. 16 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	15
5 § Svar på interpellation 2011/12:60 om utbildning och arbetsmarknad	16
Anf. 17 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	16
Anf. 18 PETER PERSSON (S)	17
Anf. 19 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	18
Anf. 20 PETER PERSSON (S)	19
Anf. 21 THOMAS STRAND (S)	20
Anf. 22 GUNILLA SVANTORP (S)	21
Anf. 23 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	21
Anf. 24 PETER PERSSON (S)	22
Anf. 25 THOMAS STRAND (S)	23
Anf. 26 GUNILLA SVANTORP (S)	23
Anf. 27 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	24
6 § Svar på interpellation 2011/12:65 om forskningsresurser till högskolor och yngre universitet	24
Anf. 28 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	24
Anf. 29 THOMAS STRAND (S)	25
Anf. 30 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	26
Anf. 31 THOMAS STRAND (S)	27
Anf. 32 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	28
Anf. 33 THOMAS STRAND (S)	29
Anf. 34 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	30
Ajournering	30

Återupptagna förhandlingar	30
7 § Frågestund.....	31
Anf. 35 TREDJE VICE TALMANNEN	31
<i>Äldreomsorgen.....</i>	<i>31</i>
Anf. 36 LENA HALLENGREN (S).....	31
Anf. 37 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	31
Anf. 38 LENA HALLENGREN (S).....	31
Anf. 39 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	32
<i>Äldreomsorgen.....</i>	<i>32</i>
Anf. 40 AGNETA LUTTROPP (MP).....	32
Anf. 41 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	32
Anf. 42 AGNETA LUTTROPP (MP).....	33
Anf. 43 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	33
<i>Invandrades etablering på arbetsmarknaden.....</i>	<i>33</i>
Anf. 44 ULF NILSSON (FP)	33
Anf. 45 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	34
Anf. 46 ULF NILSSON (FP)	34
Anf. 47 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	34
<i>Norrbotniabanan</i>	<i>35</i>
Anf. 48 EDWARD RIEDL (M)	35
Anf. 49 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	35
Anf. 50 EDWARD RIEDL (M)	35
Anf. 51 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	35
<i>Samordning av stöd till föräldrar med barn med funktionshinder.....</i>	<i>36</i>
Anf. 52 MARGARETA SANDSTEDT (SD).....	36
Anf. 53 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	36
Anf. 54 MARGARETA SANDSTEDT (SD).....	37
Anf. 55 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	37
<i>Förmånsvärdet för etanolbilar</i>	<i>37</i>
Anf. 56 JOHAN LÖFSTRAND (S)	37
Anf. 57 Miljöminister LENA EK (C).....	37
Anf. 58 JOHAN LÖFSTRAND (S)	38
Anf. 59 Miljöminister LENA EK (C).....	38
<i>Finansiering av bredbandsutbyggnad</i>	<i>38</i>
Anf. 60 GÖRAN LINDELL (C).....	38
Anf. 61 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	39
Anf. 62 GÖRAN LINDELL (C).....	39
Anf. 63 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	39
<i>Valfrihetssystemet inom äldreomsorgen</i>	<i>40</i>
Anf. 64 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	40
Anf. 65 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	40
Anf. 66 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	40
Anf. 67 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	41
<i>Barnkonventionen i lagstiftningen.....</i>	<i>41</i>
Anf. 68 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	41
Anf. 69 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	41

Prot. 2011/12:29

10 november

Anf. 70 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	42
Anf. 71 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	42
<i>Fossilfria fordon</i>	42
Anf. 72 LISE NORDIN (MP)	42
Anf. 73 Miljöminister LENA EK (C)	42
Anf. 74 LISE NORDIN (MP)	43
Anf. 75 Miljöminister LENA EK (C)	43
<i>Lagen om valfrihet i äldreomsorgen</i>	43
Anf. 76 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	43
Anf. 77 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	44
Anf. 78 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	44
Anf. 79 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	44
<i>Elprisområden</i>	44
Anf. 80 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S)	44
Anf. 81 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C)	44
Anf. 82 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S)	45
Anf. 83 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C)	45
<i>Arbetsmarknaden för utrikesfödda kvinnor</i>	45
Anf. 84 JENNY PETERSSON (M)	45
Anf. 85 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	46
Anf. 86 JENNY PETERSSON (M)	46
Anf. 87 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	46
<i>Klimatpolitiken</i>	47
Anf. 88 SARA KARLSSON (S)	47
Anf. 89 Miljöminister LENA EK (C)	47
Anf. 90 SARA KARLSSON (S)	47
Anf. 91 Miljöminister LENA EK (C)	48
<i>Alkoholpolitiken</i>	48
Anf. 92 CARL B HAMILTON (FP)	48
Anf. 93 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	48
Anf. 94 CARL B HAMILTON (FP)	49
Anf. 95 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	49
<i>Etableringslotsar</i>	49
Anf. 96 JASENKO OMANOVIC (S)	49
Anf. 97 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	50
Anf. 98 TREDJE VICE TALMANNEN	50
8 § Svar på interpellation 2011/12:66 om utveckling av skolforskningen	50
Anf. 99 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	50
Anf. 100 THOMAS STRAND (S)	51
Anf. 101 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	52
Anf. 102 THOMAS STRAND (S)	53
Anf. 103 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	54
Anf. 104 THOMAS STRAND (S)	55
Anf. 105 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	55

9 § Svar på interpellation 2011/12:67 om den nationella referensramen för kvalifikationer i Sverige.....	55
Anf. 106 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	55
Anf. 107 GUNILLA SVANTORP (S)	56
Anf. 108 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	57
Anf. 109 GUNILLA SVANTORP (S)	58
Anf. 110 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP)	59
Anf. 111 GUNILLA SVANTORP (S)	59
10 § Svar på interpellation 2011/12:52 om folkbildningens framtid	59
Anf. 112 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	59
Anf. 113 BERIT HÖGMAN (S).....	60
Anf. 114 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	61
Anf. 115 BERIT HÖGMAN (S).....	62
Anf. 116 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	62
Anf. 117 BERIT HÖGMAN (S).....	63
Anf. 118 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	63
11 § Svar på interpellation 2011/12:8 om regeringens vallöfte om solvärme och solex samt översyn av uttagsskatten på vindel.....	64
Anf. 119 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	64
Anf. 120 JENS HOLM (V).....	65
Anf. 121 JONAS SJÖSTEDT (V).....	66
Anf. 122 GUNNAR ANDRÉN (FP)	67
Anf. 123 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	68
Anf. 124 JENS HOLM (V).....	69
Anf. 125 JONAS SJÖSTEDT (V).....	70
Anf. 126 GUNNAR ANDRÉN (FP)	71
Anf. 127 HELENA LINDAHL (C).....	71
Anf. 128 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	72
Anf. 129 JENS HOLM (V).....	73
Anf. 130 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	74
12 § Svar på interpellation 2011/12:68 om tillgång till telefoni i hela landet.....	75
Anf. 131 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	75
Anf. 132 INGEMAR NILSSON (S).....	76
Anf. 133 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	77
Anf. 134 INGEMAR NILSSON (S).....	78
Anf. 135 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	79
Anf. 136 INGEMAR NILSSON (S).....	80
Anf. 137 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	81
13 § Svar på interpellationerna 2011/12:31 och 34 om ny kärnkraft i närheten av Sverige.....	81
Anf. 138 Miljöminister LENA EK (C).....	81
Anf. 139 IBRAHIM BAYLAN (S)	82
Anf. 140 JONAS SJÖSTEDT (V).....	83
Anf. 141 Miljöminister LENA EK (C).....	84
Anf. 142 IBRAHIM BAYLAN (S)	85

Prot. 2011/12:29
10 november

Anf. 143 JONAS SJÖSTEDT (V).....	86
Anf. 144 Miljöminister LENA EK (C)	87
Anf. 145 IBRAHIM BAYLAN (S).....	88
Anf. 146 JONAS SJÖSTEDT (V).....	88
Anf. 147 HELENA LINDAHL (C).....	89
Anf. 148 Miljöminister LENA EK (C)	90
14 § Svar på interpellation 2011/12:64 om tillståndsprövning av miljöfarlig verksamhet	90
Anf. 149 Miljöminister LENA EK (C)	90
Anf. 150 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S).....	91
Anf. 151 Miljöminister LENA EK (C)	92
Anf. 152 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S).....	93
Anf. 153 Miljöminister LENA EK (C)	93
Anf. 154 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S).....	94
Anf. 155 Miljöminister LENA EK (C)	95
15 § Bordläggning.....	95
16 § Anmälan om interpellationer	95
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	96
18 § Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	98
19 § Kammaren åtskildes kl. 17.53.	98

Tryck: Elanders, Vällingby 2011